

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

PRÁVNÍ NORMY V PODNIKÁNÍ

učební text

Petra Kočiščáková, Markéta Gregušová

Ostrava 2012

Recenze: doc. Ing. Josef Novák, CSc.
VŠB – Technická univerzita Ostrava, Fakulta strojní, Katedra mechanické technologie

Název: Právní normy v podnikání
Autor: Markéta Gregušová, Petra Kočiščíková
Vydání: první, 2012
Počet stran: 172
Náklad: 50
Vydavatel a tisk: VŠB – Technická univerzita Ostrava, Fakulta strojní

Jazyková korektura nebyla provedena.

Určeno pro projekt:

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název: Zvyšování kompetencí studentů technických oborů prostřednictvím modulární inovace studijních programů

Číslo: CZ.1.07/2.2.00/15.0459

Realizace: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

© Ing. Markéta Gregušová, Ph.D., Ing. Petra Kočiščíková, Ph.D.

© VŠB – Technická univerzita Ostrava

ISBN 978-80-248-2790-2

OBSAH KURZU PRÁVNÍ NORMY V PODNIKÁNÍ

1 PRÁVO, STÁT, PRÁVNÍ ŘÁD STÁTU A ZÁKONNOST, PRÁVNÍ VĚDOMÍ, ÚSTAVA ČR.....	11
1.1 Ústava ČR, právo, stát, právní řád státu, právní vědomí.....	12
1.1.1 Ústava České republiky.....	12
1.1.2 Stát	14
1.1.3 Právo.....	14
1.1.4 Právní řád	16
1.1.5 Právní vědomí, zákonnost	17
2 DRUHY PRÁVNÍCH NOREM	22
2.1 Právní normy.....	23
2.1.1 Struktura právních norem	24
2.1.2 Druhy právních norem.....	26
3 ZÁKLADNÍ POJMY V PODNIKÁNÍ.....	32
3.1 Podnik.....	33
3.1.1 Organizační struktura podniku	34
3.1.2 Proces řízení	40
3.2 Podnikání	40
3.2.1 Ziskový a neziskový sektor	41
3.2.2 Obchodní zákoník, občanský zákoník, živnostenský zákon, zákoník práce.....	43
4 ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON	53
4.1 Živnostenský zákon – základní pojmy.....	54
5 ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON, SMLOUVA O SDRUŽENÍ.....	67
5.1 Živnostenský zákon – základní pojmy.....	68
5.1.1 Povinnosti podnikatele.....	68

5.2 Sdružení podnikatelů (fyzických osob), smlouva o sdružení	71
6 OBCHODNÍ ZÁKONÍK, VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SPOLEČNOST, KOMANDITNÍ SPOLEČNOST	76
6.1 Obchodní zákoník – základní pojmy.....	77
6.2 Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)	82
6.3 Komanditní společnost (kom. spol., k.s.).....	82
7 SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM	90
7.1 Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)	91
7.1.1 Orgány společnosti s ručením omezeným	92
8 DRUŽSTVO, AKCIOVÁ SPOLEČNOST, SMLOUVA O TICHÉM SPOLEČENSTVÍ, SMLOUVA O DÍLO	96
8.1 Družstvo	97
8.1.1 Orgány družstva.....	98
8.2 Akciová společnost (a.s.).....	98
8.2.1 Orgány akciové společnosti	100
8.3 Smlouva o tichém společenství.....	101
8.4 Smlouva o dílo.....	102
9 ZÁKONÍK PRÁCE, PRACOVNÍ POMĚR	107
9.1 Zákoník práce – základní pojmy.....	108
9.2 Pracovní poměr	114
10 ZÁKONÍK PRÁCE, BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI, ODMĚŇOVÁNÍ ZA PRÁCI	122
10.1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	123
10.2 Odměňování za práci, odměna za pracovní pohotovost a srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu.	126
11 DANĚ, ZÁKON O DANI Z PŘÍJMU, PRÁVNICKÁ OSOBA, FYZICKÁ OSOBA	134
11.1 Daně – obecná charakteristika	135

11.1.1 Daňové přiznání.....	137
11.1.2 Ravná daň	139
11.2 Fyzická osoba, právnická osoba	140
12 ZÁKON O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ A SOCIÁLNÍM ZABEZPĚČENÍ.....	146
12.1 Zákon o veřejném zdravotním pojištění	147
12.2 Zákon o sociálním zabezpečení	149
13 ZÁKON O DPH, SPOTŘEBNÍ DAŇ, DAŇ Z NEMOVITOSTÍ, DAŇ SILNIČNÍ.....	159
13.1 Zákon o dani z přidané hodnoty (Zákon o DPH).....	160
13.2 Spotřební daň	162
13.3 Daň z nemovitosti	164
13.3.1 Daň z pozemků	164
13.3.2 Daň ze stavby	165
13.4 Silniční daň.....	166
SEZNAM POUŽITÝCH ZNAČEK, SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	172
<i>Informativní, navigační, orientační.....</i>	<i>172</i>
<i>Ke splnění, kontrolní, pracovní.....</i>	<i>172</i>
<i>Výkladové .....</i>	<i>172</i>
<i>Náměty k zamyšlení, myšlenkové, pro další studium.....</i>	<i>172</i>

ÚVODEM KURZU PRÁVNÍ NORMY V PODNIKÁNÍ

Právní normy v podnikání jsou zpracovány formou kurzu a jsou určeny především pro studenty bakalářského studijního programu B2341 Strojírenství na Fakultě strojní, VŠB-TUO, obor 2301R040 Průmyslové inženýrství, ale je možné tento kurz využít i pro studenty jiných fakult či oborů VŠB-TUO, kteří se zabývají podobnou problematikou.

Jedná se o kurz vytvořený v textovém editoru, který má usnadnit studium daného předmětu. Učební text je rozčleněn do 13 tematických bloků – kapitol, odpovídajících výukovým týdnům příslušného semestru prezenčního studia.

Předmětem studia je problematika právních norem v podnikání, kde se studenti seznámí se základními právními pojmy v podnikání, právním řádem státu, ústavou ČR, druhy právních norem, jednotlivými zákoníky jako je obchodní a občanský zákoník, zákoník práce a živnostenský zákon, dále se zde studenti dočtou informace o daňovém systému platícím v ČR, zákoně o zdravotním a sociálním pojištění apod.

Na informace uvedené v tomto kurzu navazují další výukové předměty, které rozšiřují svými poznatky podrobněji jednotlivé sféry podnikového řízení a fungování podniků v konkurenčním prostředí.

Jednotlivé kapitoly jsou uspořádány takto:

- **rychlý náhled** do problematiky, s uvedením podrobnější obsahové náplně jednotlivých kapitol.
- **cíle**, s uvedením co by student měl po absolvování kurzu umět.
- **čas potřebný ke studiu.**
- **klíčová slova.**
- **vlastní projekt** – se zvýrazněním pojmů k zapamatování, definic, důležitých poznatků, úloh k zamyšlení, příkladů.
- **shrnutí každé kapitoly** – výstižné přehledné shrnutí, návaznost na cíle.
- **kontrolní a testové otázky.**

NÁHLED DO PROBLEMATIKY KURZU PRÁVNÍ NORMY V PODNIKÁNÍ

Kurz „Právní normy v podnikání“ je uspořádán do následujících kapitol

Rychlý náhled

- 1. Právo, stát, právní řád státu a zákonnost, právní vědomí, ústava ČR** – úvodní kapitola se věnuje základním pojmům a přehledu právního řádu v ČR.
- 2. Druhy právních norem** – součástí kapitoly je zohledněno definování právních norem, které označují obecný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu. Rozdělení právních norem je zde charakterizováno formou jednotlivých kritérií.
- 3. Základní pojmy v podnikání** – cílem kapitoly je obeznámení studentů se základními a nejvíce používanými právními pojmy vyskytujícími se v podnikatelské sféře.
- 4. Živnostenský zákon** – tato kapitola je zaměřena především na vysvětlení druhů živností, klasifikaci podmínek k získání živnostenského oprávnění a postupů jak zrušit živnostenské oprávnění.
- 5. Živnostenský zákon, smlouva o sdružení** – pátá kapitola popisuje další pojmy a postupy týkající se provozování živnosti tzn. vyřizování jednotlivých formulářů a dokumentů na určitých úřadech (jednotný registrační formulář, výpis z rejstříku trestů, doklad o daňových nedoplatecích apod.), povinnosti podnikatele, zřízení provozovny a povinnosti z toho vyplývající a na závěr jsou zde vysvětleny výhody a nevýhody smluvního vztahu sdružení podnikatelů. (Příloha 1 – Smlouva o sdružení)
- 6. Obchodní zákoník, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost** – kapitola se věnuje v první části definování základních pojmů obsažených v obchodním zákoníku a v další části vysvětluje možnosti založení právních forem společností a to v této kapitole speciálně veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti.
- 7. Společnost s ručením omezeným** – kapitola se vyznačuje zdůrazněním podstaty založení společnosti s ručením omezeným a v souvislosti s tím je doplněna vzorem smlouvy o založení společnosti neboli vzorem společenské smlouvy, která je uvedena v Příloze 2 – Společenská smlouva.
- 8. Družstvo, akciová společnost, smlouva o tichém společenství, smlouva o dílo** – v této kapitole jsou specifikovány možnosti založení družstva nebo akciové společnosti. Včetně těchto informací se zde studenti seznámí také s právními úkony, které jsou potřebné pro uzavření smlouvy o dílo nebo smlouvou o tichém společenství. (Příloha 3 – Smlouva o dílo, Příloha 4 – Smlouva o tichém společenství)
- 9. Zákoník práce, pracovní poměr** – v kapitole jsou definovány úvodní základní pojmy související se zákoníkem práce. Tato devátá kapitola se dále specifikuje na výklad z oblasti zaměstnávání pracovníků (Část II. Pracovní poměr) a odměňování za práci (Část VI. Odměňování za práci, odměna za pracovní

---

pohotovost a srážky z příjmů z pracovněprávního vztahu). (Příloha 5 – Pracovní smlouva, Příloha 6 - Dohoda o provedení práce (DPP), Příloha 7 – Dohoda o pracovní činnosti (DPČ))

10. **Zákoník práce, Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, Odměňování za práci** – kapitola tematicky navazuje na předchozí kapitolu a uvádí další zákonné povinnosti vyplývající z pracovněprávního vztahu jako jsou např. bezpečnost a ochrana zdraví při práci, péče o zaměstnance, náhrada škody atd.
  11. **Daně, zákon o dani z příjmu, právnické a fyzické osoby** – v kapitole je zohledněna struktura daňového systému v ČR tzn. základní pojmy z oblasti daňové problematiky (plátce daně, poplatník, daňový rezident a nerezident apod.) rozdělení daní a daňové povinnosti osob právnických i fyzických.
  12. **Zákon o zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení** – kapitola se zabývá povinnostmi podnikatelů ve vztahu k uvedeným normám. Studenti se zde dozví podrobné informace o výši odvodů zdravotního a sociálního pojištění ze mzdy, způsobu výpočtu i vyměřovacích základech.
  13. **Zákon o DPH, daň z nemovitostí, daň silniční** – kapitola obsahuje vysvětlení pojmu daně z přidané hodnoty, která tvoří nejdůležitější příjem do státního rozpočtu. Studenti se zde seznámí i s daněmi přímými (daň z nemovitostí, daň silniční), které představují přímé zdanění příjmů nebo majetku poplatníka a nejsou tak významné pro státní rozpočet jako daně nepřímé.
-

CÍLE KURZU PRÁVNÍ NORMY V PODNIKÁNÍ

Po úspěšném a aktivním absolvování tohoto KURZU:

- budete mít základní přehled o právním řádu fungujícím v ČR,
- získáte informace o rozdělení právních norem, které jsou charakterizovány formou jednotlivých kritérií,
- budete umět vyjmenovat a používat základní právní pojmy používající se v podnikatelské sféře,
- zvládnete vyřídit živnostenské oprávnění a budete se umět orientovat na jednotlivých úřadech za účelem vyřízení podkladů potřebných ke startu provozování živnosti,
- získáte informace o povinnostech podnikatele, které jsou předepsány v živnostenském zákoně,
- budete umět vyjmenovat možnosti nutné k založení veřejné obchodní a komanditní společnosti,
- budete umět charakterizovat podmínky nutné k založení společnosti s ručením omezeným,
- budete umět vysvětlit podmínky potřebné při podnikání právní formou družstva a akciové společnosti a dále získáte znalosti právních úkonů při uzavírání smlouvy o dílo,
- budete schopni vyjmenovat a vysvětlit základní pojmy vztahující se k zaměstnávání pracovníků a jejich odměňování,
- budete umět nadefinovat a popsat základní pojmy z oblasti zákonných povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu, které jsou obsažené v zákoníku práce a dále zde budete mít možnost nahlédnout do vzoru pracovní smlouvy,
- dokážete se zorientovat v oblasti daňového systému v ČR formou základních pojmů, které budete schopni vysvětlit,
- dokážete charakterizovat povinnosti podnikatelů ve vztahu k zákonu o zdravotním a sociálním pojištění zaměstnanců,
- seznámíte se s definicemi pojmů přímé a nepřímé daně a tím budete lépe připraveni na situace a problémy, se kterými se v reálném životě v souvislosti s těmito pojmy můžete setkat.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu kurzu: cca 40 hodin.

Orientační čas potřebný nebo lépe doporučený k prostudování každé z předložených kapitol je uveden na začátku každé kapitoly.

PRŮVODCE STUDIEM

„Ubi societas, ibi ius.“

„Kde je společnost, tam je i právo.“

Výrok ze starého Říma

Při studiu kurzu „Právní normy v podnikání“ je třeba vycházet ze základních pojmů daných právním řádem ČR. Tyto pojmy nás provází na každém kroku aniž bychom si to uvědomovali, setkáváme se s nimi celý život ať už prostřednictvím televize, denního tisku, nebo dalších sdělovacích prostředků.

Každá kapitola obsahuje v úvodu **klíčová slova** vztahující se k dané kapitole a poté následuje **vysvětlující text**, rozdělený do několika podkapitol.

Každá z uvedených kapitol je rozšířena o **úkoly k zamyšlení**.

Každá kapitola je ukončena sadou **kontrolních otázek** a **testem** u kterého nechybí klíč k jeho řešení.

1 PRÁVO, STÁT, PRÁVNÍ ŘÁD STÁTU A ZÁKONNOST, PRÁVNÍ VĚDOMÍ, ÚSTAVA ČR

RYCHLÝ NÁHLED	RYCHLÝ NÁHLED
Obsahem kapitoly je charakteristika základních pojmů figurujících v právním systému a přehled právního řádu v ČR.	<i>Rychlý náhled</i>

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět: <ul style="list-style-type: none"> vysvětlit význam základních právních pojmů jako je např. právo, právní normy, právní řád, právní předpisy, právní vědomí apod., charakterizovat pojem „Ústava ČR“, budete vědět z čeho je tvořena a jaké základní ustanovení obsahuje. 	<i>Budete umět</i>
---	--------------------

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu první kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Právní systém, právo, stát, právní řád, právní vědomí, ústava ČR.

Klíčová slova

1.1 Ústava ČR, právo, stát, právní řád státu, právní vědomí

1.1.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky je základní zákon České republiky, který byl přijat jako ústavní zákon Českou národní radou 16. prosince 1992 a publikován v české Sbírce zákonů pod č. 1/1993 Sb. Ústava se skládá z 8 hlav a preambule. (Preambule - je to úvodní, převážně slavnostní část textu písemného dokumentu, která charakterizuje význam textu následujícího.)

Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

Sbírka zákonů pod č. 1/1993 Sb. – Ústava ČR

Úvod		Hlavička zákona
Preambule		Preambule
Hlava I.	Čl. 1 - 14	Základní ustanovení
Hlava II.	Čl. 15 - 53	Moc zákonodárná
Hlava III.	Čl. 54 - 80	Moc výkonná
Hlava IV.	Čl. 81 - 96	Moc soudní
Hlava V.	Čl. 97	Nejvyšší kontrolní úřad
Hlava VI.	Čl. 98	Česká národní banka
Hlava VII.	Čl. 99 - 105	Územní samospráva
Hlava VIII.	Čl. 106 - 113	Přechodná a závěrečná ustanovení

PREAMBULE

My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.

Součástí ústavního pořádku České republiky je „Listina základních práv a svobod“.

Do dubna 2011 byla Ústava šestkrát novelizovaná. Devět článků bylo dotčeno změnami, devět článků bylo doplněno, dva články byly vloženy a jeden článek byl v Ústavě zrušen. Ústava ČR vyjmenovává, které dosavadní československé i české ústavní zákony platí v České republice jako ústavní zákony i nadále (ty, které upravují státní hranice, a ty, které Česká národní rada přijala po 6. červnu 1992), ty jsou spolu s Listinou základních práv a svobod součástí tzv. **ústavního pořádku**. Ostatním ústavním zákonům dosud platným na území České republiky pak přiznala sílu (obyčejného) zákona.

Ústava tvoří základní zákon státu, nejvyšší zákon státu.

Ústava stanovuje jak jsou funkce státní moci svěřeny státním úřadům.

Ústava obsahuje charakteristiku státu, postavení občanů, jejich práva, povinnosti a svobody, státoprávní uspořádání, soustavu nejvyšších orgánů moci, jejich vzájemné vztahy a kompetence, státní symboly apod.

Funkce ústavy:

- **funkce právní** - ústava je normou nejvyšší.
- **funkce organizační** - ústava vymezuje základy politického systému, tj. institucí, které zprostředkovávají vztah mezi občanem a státem.
- **funkce ideové a kulturní** - ústava vyjadřuje k jakým hodnotám a tradicím se stát hlásí a jaký je jeho cíl.
- **funkce integrační** - ústava je prvkem spojujícím skupiny s nestejným postavením ve společnosti (jako odstraňování sociálních konfliktů a nerovností), tak i rozdílné sféry společenského života (politickou, ekonomickou, kulturní,...).

Hlava II. Čl. 15 - 53 Moc zákonodárná

V České republice náleží **moc zákonodárná Parlamentu**. Parlament je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou (200 členů volených na 4 roky) a Senátem (81 senátorů volených na 6 let).

Hlava II. Čl. 15 - 53 Moc zákonodárná

Prezident republiky je hlavou státu, kterou volí parlament na společné schůzi obou komor. Volební období trvá 5 let a stejný kandidát nemůže být zvolen víc jak dvakrát za sebou.

Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci státu, skládá se z předsedy, místopředsedů vlády a ministrů. Vláda se zodpovídá Poslanecké sněmovně.

Hlava IV. Čl. 81 - 96 Moc soudní

Nezávislé soudy vykonávají soudní moc jménem republiky. **Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti.** Ústavní soud je tvořen 15 soudci volenými na dobu 10 let. Tyto soudce jmenuje prezident se souhlasem senátu. Ústavní soud rozhoduje nejen o zrušení zákonů nebo jejich ustanovení, ale také o zrušení jiných právních předpisů a jejich ustanovení.

Hlava V. Čl. 97 Nejvyšší kontrolní úřad

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán. Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny.

Hlava VI. Čl. 98 Česká národní banka

Česká národní banka (ČNB) zastává v České republice postavení Ústřední banky státu. **Hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu;** do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.

Hlava VII. Čl. 99 - 105 Územní samospráva

Česká republika se člení na:

- **základní územní samosprávní celky** – obce, (obce jsou vždy součástí vyšších samosprávních celků, obce řídí zastupitelstvo),
- **vyšší územní samosprávní celky** – kraje (kraje řídí zastupitelstvo).

1.1.2 Stát

Stát – je organizační soustava lidské společnosti, která vydává všeobecná pravidla (zákony) podle kterých se obyvatelstvo (občané) musí řídit. Stát je tvořen několika složkami:

1. ohraničené území (státní hranice),
2. obyvatelstvo (občané státu),
3. řídicí orgány (vláda, parlament, ústavní soud apod.),
4. administrativní aparát (jednotlivé úřady),
5. ozbrojená moc (armáda).

1.1.3 Právo

Právo je jedním ze společenských normativních systémů. (Kromě práva jsou dalšími normativními systémy – morálka, náboženské a estetické normy a sportovní pravidla.) Právo je souborem platných právních norem, tj. pravidel chování (příkazů, zákazů nebo dovolení), kterými se řídí lidské chování a které jsou uznávané, přímo stanovené státem a vynutitelné státní mocí. **Ve svém souhrnu všechny platné právní normy tvoří právní řád daného státu.** **Právo z různých hledisek zkoumá právní věda.** *Všeobecné znalosti o něm,*

*představy o jeho platnosti a oprávněnosti se pak označují jako **právní vědomí**.*

Subjektivní právo

*Právo může být ale pojmáno i jako **subjektivní právo**, tedy jako právo určitého subjektu na něco.*

Objektivní právo:

- veřejné a soukromé právo,
- pozitivní a přirozené právo (**pozitivní právo** – stanovuje zákonodárce, **přirozené právo** – hlavními původci je stát nebo příroda a stát je musí uznávat),
- vnitrostátní a mezinárodní právo (rozdělení podle **územní platnosti**),
- hmotné a procesní právo (**hmotné právo** – normy hmotného práva určují práva povinnosti těm, kterým jsou určeny, příkladem hmotného práva jsou rodiče vůči svým dětem; **procesní právo** – normy procesního práva určují např. jak vymáhat vyživovací povinnosti).

Právo veřejné – charakteristické pro veřejné právo je **nerovné postavení subjektů** v daném právním vztahu. Jeden subjekt je nadřazen subjektu druhému, který se musí podřídit. (Příkladem veřejného práva je sociální zabezpečení).

Do práva veřejného patří:

- ústavní (státní) právo,
- trestní právo a trestní právo procesní,
- správní právo,
- finanční právo,
- právo životního prostředí,
- občanské právo procesní,
- mezinárodní právo veřejné,
- církevní právo.

Právo veřejné tvoří normy, které upravují vztah mezi státem a jeho orgány na straně jedné a mezi těmi, kdo v tomto státě žije na straně druhé.

Právo soukromé - charakteristické pro soukromé právo je **symetrické** neboli **rovné postavení subjektů** v daném právním vztahu. Jeden subjekt není nadřazen subjektu druhému. (Příkladem soukromého práva je náhrada škody nebo nárok na mzdu.)

Do práva soukromého patří:

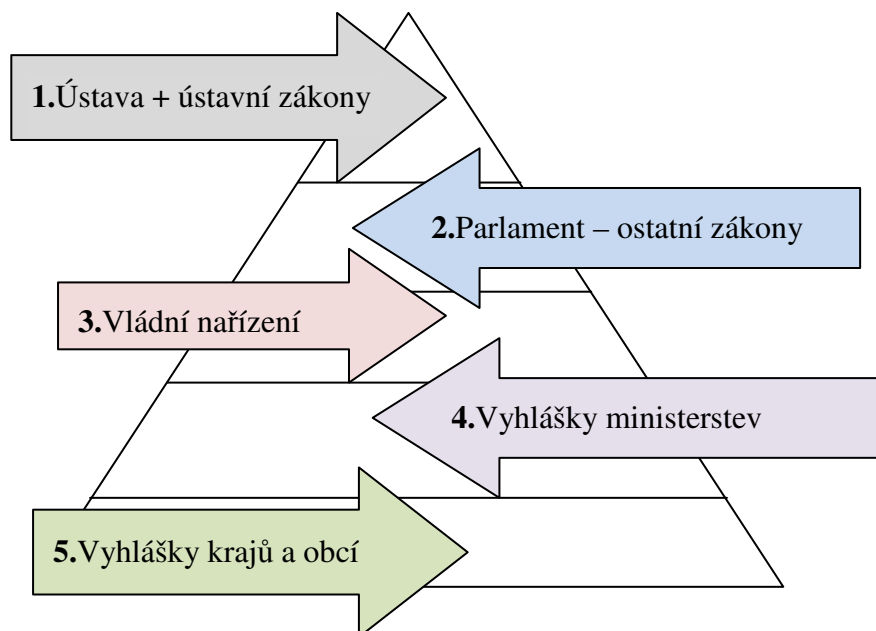
- občanské právo hmotné,
- rodinné právo,
- obchodní právo,
- pracovní právo,
- pozemkové právo,
- družstevní právo,
- mezinárodní právo soukromé.

1.1.4 Právní řád

Právní řád v užším pojetí označuje **soubor právních norem**, které platí v určité době na určitém území mluvíme tedy o platném právu pro občany daného státu. V širším pojetí můžeme zahrnout do právního řádu všechny individuální právní akty upravující právní vztahy na daném území, zde můžeme uvést příklady individuálních právních aktů, kterými jsou zápisy v pozemkových knihách, záznamy o uzavření manželství v matrikách, soudní rozsudky atd.

Právní řád je inherentně (vnitřně) spojen s daným státem, jelikož jeho právní normy vydává a následně je po občanech státu vymáhá. Pokud dojde na daném území ke změně státní moci má to za následek i změnu právního řádu.

Právní normy, (kterými je právní řád tvořen) jsou stupňovitě uspořádány ve formě pyramidy na principu právní síly.

Vlastnosti právního řádu:

- norma vyššího právního řádu nemůže být zrušena nebo pozměněna normou nižšího právního řádu,
- právní řád tvoří uzavřený myšlenkový celek,
- právní řád tvoří logický celek tzn. mezi jednotlivými zákony nesmí existovat rozpory,
- všechny normy v právním řádu jsou projevem jediné vůle,
- v právních normách dochází ke změnám, logickému vývoji tzn. přizpůsobování se změnám nejen z hlediska vnitrostátního, ale i mezinárodního, staré normy ustupují, zastaralé se ruší nebo novelizují.

1.1.5 Právní vědomí, zákonnost

Právní vědomí souhrnně označuje všeobecné znalosti o právu, představy o jeho platnosti a oprávněnosti. Jeho základem je idea práva, tedy představa o tom, co je „po právu“, která však může být od platného práva i značně odlišná. Blíží se proto více ideji spravedlnosti.

Právní vědomí můžeme rozdělit na:

- celospolečenské,
- skupinové,
- individuální.

Právní vědomí je vědomím toho, že ve společnosti **existuje a funguje** nějaké právo. Morálka a právní vědomí jsou velmi důležitým regulátorem chování lidí, protože právě tyto dva aspekty ovlivňují dodržování práv ve společnosti. Čím více se vědomí (vědomí = představa o tom jaké by mělo právo být) s platným právem shoduje, tím více je právo dodržováno, aniž by ho lidé prakticky museli znát. *Úroveň právního vědomí není určena jen stupněm vzdělanosti, ale také kulturou společnosti, ve které právo funguje (každý člověk má právní vědomí aniž si to uvědomuje).*

Zákonnost (legalita) vyjadřuje nejen povinnosti dodržovat zákon, ale také konstrukci, že právní norma může být vydána jen na základě zákonem stanoveného postupu, zákonem oprávněným subjektem v zákonem stanovené formě.

V demokratickém právním státě má zákonnost dvě roviny:

- **aplikační rovinu** – každý občan musí dodržovat zákonem dané právo, v případě že práva poruší je stíhán soudní mocí,
- **legislativní rovinu** – spočívající v tom, že vydání právní normy může být uskutečněno jen v mezích stanovených zákonem, subjektem stanoveným zákonem a ve formě stanovené zákonem (v českém právu je tímto zákonem [zákon ústavní](#)).

Zákonnost je v systému právního řádu České republiky dána **Ústavou** (Ústava hovoří ve vztahu k občanům.) a **Listinou práv a svobod** (Listina práv a svobod hovoří o každém jednom člověku.). Zárukami zákonnosti jsou zejména právní normy, procesní pravidla a soudní ochrana.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

V textu první kapitoly jste se dočetli, že právo je souborem pravidel lidského chování a je jedním ze společenských normativních systémů, kde patří také např. morálka, estetické normy apod. V uváděném příkladu je znázorněno pár pravidel, které člověku radí, doporučují, ale také přikazují jak se chovat v rámci společenských normativních systémů.

Příklad

Pomoc slepému člověku přejít ulici – **norma morální.**

Povinnost dodržovat pravidla silničního provozu – **norma právní.**

Na promoce je vhodné se slušně obléct – **norma estetická.**

Do štedrovečerní večeře se nesmí jíst maso – **norma náboženská.**

Nyní přichází úkol pro vás – zamyslete se a zkuste přiřadit k jednotlivým příkladům příslušné normy. Řešení najdete viz níže v „Klíči k řešení“.

Úkol

1. V tramvaji přenechám svoje místo těhotné ženě – **norma .....**
2. Obléknout se čistě do školy nebo zaměstnání – **norma .....**
3. Zaměstnavatel mi musí koupit ochranné pomůcky k výkonu mého zaměstnání – **norma .....**

SHRNUTÍ KAPITOLY

Shrnutí

Ústava České republiky je základní zákon České republiky, který byl přijat jako ústavní zákon Českou národní radou 16. prosince 1992 a publikován v české Sbírce zákonů pod č. 1/1993 Sb. Ústava se skládá z 8 hlav a preambule (Preambule - je to úvodní, převážně slavnostní část textu písemného dokumentu, která charakterizuje význam textu následujícího).

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.

Součástí ústavního pořádku České republiky je „Listina základních práv a svobod“.

Stát – je organizační soustava lidské společnosti, která vydává všeobecná pravidla (zákony) podle kterých se obyvatelstvo (občané) musí řídit. Stát je tvořen několika složkami:

1. ohraničené území (státní hranice),
2. obyvatelstvo (občané státu),
3. řídicí orgány (vláda, parlament, ústavní soud apod.),
4. administrativní aparát (jednotlivé úřady),
5. ozbrojená moc (armáda).

Právo je jedním ze společenských normativních systémů. (Kromě práva jsou dalšími normativními systémy – morálka, náboženské a estetické normy a sportovní pravidla.) Právo je souborem platných právních norem, tj. pravidel chování (příkazů, zákazů nebo dovolení), kterými se řídí lidské chování a které jsou uznávané, přímo stanovené státem a vynutitelné státní mocí. ***Ve svém souhrnu všechny platné právní normy tvoří právní řád daného státu. Právo z různých hledisek zkoumá právní věda. Všeobecné znalosti o něm, představy o jeho platnosti a oprávněnosti se pak označují jako právní vědomí.***

Právní řád v užším pojetí označuje **soubor právních norem**, které platí v určité době na určitém území mluvíme tedy o platném právu pro občany daného státu. V širším pojetí můžeme zahrnout do právního řádu všechny individuální právní akty upravující právní vztahy na daném území, zde můžeme uvést příklady individuálních právních aktů, kterými jsou zápisy v pozemkových knihách, záznamy o uzavření manželství v matrikách, soudní rozsudky atd.

Právní vědomí souhrnně označuje všeobecné znalosti o právu, představy o jeho platnosti a oprávněnosti. Jeho základem je idea práva, tedy představa o tom, co je „po právu“, která však může být od platného práva i značně odlišná. Blíží se proto více ideji spravedlnosti.

Zákonnost (legalita) vyjadřuje nejen povinnosti dodržovat zákon, ale také konstrukci, že právní norma může být vydána jen na základě zákonem stanoveného postupu, zákonem oprávněným subjektem v zákonem stanovené formě.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. Ústava České republiky [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ustava-cr/>.
2. Právo [online]. 2012 Wikipedie.cz [cit. 3.1.2012]. Dostupné z URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vo>.
3. Základní právní pojmy [online]. 2012 Gymhost.cz [cit. 3.1.2012]. Dostupné z URL: http://www.gymhost.cz/rs/userFiles//studmaterialy/pravo/zakladni_pravni_normy.pdf.
4. Právní vědomí [online]. 2012 Wikipedie.cz [cit. 3.1.2012]. Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vn%C3%AD_v%C4%9Bdom%C3%AD.

Další zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste definovali pojem právo?
2. Je Ústava České republiky základním zákonem ČR nebo jen zákonem doplňujícím?
3. Čím je tvořena Česká ústava?
4. Jak byste vysvětlili pojem stát?
5. Zahrnuje podle vás pojem stát ozbrojené síly, státní aparát (byrokracii), soudy a bezpečnostní sbory neboli policii?
6. Označuje pojem právní vědomí všeobecné znalosti o právu?
7. Souborem čeho je tvořeno právo?
8. Jak byste rozdělili právo?
9. Jak se nazývá věda, která zkoumá právo z různých hledisek?

*Kontrolní otázky***TEST 1**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Jaké může být právní vědomí? Celospolečenské, ... a .....
..... . *Doplňte chybějící dvě slova.*

Kapitola 1.1.5

KLÍČ K ŘEŠENÍ

1. skupinové a individuální

Řešení

Úkol

1. V tramvaji přenechám svoje místo těhotné ženě – **norma morální.**
2. Obléknout se čistě do školy nebo zaměstnání – **norma estetická.**
3. Zaměstnavatel mi musí koupit ochranné pomůcky k výkonu mého zaměstnání – **norma právní.**

2 DRUHY PRÁVNÍCH NOREM

RYCHLÝ NÁHLED

Obsah kapitoly vyjadřuje definování právních norem, které označují obecný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu. Rozdělení právních norem je zde charakterizováno formou jednotlivých kritérií.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- popsat rozdělení právních norem, které jsou charakterizovány formou jednotlivých kritérií,
- zjistíte, že právní předpisy zpravidla obsahují mnoho právních norem,
- se orientovat v pojmech legitimita a nelegitimita právní normy apod.

Budete umět

KLÍČOVÁ SLOVA

Právní norma podmíněná, nepodmíněná, příkazující, taxativní, kogentní, dispozitivní, demonstrativní, definiční, deklaratorní, kolizní atd.

Klíčová slova

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu druhé kapitoly: cca 3 hodiny.

2.1 Právní normy

Právní norma je vyjádření toho, co má být. Jedná se o označení pro jeden obecný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu včetně nástrojů a zmocnění k jeho dosažení nebo vymáhání. Prioritu, kterou si zde musíme uvědomit a která je často zaměňována je, že **právní předpis** a **právní norma** nejsou totožné pojmy tzn. **nesmíme je zaměňovat**, protože:

- a) **právní předpis** je výstupem legislativního procesu, rozhodnutí orgánu nebo veřejné moci (příkladem právního předpisu je např. zákon nebo vyhláška),
- b) **právní norma** s právním předpisem souvisí, ale jen z pohledu toho, že právní normy mohou a nemusí být v právním předpise obsaženy. Pokud právní předpis právní normu neobsahuje, pak jde o deklarativní zákony. Některé právní předpisy obsahují jen neúplné právní normy.

Proto, když se definuje právní předpis, tak se mluví někdy o souboru pravidel a ne o souboru norem, protože právní předpis právní normy nemusí obsahovat vůbec a nebo jen z části. Jen na základě individuálního výkladu lze právní normy někdy z právního předpisu extrahovat.

Druhy právních norem podle Ústavy ČR. Právní skutečností je každá skutečnost, s níž právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik právního vztahu. Ke vzniku, změně nebo zániku prvního vztahu přitom dochází buď samočinně, anebo záměrně. Podle toho se rozlišují dva druhy právních skutečností: objektivní (právní) události a subjektivní právní úkony.

Vztahy právní normy a součástí právního předpisu:

- **přímé součásti právních norem** (hypotézy, dispozice, sankce),
- **definice pojmů a vztahů mezi nimi** – *definice je tzv. legislativní zkratka neboli zavedení určitého termínu v jiném významu, než jaký má obecně, např. slova „zákon“ k označení jednoho konkrétního zákona.*
- **složitější operace s abstraktními pojmy** – jejich „dispozice“ popisuje jen vztahy mezi pojmy nikoli mezi osobami, povahou se tento vztah blíží právní normě,
- **informace** – účelem uvedení informace může být např. usnadnění užívání právního předpisu (příkladem může být poznámka pod čarou),
- **proklamace** – *vyjadřují názor nebo postoj autora předpisu jako podstatný předpoklad pro výklad nebo platnost právních norem* (příkladem může být např. preambule předpisů, nebo proklamativní může být ustanovení typu „*Prezident Beneš se zasloužil o stát*“), *Proklamace mohou podobně jako definice substitučně upřesňovat obsah a usměrňovat výklad právních norem nebo mohou být určeny ke zdůvodnění jejich legitimacy.*
- **jalový text** – některé z právních předpisů obsahují texty, které nemají žádný význam. V opravdu kvalitních právních předpisech by takové texty měly zcela chybět.

Znaky právních norem:

- **materiální** – tento znak vyjadřuje normativnost, vynutitelnost, ale také obecnost a hlavně právní všeobecnou návaznost,
- **formální** – tento znak vyjadřuje, že musí být součástí sbírky zákonů.

Zrušení právních norem – zásady:

- zákon vydaný později ruší zákon, který byl vydaný dřív,
- později vydaný obecný předpis neruší dřívější speciální předpis,
- později vydaný speciální předpis ruší dříve vydaný obecný předpis.

Působnost právních norem:

- **časová působnost** – existence právních norem je dána okamžikem jejího **VZNIKU** (platnost, účinnost, schválení) a **ZÁNÍKU** (zrušení normy = *derogace*).
- **prostorová (teritoriální) působnost** – tato působnost ustanovuje území (teritorium), na kterém je určitá norma účinná.
- **osobní působnost** – právní normy se vztahují obecně na všechny osoby, které se nachází na území České republiky. *Výjimky z působnosti tvoří poslanecké imunity a osoby používající exterritorialitu (diplomatické imunity a výsady).*

Legitimita právní normy:

- **legitimita právní normy** – vůlí mocenského subjektu zastupujícího spravedlnost neboli právo vzniká právní norma. **Legitimita** neboli oprávněnost právní normy závisí na – **1. legitimitě subjektu** (stát, který právní normu vyjadřuje svou vůlí, ale může to být i obec, církev, firma apod.), **2. kvalitě právního řádu**, **3. vůle státu bezpodmínečně vymoci dodržování daného právního řádu**.
- **nelegitimita právní normy** – je buď aktem zvůle nebo je zcela neúčinná.

Klasické, totalitní pojetí právní normy předpokládá nezpochybňovanou absolutní moc a na otázku legitimacy neklade důraz. Naproti tomu v demokratickém, sociologickém, filosofickém nebo etickém pojetí práva bývá legitimita moci považována za relativní a podmíněnou - formální institucionalizované moci může být nadřazeno osobní svědomí nebo svoboda, vyšší princip mravní nebo obdobný konstrukt. Otázka legitimacy a spravedlnosti pak nabývá při výkladu a aplikaci práva klíčového významu.

2.1.1 Struktura právních norem

Struktura právních norem je rozložena do následujících částí:

- A. NORMY S KLASICKOU LOGICKOU STRUKTUROU (viz ad A.)
- B. NORMY S TEOLOGICKOU STRUKTUROU – neobsahují popis

příkazovaných, dovolovaných nebo zakazovaných chování, ale **vytyčení určitého cíle nebo účelu.**

- C. **NORMY KOLIZNÍ** – řeší jádro dvou právních řádů, tj. **stanoví jaký právní řád použít**, když se v právním vztahu setkáme s cizím právním prvkem a následně je tato norma odkazem na odpovídající právní řád.

ad A. **NORMY S KLASICKOU LOGICKOU STRUKTUROU**

Struktura právní normy s klasickou logickou strukturou vzniká na základě tří navazujících složek:

1. **hypotézy** – určují obsah podmínek (podmínky – personální, lokální, temporální nebo modální tzn. modálně omezuje platnost dispozice), na základě nichž jsou subjekty povinny přizpůsobit své chování pravidlům stanoveným normou. (Příklad relativně složitě hypotézy je uveden viz níže v ÚKOLU K ZAMYŠLENÍ.)

Hypotéza může být s dispozicí považována za nedělitelný celek, protože změnou formulace téže normy lze ovlivnit, zda se kritérium jeví jako součást dispozice nebo hypotézy (například výše uvedené ustanovení občanského zákoníku lze přeformulovat na: „Každý je povinen ztracenou věc, kterou našel, vydat vlastníkovi.“ - ačkoliv obsah normy je stejný, zdánlivě se rozšířila hypotéza a upřesnila dispozice. Opačným postupem vznikne formulace: „Kdo vydal nalezenou ztracenou věc vlastníkovi, splnil svou povinnost.“, v níž je obsah normy přenesen do hypotézy - obdobné formulace užívá trestní zákon.

2. **dispozice** – určuje komu a jaké povinnosti či oprávnění vznikají, nastanou-li skutečnosti vyjádřené v hypotéze.

Např. v ustanovení § 135 občanského zákoníku: „Kdo najde ztracenou věc, je povinen ji vydat vlastníkovi.“ je dispozicí příkaz vrátit nalezenou věc vlastníkovi, kontravalentně zákaz věc si ponechat nebo s ní naložit jakýmkoli jiným způsobem a implicitně právo vlastníka nalezenou věc obdržet zpět. V ustanovení Čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „Každý má právo na příznivé životní prostředí.“ je základní dispozicí právo každého na příznivé životní prostředí, ovšem pouze v mezích, v jakých mu jej mohou zajistit nebo ochránit možné protistrany (stát, společnost, každý subjekt), jimž z této normy implicitně vyplývá povinnost nebo omezení.

3. **sankce** – je vlastně jen další dispozicí platnou v případě, že osoba (tzn. osoba, které vznikl závazek) tento závazek nesplní.

Typy sankcí:

- trest,
- výchovné nebo ochranné opatření,
- náhradní závazek, částečné nebo úplné přenesení původního závazku na jinou osobu.

Sankce může být uvedena přímo u textu dispozice, k níž se vztahuje, nebo v samostatné části právního předpisu nebo v samostatném právním předpisu.

Právní normy, k nimž nelze žádnou (účinnou) sankci přiřadit, se někdy označují jako nedokonalé (lat. *lex imperfecta*). Sankce může být i nepřímá (porušení zákona například pouze poškodí pověst přestupce nebo ho zbaví možnosti uplatnit vlastní nárok).

Tyto tři složky na sebe bezpodmínečně navazují. Návaznost lze popsat pomocí těchto podmiňujících vět:

1. *jestliže je splněna hypotéza, vzniká tím závazek nebo oprávnění uvedené v dispozici.*
2. *jestliže je splněna hypotéza a nebyl splněn závazek v dispozici, pak vzniká sankční oprávnění nebo závazek.*

2.1.2 Druhy právních norem

Druhy právních norem můžeme dělit podle různých kritérií:

- z hlediska významu:
  - jsou právní normy uspořádány v několika úrovních, přičemž platí, že normy vyšší úrovně mají vyšší právní sílu a důležitost než normy úrovně nižší. Znamená to, že pokud nastane nějaký rozpor, platí vždy ustanovení právní normy vyšší úrovně a normy na nižší úrovni musí vždy respektovat ustanovení silnějších právních norem. Důležitost právních norem vyplývá z toho, jaký orgán státní správy, z hlediska významnosti jeho postavení, ho vydal a význam právní normy poznáme z jejího názvu.
- dle prvků struktury právní normy:
  1. **nepodmíněné perfektní** – neobsahují hypotézu.
  2. **nepodmíněné imperfektní** – neobsahují hypotézu ani sankci.
  3. **podmíněné perfektní** – obsahují všechny tři části klasické struktury právní normy (tj. hypotézu, dispozici a sankci).
  4. **podmíněné imperfektní** – neobsahují sankci.
- podle způsobu vymezení pravidla chování:
  1. **přikazující** - určují jak se chovat (§ 518 OZ - „Byla-li ve smlouvě stanovena přesná doba plnění a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže mít věřitel zájem, musí věřitel oznámit dlužníkovi bez zbytečného odkladu, že na plnění trvá; jestliže tak neučiní, smlouva se od počátku ruší.“).
  2. **zakazující** - zakazují určitý druh chování (§ 466 OZ - „K odmítnutí dědictví nemůže dědic připojit výhrady nebo podmínky; rovněž nemůže odmítnout dědictví jen zčásti. Taková prohlášení nemají účinky odmítnutí dědictví.“).
  3. **opravňující** - dovolují určitý druh chování (§ 29, § 436 OZ).
  4. **doporučující** - stanovují doporučení, ale v právním řádu nejsou

příliš časté.

5. **teleologické** (finální) vyjadřují účel nebo cíl, kterého má být dosaženo, ale nestanovuje, jak jej dosáhnout. Čili volba prostředků je zpravidla ponechána adresátovi.

- **podle stupně závaznosti:**

1. **kogentní** (kategorické) - jsou formulovány natolik imperativně, že nedávají žádný prostor pro vůli adresáta normy. Ten musí přesně ustanovení normy naplnit. Toto je typické pro oblast veřejného a procesního práva. (§ 46, § 479 OZ)
2. **dispozitivní** - buď vůbec nestanoví pravidlo chování nebo ho stanoví podpůrně, tzn. subjekty práv. vztahu si vlastní dohodou stanovily určili pravidlo chování; pokud si ho nestanovily, nastupuje podpůrné ustanovení příslušné podpůrné právní normy. Toto je typické pro oblast soukromého práva. (§ 507, § 545 OZ)

- **podle použité legislativní techniky:**

1. **taxativní** - vylučují možnost použití ustanovení, které je vně normy. Tzn. má přesné, úplné a konečné vymezení.
2. **demonstrativní** - příkladné vymezení, vyjádřeno slovy zejména, apod.
3. **blanketové** - (bílé, nevyplněné normy) tato norma neobsahuje vlastní pravidlo chování, ale zmocnění stát. orgánu k provedení podrobnější práv. úpravy.
4. **odkazující** - vyskytují se uvnitř zákonů, tzv. legislativní zkratky, aby zákonodárce omezil množství textu (např. odkáže na ustanovení jiného §).

- **podle ostatních kritérií:**

1. **definiční** - zákonodárce má zájem na tom, aby často se opakující spol. vztahy vymezily přesně, aby byla sjednána práv. jistota, tyto vztahy jsou obvykle definovány v nadpisu (§ 115 OZ - Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.).
2. **operativní** - objevuje se zde technický postup (např. kompetence, rozsah a pravomoci orgánů státní moci), patří sem normy blanketové.
3. **deklaratorní** - vymezují např. principy, zásady a normy.
4. **kolizní** - řeší střet dvou právních řádů. Skládají se z tzv. rozsahu (okruh právních otázek – čeho se to týká) a navázání (spojení s příslušným právním řádem v dané otázce).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad příkladem uvedeným v souvislosti s ukázkou příkladu složité hypotézy, na který jsem poukazovala v kapitole 2.1.1 Struktura právních norem a zkuste najít další podobný příklad, který se objevuje v dalších zákonech.

Příklad

Příkladem relativně složité hypotézy je ustanovení § 38g odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu, které vymezuje okruh fyzických osob, které jsou povinny podat přiznání k dani z příjmu: „(1) Daňové přiznání je povinen podat každý, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně. Daňové přiznání je povinen podat i ten, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, nepřesáhly 10 000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu. (2) Daňové přiznání není povinen podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků podle § 6 pouze od jednoho a nebo postupně od více plátců včetně doplatků mezd od těchto plátců (§ 38ch odst. 4) a neuplatňoval odečet úroků (§ 15 odst. 10 a 11) z hypotečního úvěru banky, popřípadě z jiného úvěru poskytnutého bankou v souvislosti s hypotečním úvěrem. Podmínkou je, že poplatník podepsal u všech těchto plátců daně na příslušné zdaňovací období prohlášení k dani podle § 38k a vyjma příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je vybírána daň zvláštní sazbou daně, nemá jiné příjmy podle § 7 až 10 vyšší než 6000 Kč. Rovněž není povinen podat daňové přiznání poplatník, jemuž plynou pouze příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků ze zahraničí, které jsou podle § 38f vyjmuty ze zdanění. Daňové přiznání za zdaňovací období je však povinen podat poplatník uvedený v § 2 odst. 3, který uplatňuje nezdanitelné částky podle § 15 odst. 1 písm. b) až f).“

SHRNUTÍ KAPITOLY

Právní norma je vyjádření toho, co má být. Jedná se o označení pro jeden obecný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu včetně nástrojů a zmocnění k jeho dosažení nebo vymáhání. Prioritu, kterou si zde musíme uvědomit a která je často zaměňována je, že **právní předpis** a **právní norma** nejsou totožné pojmy tzn. **nesmíme je zaměňovat**, protože:

- c) **právní předpis** je výstupem legislativního procesu, rozhodnutí orgánu nebo veřejné moci (příkladem právního předpisu je např. zákon nebo vyhláška),
- d) **právní norma** s právním předpisem souvisí, ale jen z pohledu toho, že právní normy mohou být a nemusí v právním předpise obsaženy. Pokud právní předpis právní normu neobsahuje, pak jde o deklarativní zákony. Některé právní předpisy obsahují jen neúplné právní normy.

Proto, když se definuje právní předpis, tak se mluví někdy o souboru pravidel a ne o souboru norem, protože právní předpis právní normy nemusí obsahovat vůbec a nebo jen z části. Jen na základě individuálního výkladu lze právní normy někdy z právního předpisu extrahovat.

Druhy právních norem podle Ústavy ČR. Právní skutečností je každá skutečnost, s níž právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik právního vztahu. Ke vzniku, změně nebo zániku prvního vztahu přitom dochází buď samočinně, anebo záměrně. Podle toho se rozlišují dva druhy právních skutečností: objektivní (právní) události, (subjektivní) právní úkony.

Klasické, totalitní pojetí právní normy předpokládá nezpochybňovanou absolutní moc a na otázku legitimacy neklade důraz. Naproti tomu v demokratickém, sociologickém, filosofickém nebo etickém pojetí práva bývá legitimita moci považována za relativní a podmíněnou - formální institucionalizované moci může být nadřazeno osobní svědomí nebo svoboda, vyšší princip mravní nebo obdobný konstrukt. Otázka legitimacy a spravedlnosti pak nabývá při výkladu a aplikaci práva klíčového významu.

Struktura právních norem je rozložena do následujících částí:

- A. **NORMY S KLASICKOU LOGICKOU STRUKTUROU**, které tvoří tři na sebe navazující složky – hypotéza, dispozice a sankce.
- B. **NORMY S TEOLOGICKOU STRUKTUROU** – neobsahují popis příkazovaných, dovolovaných nebo zakazovaných chování, ale **vytyčení určitého cíle nebo účelu**.
- C. **NORMY KOLIZNÍ** – řeší jádro dvou právních řádů, tj. **stanoví jaký právní řád použít**, když se v právním vztahu setkáme s cizím právním prvkem a následně je tato norma odkazem na odpovídající právní řád.

Druhy právních norem můžeme dělit podle různých kritérií:

- z hlediska významu.

- **dle prvků struktury právní normy:**
  1. *nepodmíněné perfektní,*
  2. *nepodmíněné imperfektní,*
  3. *podmíněné perfektní,*
  4. *podmíněné imperfektní.*
- **podle způsobu vymezení pravidla chování:**
  1. *příkazující,*
  2. *zakazující,*
  3. *opravňující,*
  4. *doporučující,*
  5. *teleologické.*
- **podle stupně závaznosti:**
  1. *kogentní,*
  2. *dispozitivní.*
- **podle použité legislativní techniky:**
  1. *taxativní,*
  2. *demonstrativní,*
  3. *blanketové,*
  4. *odkazující.*
- **podle ostatních kritérií:**
  1. *definiční,*
  2. *operativní,*
  3. *deklaratorní,*
  4. *kolizní.*

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Právní normy* [online]. Wikipedie.cz 2012 [cit. 5.1.2012]. Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pravni_normy.
2. *Právní normy - druhy* [online]. Studentské.cz 2012 [cit. 6.1.2012]. Dostupné z URL: <http://www.studentske.cz/2007/08/prvn-normy.html>.
3. *Ústava České republiky* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ustava-cr/>.

Další zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

Kontrolní otázky

1. Jak byste popsali právní normu?
2. Obsahují právní předpisy právní normy?
3. Lze označit právní normu v obecném smyslu slova jako psané i nepsané uznávané pravidlo?
4. Na čem je závislá legitimita právní normy?
5. Je rozdíl mezi totalitním pojetím právní normy a demokratickým? *Vysvětlete rozdíl.*
6. Existuje i nelegitimní právní norma?
7. Podle jakých kritérií můžeme rozdělit právní normy?
8. Co znamená deklaratorní právní norma?
9. Stanovuje dispozitivní právní norma zcela jasně pravidlo chování nebo ho stanovuje pouze podpůrně?
10. Co vyjadřuje taxativní právní norma z hlediska kritéria legislativní techniky?

TEST 2

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Kolizní právní norma řeší střet kolika právních řádů?
  - a) dvou,
  - b) tří,
  - c) čtyř.
2. Právní norma zpravidla bývá pojímána jako soustava jakých tří navazujících složek?
  - a) informace, proklamace, jalový text,
  - b) dispozice, hypotézy, sankce,
  - c) žádná z odpovědí není správná.
3. Měl by kvalitní právní předpis obsahovat i jalový text?
  - a) ano,
  - b) ne.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

1. a
2. b
3. b

*Kapitola 2.1.2**Kapitola 2.1.1**Kapitola 2.1*

3 ZÁKLADNÍ POJMY V PODNIKÁNÍ

RYCHLÝ NÁHLED

Obsah kapitoly je definování základních a nejvíce používaných pojmů vyskytujících se v podnikatelské sféře.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- se orientovat v obchodním, občanském zákoníku a živnostenském zákoně, podle kterých podnikatelé provozují svou podnikatelskou činnost,
- zvládnout popsat a definovat jednotlivé pojmy jako jsou např. podnik, podnikání, organizační struktury apod. a umět je adaptovat do praxe.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu třetí kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Podnik, podnikání, organizační struktury, obchodní zákoník, občanský zákoník, živnostenský zákon apod.

Klíčová slova

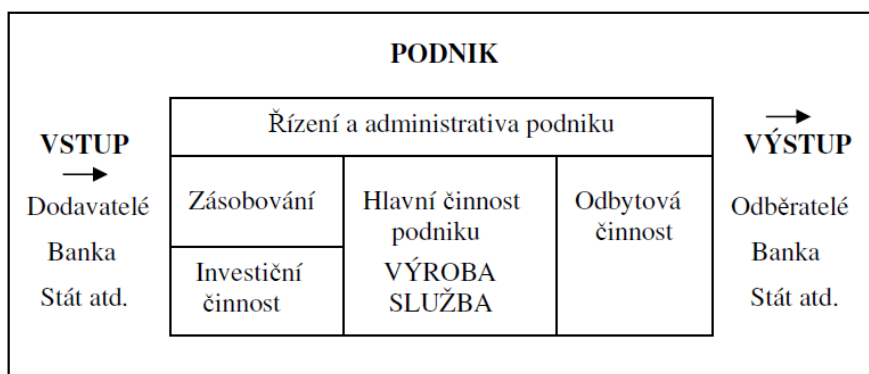

3.1 Podnik

Podnik – je definován jako soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání.

1. Hmotná složka podnikání – hmotnou složku podnikání představuje: majetek podniku tzn. budovy, stroje, nářadí, auta apod.
2. Osobní složka podnikání – tuto složku tvoří: lidé tzn. zaměstnanci podniku a podnikatel.
3. Nehmotná složka podnikání – jsou to např.: lidské myšlenky využitelné v podnikatelské činnosti a to jsou například technologické postupy, patenty, licence apod.

Podnik jako takový je relativně *uzavřený funkční ekonomický systém*, který je spojen se svým okolím prostřednictvím určitých vazeb = dodavatelé, banky, stát, zákazníci apod. = bez těchto vazeb by podnik nemohl existovat i když je ve své podstatě *uzavřeným ekonomickým systémem*. (viz Obrázek níže) Není možné, aby si v dnešní době podnik ke své existenci a výrobě vyráběl všechno sám. Členy podniku jsou vždy lidé, proto je také každá organizace (každý podnik) *sociální jednotkou*.

Společné faktory ve všech organizacích

Navzdory rozdílům mezi jednotlivými organizacemi existují nejméně 3 společné faktory v jakékoliv existující organizaci:

1. **lidé,**
2. **cíle,**
3. **struktura.**

Dále je potřebná určitá *Forma struktury* pomocí které je usměrňována **interakce** a **úsilí lidí** → z toho vyplývá čtvrtý faktor a tím je: **4. řízení.**

Řízení – aktivity a úsilí jejich členů jsou řízeny tak, aby bylo dosaženo společných cílů. Je to **INTERAKCE** lidí za účelem dosažení cílů, která tvoří **ZÁKLAD ORGANIZACE.**

Podniky můžeme dělit podle různých hledisek:

- podle **výkonů**: podniky těžební, energetické, zpracovatelské, zemědělské, dopravní, obchodní, poskytující služby atd.
- podle **velikosti**:
  - a) **mikro podniky** mají do 10 zaměstnanců, obrat nebo celková bilance se pohybuje do 2 mil. EUR.
  - b) **malé podniky** mají do 50 zaměstnanců, obrat nebo celková bilance se pohybuje do 10 mil. EUR.
  - c) **střední** podniky mají do 250 zaměstnanců, obrat se pohybuje do 50 mil. EUR nebo celková bilance do 43 mil. EUR.
  - d) **velké** podniky mají nad 250 zaměstnanců, obrat nad 50 mil. EUR nebo celková bilance se pohybuje nad 43 mil. EUR.
- podle **vlastnictví a právní normy podnikání**: podniky státní, soukromé družstva, obchodní společnosti.

SYSTEM ŘÍZENÍ PODNIKU

Podnik jako sociálně – ekonomický systém se skládá ze dvou SUBSYSTEMŮ:

- **řídícího** (subjektu řízení).
  - **řízeného** (objektu řízení).
- } Oba tyto subsystemy tvoří **organickou jednotu.**

(Poznámka: nelze přesně vymezit hranice pro subsystem řízení a subsystem řízený, protože i složky řízení současně plní činnosti výkonné a složky řízené plní současně i činnosti řízení.)

Samotný subsystem = SYSTEM ŘÍZENÍ se skládá ze dvou organicky propojených složek:

- **organizační struktura** (kostra řízení) – vytváří uspořádání stejnorodých činností do příslušných útvarů a má stabilnější charakter než proces řízení, který je dynamičtější.
- **proces řízení** (probíhající v rámci dané organizační struktury) – probíhá působením funkcí řízení na funkce výkonové tak, že je stmeluje k úspěšnému plnění podnikových cílů.

*(Poznámka: v případě zaostávání organizační struktury za vývojem procesu řízení, je nutno tyto dvě složky systému řízení dát do souladu – provést **reorganizaci.**)*

3.1.1 Organizační struktura podniku

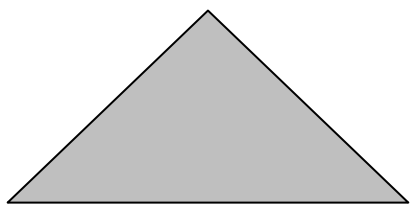
Organizační strukturu lze charakterizovat pomocí celé řady definic. Zde máte uvedené alespoň dvě, které patří mezi ty nejzákladnější s obecným charakterem jejich popisu.

1. **Definice pojmu organizační struktura (OS)** – je to uspořádání stejnorodých jednotlivých činností do ÚTVARŮ (úseků, oddělení, odborů)

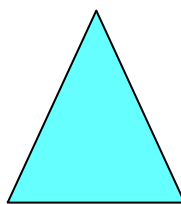
apod.).

- 2. Definice pojmu organizační struktura (OS)** – je to formální rozčlenění organizace (podniku, instituce) do organizačních jednotek a vymezení vzájemných organizačních vztahů (vazeb) mezi nimi. Za základní organizační vazby se pokládají **vztahy nadřízenosti a podřízenosti**, které vyplývají z rozdělení pravomocí a odpovědnosti v dané organizaci. Ty označujeme jako **vertikální**. Dále v organizaci existují vztahy mezi organizačními jednotkami, příp. jednotlivci na stejné organizační úrovni, které označujeme jako **horizontální**. Tyto vztahy jsou dány rozdělením kompetence v organizaci.

Tvar organizační struktury má zpravidla pyramidovou podobu a to buď **širokou** nebo **vysokou**.

Široká struktura

Vysoká struktura

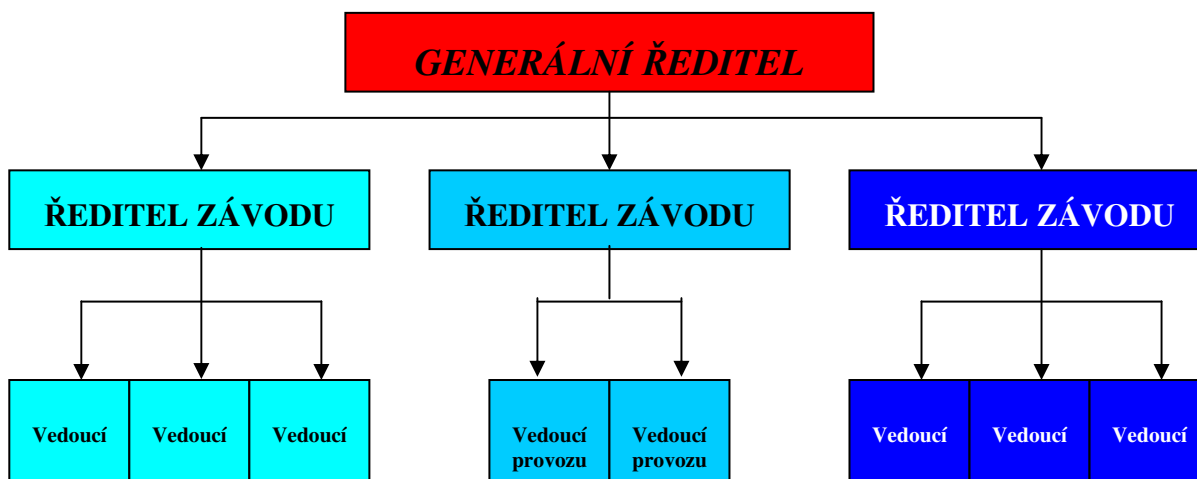
Široká struktura – více podřízených útvarů na příslušném řídicím stupni, málo řídicích stupňů.

Vysoká struktura – méně podřízených útvarů na příslušném řídicím stupni, více řídicích stupňů.

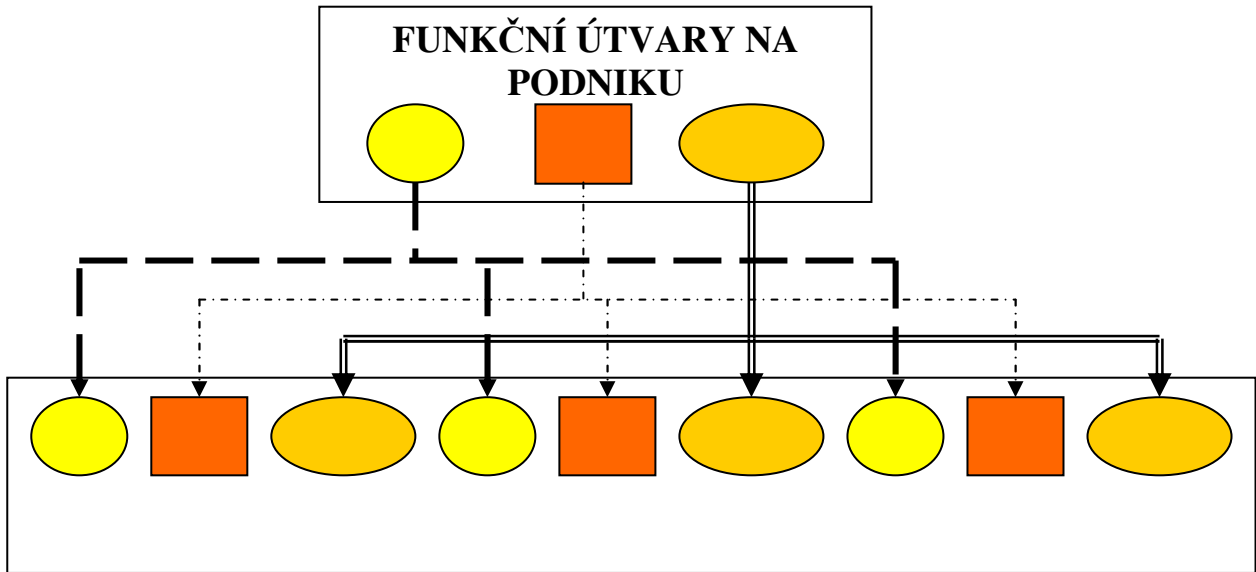
Typy organizačních struktur:

- **liniová org. struktura** (viz Obrázek č.1) – znamená uspořádání činností podniku do **liniových útvarů**, na čele se zodpovědným liniovým vedoucím (tedy bez pomocných štábních útvarů), pokyny směrem „dolů“ přicházejí vždy jen od jednoho liniového vedoucího.
- **funkční (také štábní) org. struktura** (viz Obrázek č.2) – řídicími útvary jsou **odborné, funkční útvary** jejichž vedoucí dávají pokyny směrem „dolů“ v rámci jim vyhrazené pravomoci. Podřízené útvary tedy dostávají příkazy z vícero nadřízených míst.
- **liniově štábní org. struktura** (viz Obrázek č.3) – kde linioví vedoucí na čele liniových útvarů, mají **odborné štábní útvary**, které jim připravují **odborná rozhodnutí**. Pokyny podřízeným útvarům však vydávají pouze linioví vedoucí.
- **cílově – programové (pružné) org. struktury** – tvoří se za účelem plnění určitých náročnějších cílů – projektů. Jedná se o formování pružných org. celků vyčleněním odborníků z příslušných útvarů podniku (i expertů externích). Po vyřešení projektu se dočasná struktura ruší a vyčlenění odborníci se vrací do svých mateřských útvarů. Rozlišujeme tyto **pružných organizačních struktur**:

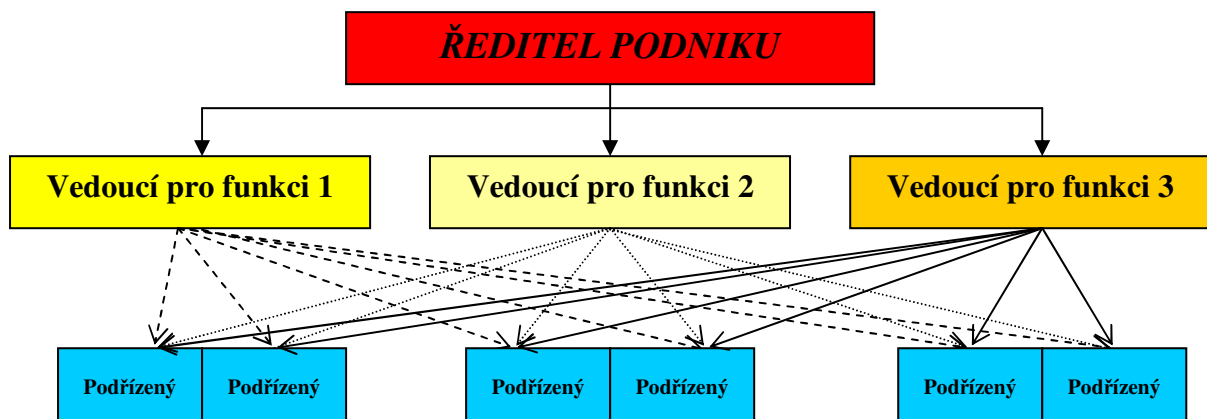
- projektová koordinace (viz Obrázek č.4) – vybrané odborníky z příslušných útvarů, za účelem řešení projektu koordinuje určený koordinátor. Řešitelé projektu, jakož i koordinátor, podléhají příslušnému liniovému vedoucímu.
  - projektová org. struktura (viz Obrázek č.5) – je založena na principu, že z příslušných odborných útvarů jsou vyčleněni odborníci pro řešení projektu. Na čele takto vzniklého org. celku je určen vedoucí projektu, podléhající příslušnému liniovému vedoucímu, někdy i přímo řediteli podniku (závodu).
  - maticová org. struktura (viz Obrázek č.6) – představuje více projektových skupin, vzájemně propojených horizontálně, vertikálně i diagonálně.
- **objemová org. struktura** (viz Obrázek č.7) – určité odborné útvary jsou situovány na úrovni podniku a jednotlivé závody - divize jsou organizovány podle výrobků, jaké závod vyrábí a prodává v dané oblasti. Jedná se zde o **organizační strukturu výrokovou**. Obdobně, jsou-li závody organizovány podle území anebo odběratelů, rozlišujeme **strukturu územní** a tzv. **odběratelský model**.

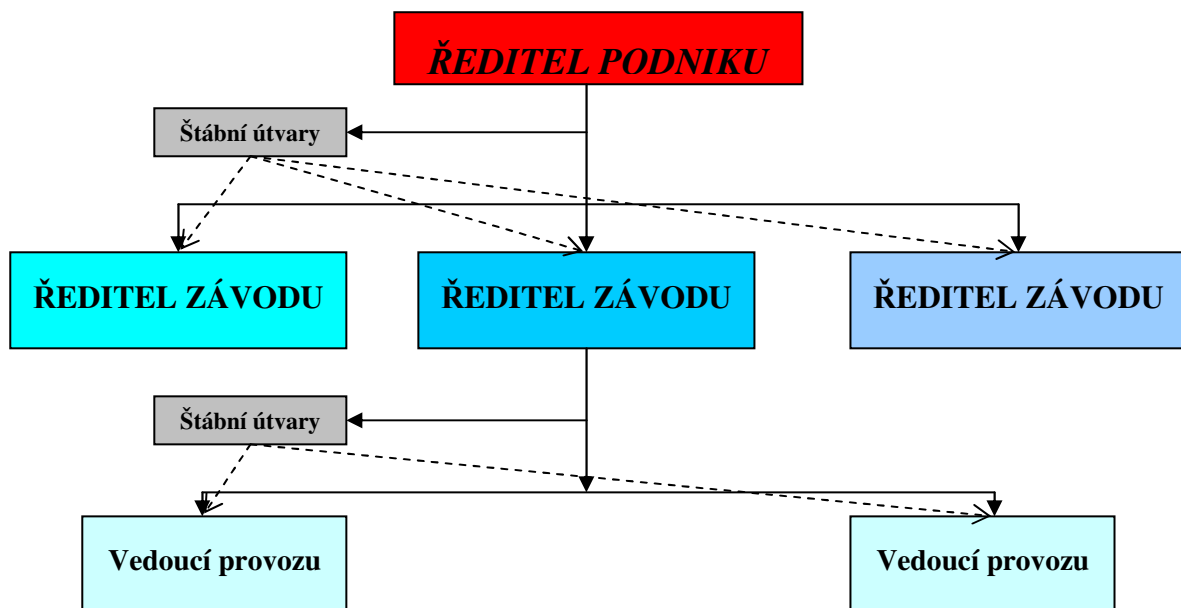
Obrázek č.1 - Liniová organizační struktura

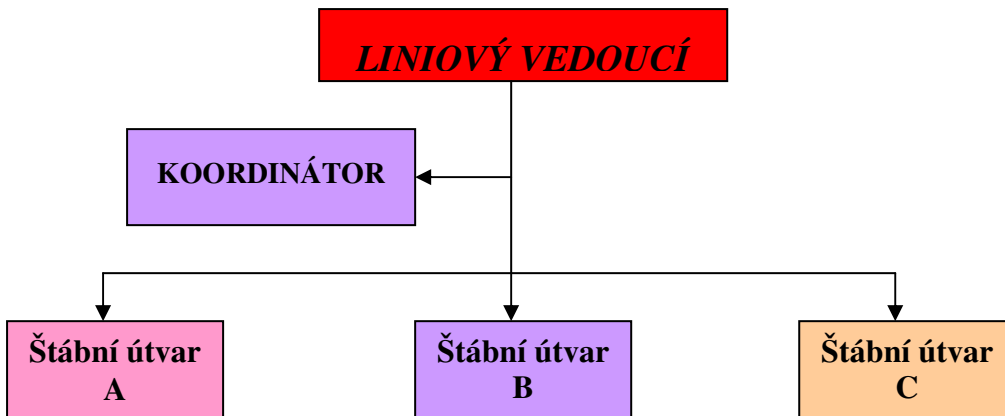
Obrázek č.2 - Funkční organizační struktura (Typ č.1)

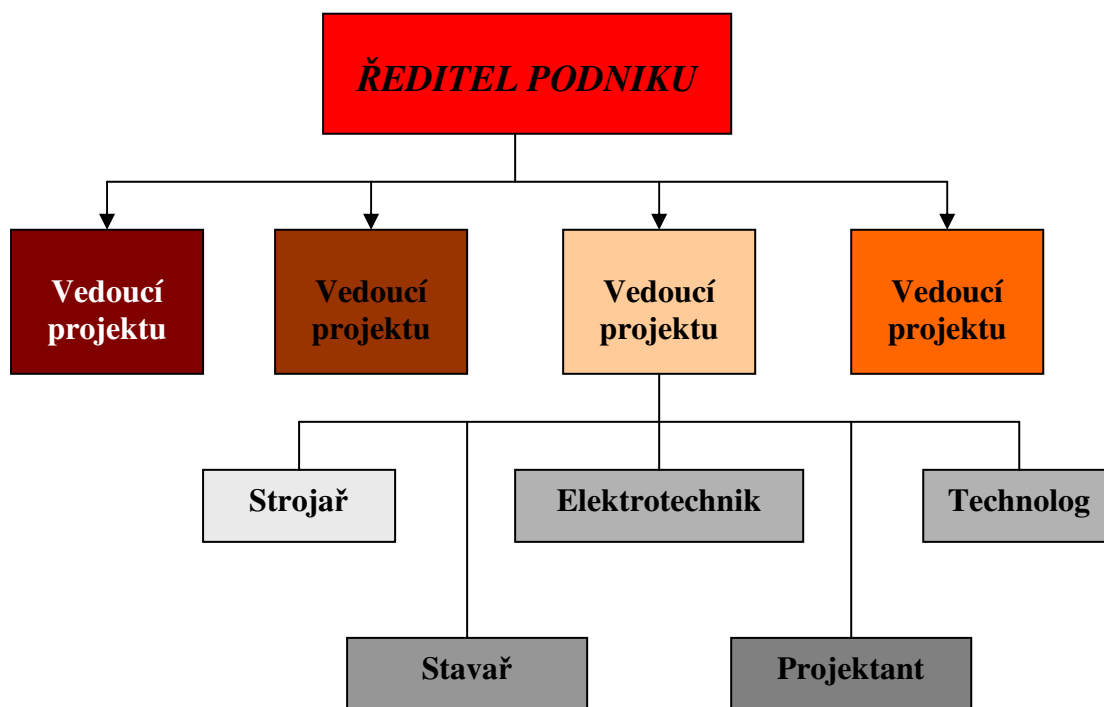
Obrázek č.2 - Funkční organizační struktura (Typ č.2)

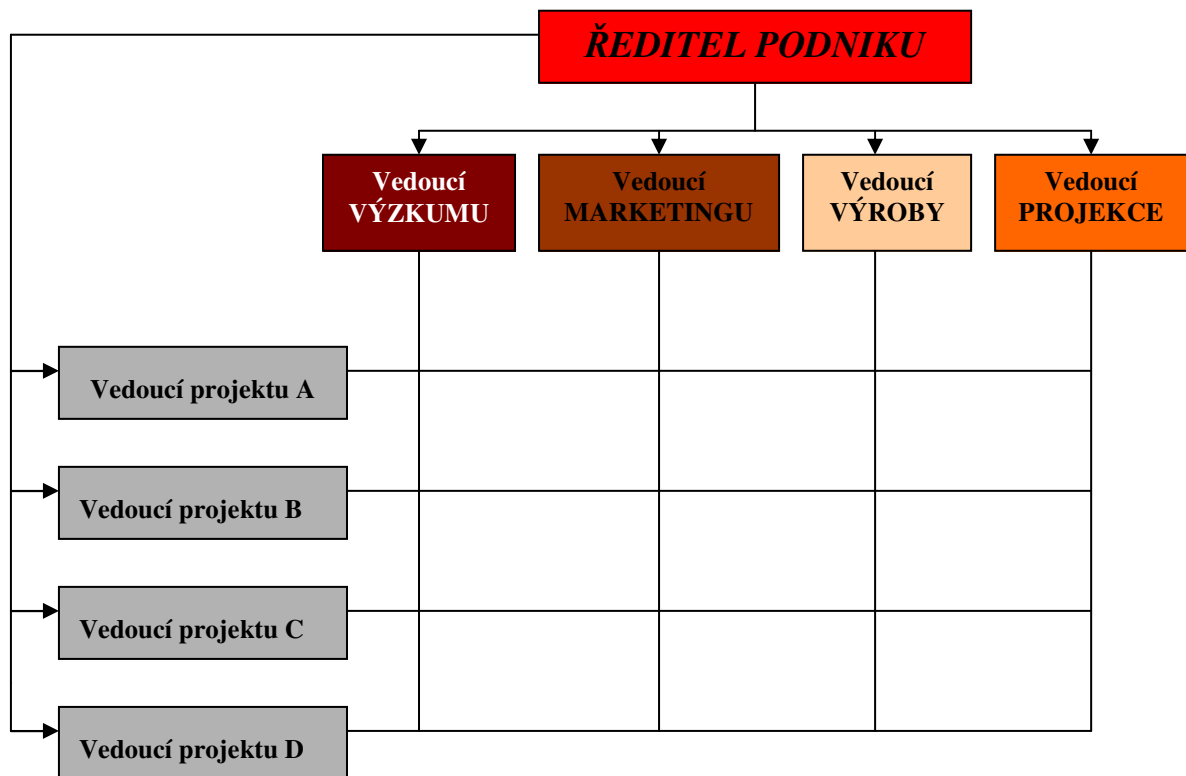
Obrázek č.3 - Liniově - štábní organizační struktura

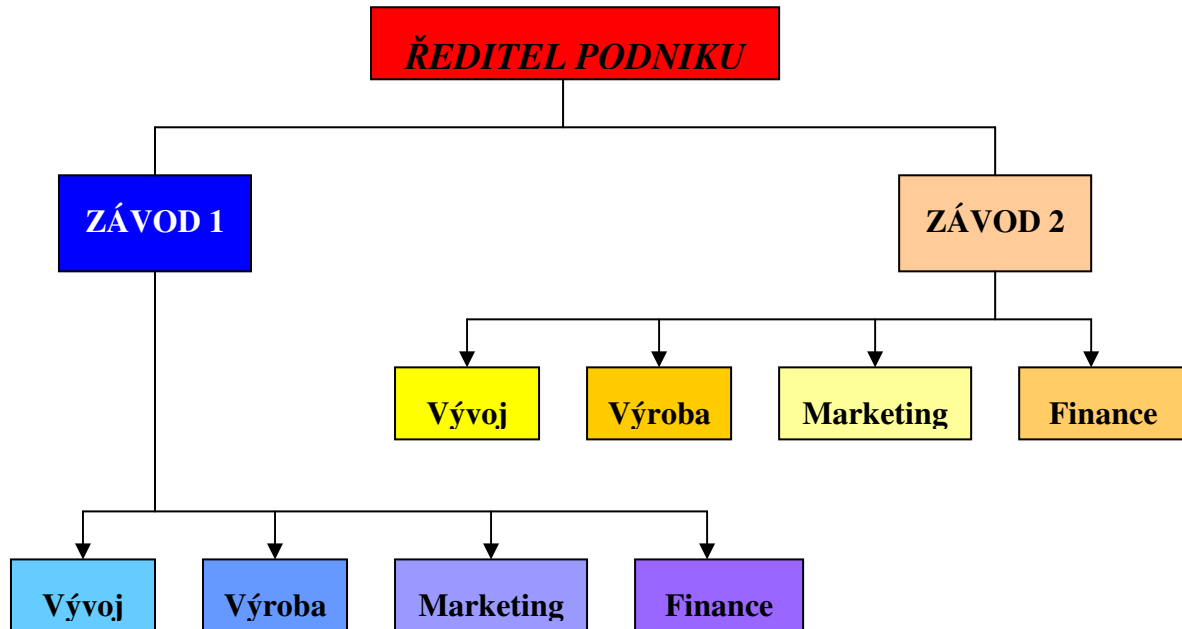
Obrázek č.4 - Projektová koordinace

Obrázek č.5 - Projektová organizační struktura

Obrázek č.6 - Maticová organizační struktura

Obrázek č.7 - Výrobní model organizační struktury

3.1.2 Proces řízení

Proces řízení - probíhá působením funkcí řídicích na funkce výkonové tak, že je stmeluje k úspěšnému plnění podnikových cílů.

Celý **proces řízení** probíhá **CYKLICKY** od plánování přes organizování, operativní řízení až po kontrolu.

Podnik vychází ze svého základního poslání (chápeme zde podnik průmyslový) má funkce:

- **výkonové:** technické, výrobní, obchodní, ekonomické, personální.
- **řídicí:**
  - *základní* – plánování, organizování, operativní řízení, kontrola,
  - *průběžné* – rozhodování, koordinování, regulování, vedení lidí, motivování, komunikování,
  - *zabezpečovací* – zabezpečení informační, personální zabezpečení, zabezpečení prostředky.

V **procesu řízení** působí **funkce řídicí** na **funkce výkonové** tak, že základní funkce řízení využívají všech *funkcí průběžných* a *zabezpečovacích* tak, aby celý proces řízení probíhal **HARMONICKY, BEZ PORUCH** v duchu **LOGISTICKÉ FILOSOFIE**, dodržováním **NOREM JAKOSTI, OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ**, respektováním **ETIKY V PODNIKÁNÍ**.

3.2 Podnikání

Podnikání – je *obchodním zákoníkem* definováno jako *soustavná činnost provozovaná samostatně podnikatelem pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost za účelem dosažení ZISKU*.

Abychom činnost podnikatele mohli nazvat **podnikáním** – musí být tato činnost **SOUSTAVNÁ** tzn. vykonávána v určitém časovém úseku **STÁLE**.

Z aspektu taktického působení na veřejnost, zákazníky není účelné zdůrazňovat, že cílem podnikání je **ZISK**. Nevytváří to dobrý dojem = podnikatel působí jako chamtivec! Na to už přišel **Tomáš Baťa**, jehož heslo znělo: „*Náš zákazník - náš pán*.“ Proto pojem **podnikání** lze definovat i z hlediska tohoto:

Podnikání – je *činnost, kterou podnikatel vytváří hodnoty pro společnost, zákazníka s cílem je co nejlépe uspokojit, trvale si je takto udržet a tak trvale dosahovat prosperity*.

Podmínky při definici podnikání:

- podnikatel pracuje **SAMOSTATNĚ** = tzn. nemá žádného nadřízeného,

řídí se vlastními rozhodnutími avšak **vše v rámci platných zákonů**.

- podnikatel své aktivity označuje ***VLASTNÍM JMÉNEM*** a to z důvodu, aby byly tyto aktivity dobře rozlišitelné a správně identifikovatelné od podobných nebo stejných aktivit **konkurence**.
- poslední podmínkou při definici podnikání je podmínka nejdůležitější a to je ***DOSAHOVÁNÍ ZISKU***.

Pokud instituce nedosahuje zisku potom buď špatně hospodaří nebo je **NEZISKOVOU ORGANIZACÍ**.

Základním předpokladem **podnikání** každé právnické i fyzické osoby je **ŽIVNOSTENKÉ OPŘÁVNĚNÍ** ve smyslu právních norem, které podnikání upravují: obchodního zákoníku, občanského zákoníku a živnostenského zákona.

Výchozím bodem založení podniku je vypracování **PODNIKATELSKÉHO ZÁMĚRU**.

Cílem **podnikání** je tedy přes trvalé a úspěšné uspokojování potřeb zákazníků – **TVORBA ZISKU**. Podnik si může při své **EXISTENCI** a **ÚSPEŠNOSTI** stanovit i další cíle, které ovšem s tvorbou zisku úzce souvisí:

- maximalizace obrátu a naopak minimalizace nákladů,
- dosažení určitého podílu na trhu,
- růst a expanze firmy,
- inovace a modernizace,
- spokojenost zaměstnanců atd.

3.2.1 Ziskový a neziskový sektor

Jak se liší ziskový a neziskový sektor?

1. Charakterem spotřebovávaných statků a služeb. V neziskovém sektoru jsou typické statky, u kterých nemůžeme jednotlivce vyloučit ze spotřeby (policie chrání všechny občany, vzdělání získávají všechny děti, pouliční světlo svítí všem, lékař zachrání život každému, kdo to potřebuje). Hovoříme o **veřejných statcích, které získají příslušníci určité společnosti bez přímé protihodnoty** (neplatí za ně, nebo platí cenu netržní). Vymezení rozsahu těchto statků je v každém státě individuální a závisí mimo jiné i na ekonomických možnostech té které společnosti.

2. Principy rozdělování. V ziskovém sektoru **rozdělujeme** výsledný produkt **podle** množství, kvality a **tržní úspěšnosti** práce. V neziskovém sektoru **rozdělujeme podle potřeb**. Nedůsledné odlišování těchto principů vede např. k mylné představě, že státní podnik (účastník ziskového sektoru) si může dovolit aplikovat principy rozdělování neziskového sektoru (vedení firmy si vyplatí vysoké odměny, i když je firma v hluboké ztrátě).

NEZISKOVÝ SEKTOR

Neziskový sektor je velmi pestrý a pokrývá řadu lidských potřeb jakými jsou např. ochrana lidských práv, rozvoj vědy, rozvoj vzdělání a duchovních hodnot, ochrana životního prostředí, ale také kulturních památek a tradic (folkloru), obrana státu a tak bychom mohli pokračovat dál a dál.

Členění institucí a organizací neziskového sektoru - státní neziskové organizace se dle základního dělení rozdělují na rozpočtové a příspěvkové:

1. **rozpočtové organizace** (získávají finanční zdroje výhradně z veřejných rozpočtů).
2. **příspěvkové organizace** (většinu financí získávají ze státního rozpočtu, ovšem je přípustné, aby měli i jiné zdroje příjmů).

Jako příklady lze uvést hlavně státní školství a státní zdravotnictví, instituce na ochranu životního prostředí, kulturních památek, celá oblast státní správy atd. *Vidíte, že některé z uvedených potřeb nemůže řešit nikdo jiný, než právě stát, jiné mohou řešit i nestátní instituce. Konstatujme však, že co do velikosti prostředků a tedy i možností jsou státní neziskové organizace zdaleka největší.*

Nestátní neziskové organizace:

1. **církevní organizace** – patří sem organizace věřících zajišťující pro členy i nečleny bohoslužby, výjimkou nejsou ani centra pro rodinu, charity, semináře apod.
2. **občanská sdružení** – sdružení občanů k rozličným účelům, které mohou být svým charakterem jednorázovým, ale i dlouhodobým občanským sdružením, dle zákona č. 83/90 Sb. *Registraci občanských sdružení provádí Ministerstvo vnitra ČR (blíže internetové stránky www.mvcr.cz).* Podle Českého statistického úřadu je v současné době (červen 2012) v ČR 77 801 občanských sdružení.
3. **obecně prospěšné společnosti** (zkratka o.p.s.) – o.p.s. je právnická osoba založená za účelem poskytování obecně prospěšných služeb. OPS musí zveřejňovat výroční zprávu s přesně stanoveným obsahem.
O.p.s. je právnickou osobou, výsledek hospodaření nesmí být využit pro prospěch zakladatelů, přičemž zakladatelé vkládají ze svých prostředků do o.p.s. základní jmění. Obecně prospěšná společnost se zakládá zakladatelskou smlouvou a vzniká zápisem do soudního rejstříku. Orgány, které tvoří o.p.s. jsou správní rada, ředitel a dozorčí rada. Podle Českého statistického úřadu je v současné době (červen 2012) v ČR 2 183 obecně prospěšných společností.
4. **nadace - sdružení majetku k přesně vymezenému účelu.** Nejde však o sdružení osob. *Sdružený majetek je tvořen jednak vneseným majetkem, dary, výnosy z úroků, nájemného, cenných papírů a dále příjmy z loterií, tombol, veřejných sbírek a akcí. V roce 1998*

vstoupila v platnost novela zákona o nadacích a nadačních fondech, která ukládá povinnost, aby každá nadace měla nadační jmění minimálně 500.000,- Kč. Podle Českého statistického úřadu je v současné době (červen 2012) v ČR 458 nadací.

Nadace je stejně jako o.p.s. právnickou osobou, je to účelové sdružení majetku, *nadace se zřizuje písemnou smlouvou mezi zřizovateli, nebo zakladatelskou listinou je-li zřizovatel jediný, je možno ji zřídit také závětí, nadace vzniká dnem zápisu do nadačního rejstříku. Orgány nadace jsou správní a dozorčí rada.*

Členění organizací na ziskový sektor a neziskový sektor je podle převažujícího charakteru prováděné činnosti (v některých případech může být tedy i značně relativní).

Podnikatelské subjekty (organizace patřící do ziskového sektoru) **mají** jako převažující právě podnikatelskou činnost, na základě které byly zřízeny, **dosahují zisk**, ovšem mohou také sponzorovat neziskový sektor (pokud na to mají dost prostředků a nevede to k jejich bankrotu).

Organizace neziskového sektoru byly zřízeny k plnění obecně prospěšných činností a jejich úkolem není dosahovat zisk, což ovšem neznamená, že jako vedlejší (doplňkovou činnost) nemohou podnikat (v rozsahu a způsobem daným zřizovatelem).

3.2.2 Obchodní zákoník, občanský zákoník, živnostenský zákon, zákoník práce

Veškerá prováděná podnikatelská činnost v každém podniku je právně ošetřena na základě právního systému daného v České republice. Několik desítek základních zákonů a zákoníků vytváří obecné prostředí pro provozování podnikatelské činnosti v ČR. Určují „Kdo může podnikat“, „Jakou formou lze provozovat podnikatelskou činnost“, „Na základě čeho lze podnikat“, případně „Jak podnikatelskou činnost zrušit“.

Mezi nejdůležitější právní normy pro podnikání patří:

- **obchodní zákoník,**
- **občanský zákoník,**
- **živnostenský zákon,**
- **zákoník práce** atd.

OBCHODNÍ ZÁKONÍK – *je to zákon č. 513/1991 Sb. ve znění dalších úprav, který upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy, související s podnikáním, informace o zakládání obchodních společností a v neposlední řadě říká, kdo a jakou formou může podnikat.*

(Veškeré podrobnosti jsou uvedeny v kapitolách: Kapitola 6 – Obchodní zákoník, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, Kapitola 7 –

Společnost s ručením omezeným, Kapitola 8 – Družstvo, akciová společnost, smlouva o tichém společenství, smlouva o dílo.)

ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON – *upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním. Je to zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání*

(Veškeré podrobnosti jsou uvedeny v kapitolách: Kapitola 4 – Živnostenský zákon, Kapitola 5 – Živnostenský zákon, smlouva o sdružení.)

ZÁKONÍK PRÁCE – *zákoník číslo 262/2006 Sb., zákoník práce vymezuje nejen právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, ale i právní vztahy kolektivní povahy.*

(Veškeré podrobnosti jsou uvedeny v kapitolách: Kapitola 9 – Zákoník práce, Pracovní poměr a Kapitola 10 – Zákoník práce, Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, Odměňování za práci.)

OBČANSKÝ ZÁKONÍK – *zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, je nejdůležitějším předpisem z pohledu soukromého práva. V evropském (kontinentálním) právním systému tvoří **občanský zákoník** základní právní předpis celého právního řádu. **Občanský zákoník** upravuje nejčastější druhy smluv například *kupní smlouvu, cestovní smlouvu, smlouvu o dílo, nájemní smlouvu* a další smlouvy. Občanský zákoník také upravuje *dědická práva a dědictví*.*

Občanský zákoník výrazně spoluvytváří právní podnikatelské prostředí. Hlavně ve věcech:

- majetkových poměrů,
- smluv,
- právních úkonů.

Občanský zákoník je tedy základní normou soukromého práva.

Soukromé právo – strany jsou si zde rovny.

Veřejné právo – někdo je nadřízen. (např. stát)

Živnostenské právo – je příkladem práva veřejného.

Podnikatelé uzavírají smlouvy podle **Obchodního zákoníku**. Pokud ale tento nenabízí řešení pro konkrétní případ, nastupuje řešení dle **Občanského zákoníku**. **Občané** uzavírají své smlouvy podle **Občanského zákoníku**.

Občanský zákoník – je souhrn právních norem, které upravují majetkové poměry a to na základě rovného postavení (soukromé právo).

Zákoník je sestaven na základě několika zásad:

- ✓ zásada smluvní volnosti,
- ✓ zásada co není zakázáno, je povoleno,
- ✓ zásada dobré víry,
- ✓ zásada právní jistoty – zákaz retroaktivity (zpětné působnosti).

Základní pojmy občanského zákoníku – nyní si představíme některé pojmy, které jsou důležité při posuzování právního stavu, platnosti smluv atd.

Právní úkon – je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují. Je to soulad vůle s projevem.

- ✓ **Právní skutečnost** - subjektivní - to jsou právní úkony a protiprávní úkony, - objektivní - nejsou lidskou vůlí ovlivnitelné.
- ✓ **Právní úkony** jsou složeny ze základních prvků – vůle /musí být/, projev vůle, zaměření vůle na právní následky. Právní úkony mohou být jednostranné, vícestranné, formální a neformální.
- ✓ **Projev vůle** - výslovný tzn. písemný, verbální, - konkludentní tzn. mlčky, roztržením listiny.
- ✓ **Vůle** - daná, vážná, prostá omylu, svobodná.

Čas v právní skutečnosti – se skládá ze třech hlavních pojmů a to prekluze, promlčení a vydržení.

- ✓ **Prekluze** - právo propadá a zaniká, když není uplatněno v čase /např. záruční lhůta/.
- ✓ **Promlčení** - právo nezaniká, ale omezuje se; k námitce promlčení se musí přihlídnout /např. zaplacení dluhu po lhůtě s promlčecí lhůtou/. Obecná promlčecí lhůta je 3 roky.
- ✓ **Vydržení** - po 3 letech držení movité věci se věc stává mou.

Zastoupení – *zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu a ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.*

Zastoupení – **1. Na základě zákona** - zastoupení nezletilých osob a osob nezpůsobilých k právním úkonům. **2. Ze smlouvy** - vystavení plné moci.

Vlastnictví – všichni vlastníci mají stejná práva a povinnosti a poskytuje se jim stejná právní ochrana, kterou lze nabýt koupí, darováním, smlouvou, děděním, rozhodnutím státního orgánu. Pro vlastnictví platí triáda zásad: **1. držet, 2. užívat, 3. disponovat.**

Občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb.Úvod**Hlavička zákona****Část I.****Obecná ustanovení**

<u>Hlava 1.</u>	§ 1 - 6	Občanskoprávní vztahy a jejich ochrana
<u>Hlava 2.</u>	§ 7 - 21	Účastníci občanskoprávních vztahů
<u>Hlava 3.</u>	§ 22 - 33	Zastoupení
<u>Hlava 4.</u>	§ 34 - 51	Právní úkony
<u>Hlava 5.</u>	§ 51a - 70	Spotřebitelské smlouvy
<u>Hlava 6.</u>		Zrušena
Hlava 7.	§ 71 - 99	Zrušena
<u>Hlava 8.</u>	§ 100 - 114	Promlčení
<u>Hlava 9.</u>	§ 115 - 122	Vymezení některých pojmů

Část II.**Věcná práva**

<u>Hlava 1.</u>	§ 123 - 135	Vlastnické právo
<u>Hlava 2.</u>	§ 136 - 151	Spoluvlastnictví a společné jmění
<u>Hlava 3.</u>	§ 151n - 151v	Práva k cizím věcem
<u>Hlava 3.A</u>	§ 152 - 180	Právo zástavní a zadržovací

Část III., IV., V.   [§ 181 - 414 Zrušeny](#)**Část VI.****§ 415 - 459   Odpovědnost za škodu a za bezdůvodné obohacení**

<u>Hlava 1.</u>	§ 415 - 419	Předcházení hrozícím škodám
<u>Hlava 2.</u>	§ 420 - 450	Odpovědnost za škodu
<u>Hlava 3.</u>	§ 451 - 459	Bezdůvodné obohacení

Část VII.**§ 460 - 487   Dědění**

<u>Hlava 1.</u>	§ 460 - 472	Nabývání dědictví
<u>Hlava 2.</u>	§ 473 - 475	Dědění ze zákona
<u>Hlava 3.</u>	§ 476 - 480	Dědění ze závěti
<u>Hlava 4.</u>	§ 480a - 480e	Správce dědictví
<u>Hlava 5.</u>	§ 481 - 484	Potvrzení dědictví a vypořádání dědiců
<u>Hlava 6.</u>	§ 486 - 487	Ochrana oprávněného dědice

Část VIII.**Závazkové právo**

Hlava 1	§ 488 - 510	Obecná ustanovení
	§ 511 - 515	Společné závazky a společná práva
	§ 516 - 523	Změny v obsahu závazků
	§ 524 - 543	Změna v osobě věřitele nebo dlužníka
	§ 544 - 558	Zajištění závazků
	§ 559 - 587	Zánik závazků
<u>Hlava 2</u>	§ 588 - 627	Kupní a směnná smlouva
<u>Hlava 3</u>	§ 628 - 630	Darovací smlouva
<u>Hlava 4</u>	§ 631 - 656	Smlouva o dílo
<u>Hlava 5</u>	§ 657 - 658	Smlouva o půjčce
<u>Hlava 6</u>	§ 659 - 662	Smlouva o výpůjčce
<u>Hlava 7</u>	§ 663 - 723	Nájemní smlouva
<u>Hlava 8</u>	§ 724 - 741	Příkazní smlouva
<u>Hlava 9</u>	§ 742 - 746	Jednatelství bez příkazu
<u>Hlava 10</u>	§ 747 - 753	Smlouva o úschově

Hlava 11	§ 754 - 759	Smlouva o ubytování
Hlava 12	§ 760 - 773	Smlouvy o přepravě
Hlava 13	§ 774 - 777	Smlouva zprostředkovatelská
Hlava 14	§ 778 - 787	Vklady
Hlava 15	§ 788 - 828	Zrušena (dříve Pojistné smlouvy)
Hlava 16	§ 829 - 841	Smlouva o sdružení
Hlava 17	§ 842 - 844	Smlouva o důchodu
Hlava 18	§ 845 - 846	Sázka a hra
Hlava 19	§ 847 - 849	Veřejná soutěž
Hlava 20	§ 850 - 852	Veřejný příslib
Hlava 21	§ 852a - 852k	Cestovní smlouva

Část IX. § 853 - 880 [Závěrečná, přechodná a zrušovací ustanovení](#)

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Ještě jednou si prostudujte typy organizačních struktur a u každého z uvedených typů organizačních struktur uveďte příklad firmy, která určitý typ org. struktury podniku splňuje. **Příkladem** objemové organizační struktury je např. ŠKODA Mladá Boleslav, další příklad liniové organizační struktury může být např. živnostník, který má 5 zaměstnanců, kteří jsou jeho přímými podřízenými a nepřijímají příkazy od nikoho jiného. Určitě najdete celou spoustu dalších příkladů, protože některé firmy své organizační struktury zveřejňují přímo na svých webových stránkách, u jiných firem, kterým organizační struktura chybí můžete na základě vašich nynějších znalostí organizační strukturu vytvořit.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Podnik – je definován jako soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání.

1. Hmotná složka podnikání – hmotnou složku podnikání představuje: majetek podniku tzn. budovy, stroje, nářadí, auta apod.

2. Osobní složka podnikání – tuto složku tvoří: lidé tzn. zaměstnanci podniku a podnikatel.

3. Nehmotná složka podnikání – jsou to např.: lidské myšlenky využitelné v podnikatelské činnosti a to jsou například technologické postupy, patenty, licence apod.

Podnik jako takový je relativně *uzavřený funkční ekonomický systém*, který je spojen se svým okolím prostřednictvím určitých vazeb = dodavatelé, banky, stát, zákazníci apod. = bez těchto vazeb by podnik nemohl existovat i když je ve své podstatě *uzavřeným ekonomickým systémem*. (viz Obrázek níže) Není možné, aby si v dnešní době podnik ke své existenci a výrobě vyráběl všechno sám. Členy podniku jsou vždy lidé, proto je také každá organizace (každý podnik) *sociální jednotkou*.

SYSTEM ŘÍZENÍ PODNIKU

Podnik jako sociálně – ekonomický systém se skládá ze dvou SUBSYSTEMŮ:

- **řídícího** (subjektu řízení).
  - **řízeného** (objektu řízení).
- } Oba tyto subsystemy tvoří **organickou jednotu**.

Samotný subsystem = SYSTEM ŘÍZENÍ se skládá ze dvou organicky propojených složek:

- **organizační struktura** (kostra řízení) – vytváří uspořádání stejnorodých činností do příslušných útvarů a má stabilnější charakter než proces řízení, který je dynamičtější.
- **proces řízení** (probíhající v rámci dané organizační struktury) – probíhá působením funkcí řídicích na funkce výkonové tak, že je stmeluje k úspěšnému plnění podnikových cílů.

Definice pojmu organizační struktura (OS) – je to formální rozčlenění organizace (podniku, instituce) do *organizačních jednotek* a vymezení vzájemných *organizačních vztahů* (vazeb) mezi nimi. Za základní organizační vazby se pokládají *vztahy nadřízenosti a podřízenosti*, které vyplývají z rozdělení pravomocí a odpovědnosti v dané organizaci. Ty označujeme jako **vertikální**. Dále v organizaci existují vztahy mezi organizačními jednotkami, příp. jednotlivci na stejné organizační úrovni, které označujeme jako **horizontální**. Tyto vztahy jsou dány rozdělením kompetence v organizaci.

Typy organizačních struktur:

- **liniová org. struktura,**
- **funkční (také štábní) org. struktura,**
- **liniově štábní org. struktura,**
- **cílově – programové (pružné) org. struktury,**
Rozlišujeme tyto typy **pružných organizačních struktur** - *projektová koordinace, projektová org. struktura, maticová org. struktura.*
- **objemová org. struktura.**

Podnikání – je *obchodním zákoníkem definováno jako soustavná činnost provozovaná samostatně podnikatelem pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost za účelem dosažení ZISKU.*

Podmínky při definici podnikání:

- podnikatel pracuje **SAMOSTATNĚ** = tzn. nemá žádného nadřízeného, řídí se vlastními rozhodnutími avšak **vše v rámci platných zákonů.**
- podnikatel své aktivity označuje **VLASTNÍM JMÉNEM** a to z důvodu, aby byly tyto aktivity dobře rozlišitelné a správně identifikovatelné od podobných nebo stejných aktivit **konkurence.**
- poslední podmínkou při definici podnikání je podmínka nejdůležitější a to je **DOSAHOVÁNÍ ZISKU.**

Jak se liší ziskový a neziskový sektor?

1. Charakterem spotřebovávaných statků a služeb. V neziskovém sektoru jsou typické statky, u kterých nemůžeme jednotlivce vyloučit ze spotřeby (policie chrání všechny občany, vzdělání získávají všechny děti, pouliční světlo svítí všem, lékař zachrání život každému, kdo to potřebuje). Hovoříme o **veřejných statcích, které získají příslušníci určité společnosti bez přímé protihodnoty** (neplatí za ně, nebo platí cenu netržní). Vymezení rozsahu těchto statků je v každém státě individuální a závisí mimo jiné i na ekonomických možnostech té které společnosti.

2. Principy rozdělování. V **ziskovém sektoru rozdělujeme** výsledný produkt **podle množství, kvality a tržní úspěšnosti práce.** V **neziskovém sektoru rozdělujeme podle potřeb.** Nedůsledné odlišování těchto principů vede např. k mylné představě, že státní podnik (účastník ziskového sektoru) si může dovolit aplikovat principy rozdělování neziskového sektoru (vedení firmy si vyplatí vysoké odměny, i když je firma v hluboké ztrátě).

Nestátní neziskové organizace:

1. **církevní organizace,**
2. **občanská sdružení,**

3. obecně prospěšné společnosti,**4. nadace - sdružení majetku k přesně vymezenému účelu.**

Členění organizací na ziskový sektor a neziskový sektor je podle převažujícího charakteru prováděné činnosti (v některých případech může být tedy i značně relativní).

Podnikatelské subjekty (organizace patřící do ziskového sektoru) **mají** jako převažující právě podnikatelskou činnost, na základě které byly zřízeny, **dosahují zisk**, ovšem mohou také sponzorovat neziskový sektor (pokud na to mají dost prostředků a nevede to k jejich bankrotu).

Organizace neziskového sektoru byly zřízeny k plnění obecně prospěšných činností a jejich úkolem není dosahovat zisk, což ovšem neznamená, že jako vedlejší (doplňkovou činnost) nemohou podnikat (v rozsahu a způsobem daným zřizovatelem).

Veškerá prováděná podnikatelská činnost v každém podniku je právně ošetřena na základě právního systému daného v České republice. Několik desítek základních zákonů a zákoníků vytváří obecné prostředí pro provozování podnikatelské činnosti v ČR. Určují „Kdo může podnikat“, „Jakou formou lze provozovat podnikatelskou činnost“, „Na základě čeho lze podnikat“, případně „Jak podnikatelskou činnost zrušit“.

Mezi nejdůležitější právní normy pro podnikání patří:

- **obchodní zákoník,**
- **občanský zákoník,**
- **živnostenský zákon,**
- **zákoník práce atd.**

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Živnostenský zákon* [online]. © Podnikatel.cz 2007 – 2012 [Internet Info, s.r.o.](http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-455-1991-sb-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon/) [cit. 20.1.2012]. Dostupné z URL: www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-455-1991-sb-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon/.
2. *Obchodní zákoník* [online]. Google 2010 - 2012 pro Právo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL: <http://zakonyzdarma.blogspot.com/2011/03/obchodni-zakonik-onilne-2011.html>.
3. KOLEKTIV AUTORŮ. *Obchodní zákoník – úplné znění zákona s komentářem*. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2011, 376 s. ISSN 1211-

Doplňující zdroje

2437.

4. *Občanský zákoník* [online]. © Podnikatel.cz 2007 – 2012 [Internet Info, s.r.o.](http://www.propravo.cz/news/obcansky-zakonik-2011-uplne-zneni/) [cit. 20.1.2012]. Dostupné z URL: <http://www.propravo.cz/news/obcansky-zakonik-2011-uplne-zneni/>.
5. KAŠÍK, J. a spol. *Podniková ekonomika*. 1. vydání Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 1996, 320 s. ISBN 80-7078-391-5.
6. SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přepracované a doplněné vydání, Praha: C.H.Beck, 2006, 473 s. ISBN 80-7179-892-4.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to obchodní zákoník?
2. Jak byste vysvětlili pojem občanský zákoník?
3. Patří živnostenský zákon mezi zákony, kterými se musí řídit podnikatelé?
4. Může se stát podnikatelem fyzická osoba?
5. Jak byste definovali podnikání?
6. Můžeme definovat podnik jako uzavřený ekonomický systém? *Odpovězte ano nebo ne a zdůvodněte svojí volbu.*
7. Ovlivňuje zákoník práce jednání podnikatele?
8. Upravuje zákoník práce právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli?
9. Podnikání je definováno obchodním zákoníkem nebo občanským zákoníkem?
10. Proč podnikatel označuje své aktivity (výrobky nebo služby) vlastním jménem?

Kontrolní otázky

TEST 3

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Jakou normou je pro podnikatele obchodní zákoník?
  - a) normou speciální,
  - b) normou obecnou,
  - c) normou doplňkovou.
2. Podle jakého zákoníku uzavírají podnikatelé smlouvy?
  - a) obchodního zákoníku,
  - b) občanského zákoníku,
  - c) živnostenského zákona.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Řešení

1. a
2. a

Kapitola 3.2.2
Kapitola 3.2.2

4 ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON

RYCHLÝ NÁHLED

Obsah kapitoly je zaměřen především na vysvětlení druhů živností, klasifikaci podmínek k získání živnostenského oprávnění, postupů jak zrušit živnostenské oprávnění apod.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- zvládnout si vyřídit živnostenské oprávnění,
- se orientovat na jednotlivých úřadech za účelem vyřízení dokladů potřebných ke startu provozování živnosti,
- se orientovat na jednotlivých úřadech za účelem vyřízení dokladů potřebných ke zrušení provozování živnosti.

Budete umět

KLÍČOVÁ SLOVA

Živnostenský zákon, výpis z živnostenského rejstříku, rejstřík trestů, ohlašovací a koncesovaná živnost, živnostenský úřad atd.

Klíčová slova

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu čtvrté kapitoly: cca 2 hodiny.

- v oblasti **PROKAZOVÁNÍ PRAXE** došlo taktéž ke změnám – u některých živností se zpřísnily podmínky **minimálního vzdělání a praxe**, u jiných se naopak **zmírnily**.
- zavedla se pouze jedna **ŽIVNOST VOLNÁ** s předmětem podnikání „**Výroba, obchod a služby** neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. V těchto přílohách se vymezily **ohlašovací živnosti řemeslné a vázané a živnosti koncesované**. (Živnostenský zákon nadeřinoval 80 oborů činností, které jsou zahrnuty do jediné živnosti **volné** na rozdíl od předešlé úpravy, která obsahovala 125 samostatných volných živností.)
- další novinkou se stalo **ZRUŠENÍ** místní příslušnosti živnostenských úřadů. Podnikatel může ohlásit živnost kdekoli v ČR na Živnostenském úřadě a díky systému **Czech Point** získal tuto možnost i na **obecních úřadech** či **orgánech veřejné správy**, které patří mezi pobočky Czech Point.
- velice nepopulární změnou se stalo **ZVÝŠENÍ POKUT za neoprávněné podnikání**.

*Živnost je činnost vykonávána soustavně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za **podmínek stanovených živnostenským zákonem**.* (viz Živnostenský zákon, Hlava I, §2)

(Na internetových stránkách portálu BusinessInfo.cz najdete podrobného [průvodce](#), jež informuje o základních povinnostech, které žadatelé o jednotlivé typy živností musí splňovat.)

Podnikatel dle živnostenského zákona je:

- ✓ *právním subjektem, který uzavírá obchodně právní vztahy vlastním jménem.*
- ✓ *samostatným provozovatelem podnikatelské činnosti – rozhoduje co a jak vyrábět.*
- ✓ *nositelem podnikatelského rizika – nese riziko neúspěchu nebo špatné volby.*
- ✓ *subjektem povinným vést účetnictví.*

Druhy živností:

- **OHLAŠOVACÍ** – jsou provozovány na základě **ohlášení**.

Dělí se na:

a) **Řemeslné** – podmínkou provozování je vzdělání v oboru + praxe.

Živnosti řemeslné – od 1.7.2008 (po novele živnostenského zákona) dospělo zde po novelizaci k určitým změnám tzn. některé řemeslné živnosti byly přesunuty do volných živností. Stále je požadována odborná způsobilost, ale zkrátila se už délka potřebné praxe. V případě, že má podnikatel odborné vzdělání – vyučení v oboru, středoškolské či vysokoškolské vzdělání, není již potřebná praxe v oboru.

b) **Vázané** – podmínkou pro provozování je nabytí zvláštní odbornou způsobilost.

Živnosti vázané – od 1.7.2008 (po novele živnostenského zákona) k provozování živnosti vázaných musíte doložit požadované vzdělání. Seznam všech vázaných živností lze najít v příloze č.2 živnostenského zákona.

c) **Volné** – podnikatel nemusí prokázat žádnou zvláštní odbornou kvalifikaci.

Živnosti volné – od 1.7.2008 (po novele živnostenského zákona) novela živnostenského zákona zavedla v oblasti volné živnosti velké změny. Dříve existovalo 125 živností volných, přičemž nově vytvořená je pouze jediná volná živnost. V jejím rámci může podnikatel provozovat všechny obory činností (celkový počet nyní po změnách je 80 živností volných. Stačí již jen jedno živnostenské oprávnění s výčtem všech potřebných oborů činností, které bude živnostník v rámci volné živnosti vykonávat.

➤ **KONCESOVANÉ** – jsou provozovány na základě **koncese** (souhlasu státu).

Koncesované živnosti – jsou to živnosti, kde musí podnikatel splňovat podmínky spolehlivosti či zvláštních předpisů pro odbornou způsobilost. I v případě, že podnikatel splní všechny podmínky, nemusí mu být koncese udělena, protože její **vydání** záleží na **rozhodnutí státu**, které je sděleno žadateli prostřednictvím živnostenského úřadu.

Platností novely živnostenského zákona došlo i ke změnám v koncesovaných živnostech. Koncesní listina je nahrazena výpisem ze živnostenského rejstříku. Došlo ke změně počtu koncesovaných živností, jelikož některé byly přesunuty do živností volných. Podmínka odborné způsobilosti pro koncesované živnosti zůstává, ale je stanovena pro každou z živností zvlášť.

Pokud podnikatel nevlastní výpis z živnostenského rejstříku nebo koncesní listinu pro svoji oblast podnikání, jedná se o **NEOPRÁVNĚNÉ PODNIKÁNÍ**.

Formy podnikání – podnikatelem může být fyzická nebo právnická osoba.

Fyzická osoba – musí splňovat určité předpoklady podle zákonných norem, které se týkají podnikání (*Obchodní zákoník, Živnostenský zákon*).

Právnická osoba – v tomto případě musí stejné nebo podobné předpoklady splňovat odpovědný zástupce.

Podle Živnostenského zákona je podmínkou provozování živnosti (Živnostenský zákon, Hlava II – Provozování živnosti, §6 – Všeobecné podmínky provozování živnosti):

1. **dosažení věku 18 let** - prokážete na základě platného občanského průkazu.
2. **způsobilost k právním úkonům** - opět prokážete na základě platného občanského průkazu.
3. **bezúhonnost** - dokládáte Výpisem z rejstříku trestů ČR. O výpis můžete mimo jiné nově požádat na kterémkoli obecním či městském úřadě, kde vyplníte konkrétní formulář a zaplatíte kolkový poplatek ve výši 50 Kč. Výpis obdržíte do dvou až tří týdnů poštou. Pokud výpis potřebujete rychleji, musíte se vypravit do sídla Rejstříku trestů v Praze na Soudní ulici. Výpis můžete získat také na poště, resp. podáním žádosti prostřednictvím některého ze stanovených úřadů, elektronicky - v současné době není možné pro fyzické osoby.

Původní grafická podoba výpisu z rejstříku trestů

Do 27. 11. 2008 byl výpis z rejstříku trestů po řadu desetiletí tradičně vydáván tak, že na úředně ověřenou žádost bylo otiskem razítka vyznačeno, zda žadatel má nebo nemá záznam v evidenci Rejstříku trestů. Pokud žadatel potřeboval výpis použít v cizině, bylo také nezbytné vyhotovit tzv. listinu "Potvrzení", a to k účelu pro provedení ověřovací doložky MZV. Tento způsob rovněž neumožňoval vytvořit evidenci vydaných výpisů a používat ochranné prvky proti možnému padělení. Tyto a další důvody vedly k zásadní změně dosavadního způsobu.

Žádosti zasílejte na adresu: Rejstřík trestů, Soudní 1, 140 66 Praha 4

ŽÁDOST O VÝPIS Z REJSTŘÍKU TRESTŮ

Místo pro kolkovou známku 50 Kč	UPOZORNĚNÍ Adresu žadatele, na kterou se má výpis zaslát, uvádějte ve tvaru: jméno, příjmení název ulice, číslo domu PSČ název místa nebo obce	Adresa žadatele																														
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2">Jméno a příjmení (rodné) příjmení</td> <td>Nynější příjmení</td> <td colspan="2">Rodné číslo</td> </tr> <tr> <td>Den, měsíc, rok narození</td> <td>Místo narození</td> <td>Okres</td> <td>Pohlaví *</td> <td>Státní občanství</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Muž</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Žena</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Jméno a příjmení otce</td> <td colspan="2">Jméno a příjmení matky</td> <td>Rodné příjmení matky</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Trvalý pobyt žadatele</td> <td colspan="2">Podpis žadatele</td> </tr> </table>			Jméno a příjmení (rodné) příjmení		Nynější příjmení	Rodné číslo		Den, měsíc, rok narození	Místo narození	Okres	Pohlaví *	Státní občanství				Muž					Žena		Jméno a příjmení otce		Jméno a příjmení matky		Rodné příjmení matky	Trvalý pobyt žadatele			Podpis žadatele	
Jméno a příjmení (rodné) příjmení		Nynější příjmení	Rodné číslo																													
Den, měsíc, rok narození	Místo narození	Okres	Pohlaví *	Státní občanství																												
			Muž																													
			Žena																													
Jméno a příjmení otce		Jméno a příjmení matky		Rodné příjmení matky																												
Trvalý pobyt žadatele			Podpis žadatele																													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 40%;">Razítko orgánu, který ověřil správnost údajů a totožnost žadatele</td> <td style="width: 60%;">ZÁZNAM REJSTŘÍKU TRESTŮ</td> </tr> <tr> <td> Ověřeno podle Účel žádosti * ** Spisová značka - č.j. ** Datum a podpis zodpovědného pracovníka </td> <td></td> </tr> </table>			Razítko orgánu, který ověřil správnost údajů a totožnost žadatele	ZÁZNAM REJSTŘÍKU TRESTŮ	Ověřeno podle Účel žádosti * ** Spisová značka - č.j. ** Datum a podpis zodpovědného pracovníka																											
Razítko orgánu, který ověřil správnost údajů a totožnost žadatele	ZÁZNAM REJSTŘÍKU TRESTŮ																															
Ověřeno podle Účel žádosti * ** Spisová značka - č.j. ** Datum a podpis zodpovědného pracovníka																																

* Nebodící se útržně   ** Poučení na druhé straně   Tisk: PŠÚJ Praha 4

Nová grafická podoba výpisu z rejstříku trestů

Od 28. listopadu 2008 dostal výpis z rejstříku trestů novou, jednotnou grafickou úpravu. Nová podoba tohoto dokumentu je vydávána na kontaktních místech Czech Point a v sídle Rejstříku trestů. Pro případné použití v cizině se nový výpis (vyhotovený výlučně v Rejstříku trestů) předkládá k účelu provedení ověřovací doložky na legalizačním oddělení MZV ČR. Vzhledem k tomu, že každý vydaný výpis

bude centrálně evidován, je možné následně bezplatně ověřit jeho autenticitu na internetových stránkách Rejstříku trestů. (Internetová stránka k ověření autenticity je: <http://epodatelna.rejtr.justice.cz/webform/zadostAutent.jsp>.)

 <p>ČESKÁ REPUBLIKA * REJSTŘÍK TRESTŮ * 140 66 PRAHA 4 * SOUDNÍ 1 TELEFON: +420 244 006 111 * FAX: +420 244 006 260 * E-MAIL: rejstrikgrejtr.justice.cz</p>		
Číslo žádosti: 123456789	:	
Žádost doručena: 17.09.2007 07:51:30	:	
Zpracováno: 17.09.2007 07:51:30	:	
Počet záznamů: 0	:	František Novák
Počet stran: 1	:	Augustinova 2057/28
	:	148 00 Praha 4

Na žádost osoby s údaji níže uvedenými se vydává:		
VÝPIS Z EVIDENCE REJSTŘÍKU TRESTŮ		
Osobní údaje:		
Jméno:	FRANTIŠEK	
Příjmení:	NOVÁK	
Rodné příjmení:	CHOCHOLOUŠEK	
Datum narození / rodné číslo:	21. 05. 1976 / 7605211234	
Pohlaví:	MUŽ	
Místo / okres narození:	PRAHA / PRAHA	
Stát narození:	ČESKÁ REPUBLIKA	
Státní občanství:	SLOVENSKÁ REPUBLIKA	
Obsah:		
Nemá záznam v Rejstříku trestů ČR		
Konec sestavy		
  Kulaté razítko a podpis		
Strana 1 z 1		
<small>Případně nepřesné údaje ihned sdělte na shora uvedenou adresu, aby mohlo být okamžitě provedeno přešetření.</small>		

Bezúhonnost (pro účely živnostenského zákona)

Za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen:

- a) k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
- b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje písmeno a), nebo

- c) *pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání,*
- d) *pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.*

4. doklad o tom, že nemáte daňové nedoplatky (musí být doloženo, pokud na území České republiky podnikáte nebo jste již podnikali, doklad vám vyhotoví místně příslušný finanční úřad).

5. doklad o tom, že nemáte nedoplatky na platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (opět platí nutnost doložit jen tehdy, pokud na území České republiky podnikáte nebo jste již podnikali).

6. doklad o vlastnictví, případně jiném užitelském právu (dokládáte v případě, že chcete živnost provozovat v prostorách mimo své trvalé bydliště).

Živností není (Podle živnostenského zákona některé činnosti nejsou živností – tyto jsou pak upraveny speciálními, často přísnějšími zákony. Jedná se např. o podnikání v těchto profesích):

- a) *provozování činnosti vyhrazené zákonem státu nebo určené právnické osobě,*
- b) *využívání výsledků duševní tvůrčí činnosti, chráněných zvláštními zákony, jejich původci nebo autory,*
- c) *výkon kolektivní správy práva autorského a práv souvisejících s právem autorským podle zvláštního právního předpisu,*
- d) *restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo umělecko-řemeslnými pracemi,*
- e) *provádění archeologických výzkumů.*

Živností dále není v rozsahu zvláštních zákonů činnost fyzických osob:

- a) *lékařů, zubních lékařů a farmaceutů, nelékařských zdravotnických pracovníků při poskytování zdravotní péče a přírodních léčitelů,*
- b) *veterinárních lékařů, dalších veterinárních pracovníků včetně pracovníků veterinární asanace a osob vykonávajících odborné práce při šlechtitelské a plemenářské činnosti v chovu hospodářských zvířat,*
- c) *advokátů, notářů a patentových zástupců a soudních exekutorů,*
- d) *znalců a tlumočnicků,*
- e) *auditorů a daňových poradců,*
- f) *burzovních dohodců,*
- g) *zprostředkovatelů a rozhodců při řešení kolektivních sporů a rozhodců při rozhodování majetkových sporů,*
- h) *úředně oprávněných zeměměřických inženýrů.*

Výčet těchto vyhrazených činností je daleko rozsáhlejší než tyto předložené příklady a je součástí § 3 živnostenského zákona. Je často novelizován podle aktuálních potřeb legislativy. (Činnosti nepovažované za živnost dle § 3 živnostenského zákona najdete na uvedených internetových stránkách: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/zivnosti-opu/1000818/46123/#b9>).

Ukončení podnikání – živnostenské oprávnění může být ukončeno několika způsoby. Jednak jde o zánik či zrušení na straně jedné, to znamená ukončení živnostenského oprávnění jednou provždy, a jednak jde na straně druhé o přerušení živnostenského oprávnění.

Živnostenské oprávnění může zaniknout buď na základě skutečností uvedených v živnostenském zákoně, v tom případě se hovoří o **zániku živnosti**, nebo na základě rozhodnutí živnostenského úřadu, v tom případě jde o **zrušení živnostenského oprávnění**.

1. Zánik živnosti – může nastat v těchto uvedených případech:

- a) smrtí podnikatele, pokud v dané živnosti nepokračují dědicové nebo správce dědictví nebo insolvenční správce (tyto osoby mohou takto provozovat živnost pouze po určité období, nejdéle však 6 měsíců po skončení řízení o dědictví).
- b) zánikem právnické osoby (nejde-li o přeměnu společnosti či družstva).
- c) uplynutím doby, pokud byl živnostenský list nebo koncesní listina vydána na dobu určitou (právo provozovat živnost ale nezaniká v případě, že je před uplynutím této doby řádně oznámeno a doloženo, že živnost bude provozována i nadále).
- d) vymazáním zahraniční osoby nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku.
- e) pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.
- f) rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Ukončení podnikání z vlastní iniciativy

1. Chcete-li ukončit živnost z vlastní iniciativy, musíte nejprve podat **žádost o zrušení živnostenského oprávnění na příslušném živnostenském úřadě (CRM)**.

2. Jako druhý krok musíte informovat svého **správce daní**. Proto musíte podat příslušnému finančnímu úřadu daňové přiznání podle zákonných lhůt do konce března (do konce června, v případě, že máte daňového poradce). Pokud vedete účetnictví, musíte ho vést až do dne ukončení podnikání. K tomuto dni musíte provést účetní uzávěrku v souladu s platnými účetními předpisy. Raději se obraťte na daňového poradce nebo účetní, ať na něco nezapomenete (inventura majetku, zjištění stavu pohledávek a závazků).

3. Další povinnosti při ukončení živnosti máte vůči **zdravotní pojišťovně a ČSSZ** (České správě sociálního zabezpečení). Tam musíte tuto skutečnost nahlásit do osmi dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém došlo k ukončení živnosti.

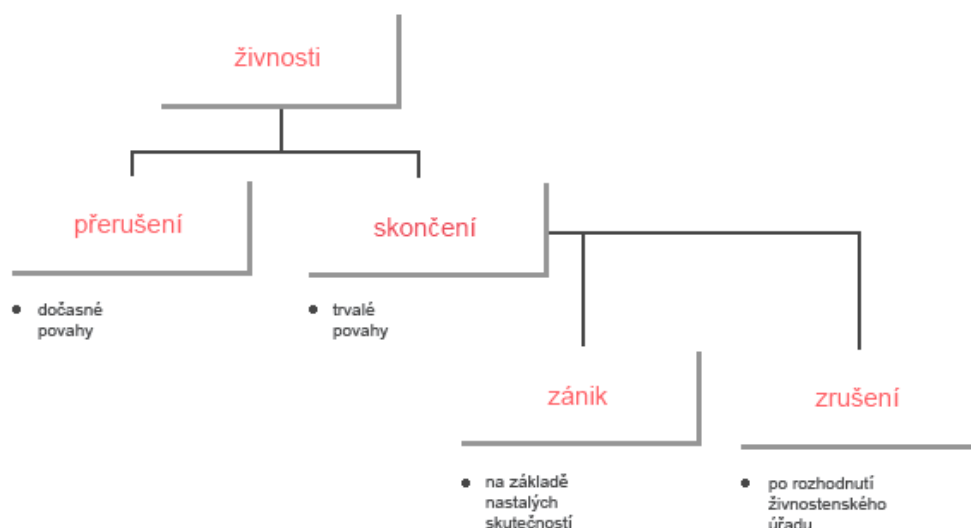
4. Pokud máte zaměstnance a končíte s nimi pracovní poměr z důvodu zrušení zaměstnavatele, výpovědní lhůta je dva měsíce a základní zákonné odstupné je ve výši trojnásobku průměrného platu. Máte-li více než 20 zaměstnanců, pak se

jedná již o hromadné propouštění a musíte pak informovat úřad práce, odbory nebo radu zaměstnanců.

2. Zrušení živnosti živnostenským úřadem

Pokud **podnikatel** závažným způsobem **poruší** nebo pravidelně porušuje podmínky stanovené živnostenským zákonem, může mu živnostenský úřad živnostenské oprávnění zrušit nebo **provozování živnosti** v odpovídajícím rozsahu **zastavit**. Stejně je to i v případě, když tento návrh podá správa sociálního zabezpečení, tedy pokud podnikatel neplní závazky vůči státu. Mohou to být i jiné důvody, uvádí je živnostenský zákon v § 58.

Mezi hlavní důvody zrušení živnostenského oprávnění živnostenským úřadem patří: **a)** pokud podnikatel nesplňuje podmínku bezúhonnosti, **b)** nastanou-li překážky v provozování živnosti (vyhlášení konkurzu, rozhodnutí soudu o ukončení činnosti,...). (*Kde hledat informace* - podmínky, které musíte při ukončení podnikání a likvidaci společnosti splnit, jsou stanoveny v několika zákonech. Základ je zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění a v zákoně č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, v platném znění.)

Živnostenský zákon - zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Úvod

- ČÁST PRVNÍ: Všeobecná ustanovení
  - § 1 - § 4 [HLAVA I: Předmět úpravy](#)
  - § 5 - § 18 [HLAVA II: Provozování živnosti](#)
- ČÁST DRUHÁ: Druhy živností
  - § 19 - § 25 [HLAVA I: Živnosti ohlašovací](#)
  - § 26 - § 27 [HLAVA II: Živnosti koncesované](#)
- ČÁST TŘETÍ: Rozsah živnostenského oprávnění
  - § 28 - § 32 [nadpis vypuštěn](#)
  - § 33 - § 41 [nadpis vypuštěn](#)

- § 42 [nadpis vypuštěn](#)
- § 43 - § 44 [nadpis vypuštěn](#)
- ČÁST ČTVRTÁ: Vznik, změna a zánik živnostenského oprávnění, živnostenský rejstřík
  - § 45 - § 49 [HLAVA I: Ohlašování živnosti](#)
  - § 50 - § 56 [HLAVA II: Řízení o koncesi](#)
  - § 57 - § 59 [HLAVA III: Zánik živnostenského oprávnění](#)
  - § 60 [HLAVA IV: Živnostenský rejstřík](#)
- ČÁST PÁTÁ: Živnostenská kontrola a správní delikty
  - § 60a - § 60e [HLAVA I: Živnostenská kontrola](#)
  - § 61 - § 64 [HLAVA II: Správní delikty](#)
  - § 65 [HLAVA III: zrušena](#)
  - § 66 [HLAVA IV: zrušena](#)
- ČÁST ŠESTÁ: Společná, přechodná a závěrečná ustanovení
  - § 67 - § 73a [HLAVA I: Společná ustanovení](#)
  - § 74 - § 81 [HLAVA II: Přechodná a závěrečná ustanovení](#)
- Příl.1 [Živnosti řemeslné](#)
- Příl.2 [Živnosti vázané](#)
- Příl.3 [Koncesované živnosti](#)
- Příl.4 [Živnost volná](#)
- Příl.5 [Seznam živností, jejichž výkon je podnikatel povinen zajistit pouze fyzickými osobami splňujícími odbornou způsobilost, a odborné](#)

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Na základě oboru, který studujete a dosavadních získaných znalostí se rozhodněte, jakou živnost by jste mohli se svým vzděláním provozovat.

PRŮVODCE STUDIEM

Na konci každé z kapitol (jak jste si již povšimli), které se nacházejí v tomto kurzu – Právní normy v podnikání nacházíte sadu kontrolních a testových otázek. Tato kapitola zabývající se popisem základních pojmů a postupů, které musí podstoupit každý žadatel o provozování zvolené živnosti najdete otázky, které buď potvrdí, že jste předloženou učební látku zvládli nebo naopak ukážou vaše nedostatky a tudíž vás nabádají k opětovnému studiu.

SHRNUTÍ KAPITOLY*Shrnutí***Zásadní změny v živnostenském zákoně**

Dosavadní systém přidělování jednotlivých živnostenských listů byl zásadně změněn novelou živnostenského zákona: Část 42 ze dne 17. 4. 2008, zákon 130/2008 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Živnost je činnost vykonávána soustavně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem.

Druhy živností (grafická podoba jednotlivých živností viz obrázky níže):

➤ **OHLAŠOVACÍ** – jsou provozovány na základě **ohlášení**.

Řemeslné – podmínkou provozování je vzdělání v oboru + praxe.

Vázané – podmínkou pro provozování je nabytí zvláštní odbornou způsobilost.

Volné – podnikatel nemusí prokázat žádnou zvláštní odbornou kvalifikaci.

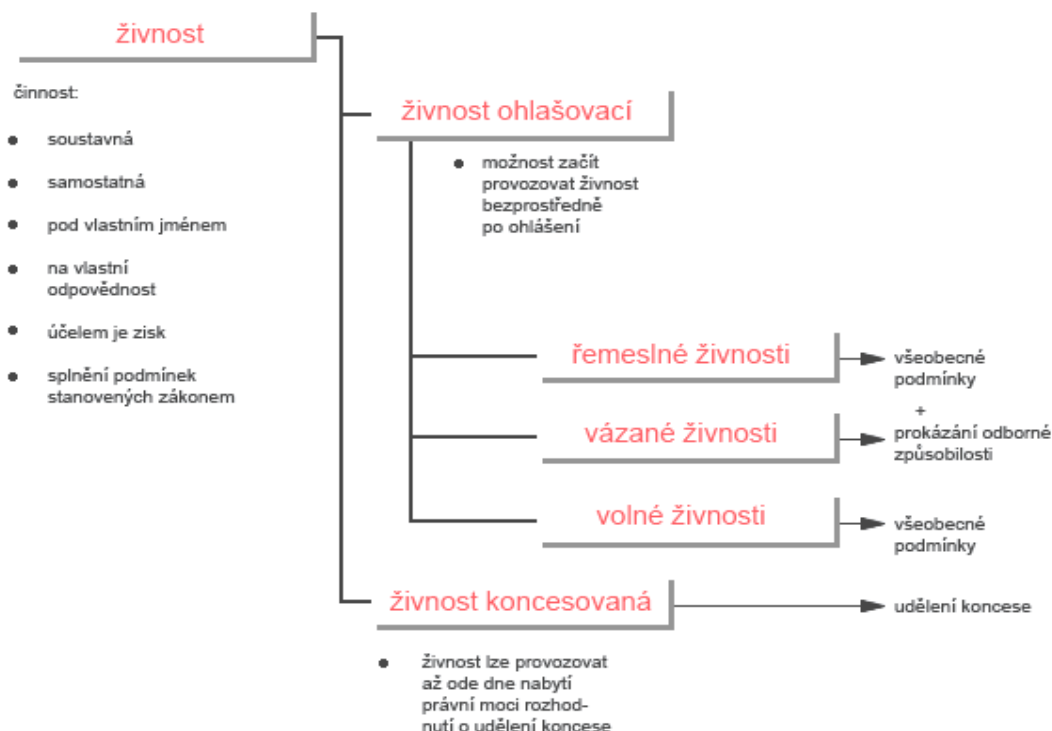
➤ **KONCESOVANÉ** – jsou provozovány na základě **koncese** (souhlasu státu).

Podle Živnostenského zákona je podmínkou provozování živnosti:

1. dosažení věku 18 let,
2. způsobilost k právním úkonům
3. bezúhonnost,
4. doklad o tom, že nemáte daňové nedoplatky,
5. doklad o tom, že nemáte nedoplatky na platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
6. doklad o vlastnictví, případně jiném užívatelském.

Ukončení podnikání – živnostenské oprávnění může být ukončeno několika způsoby. Jednak jde o zánik či zrušení na straně jedné, to znamená ukončení živnostenského oprávnění jednou provždy, a jednak jde na straně druhé o přerušování živnostenského oprávnění.

Živnostenské oprávnění může zaniknout buď na základě skutečností uvedených v živnostenském zákoně, v tom případě se hovoří o **zániku živnosti**, nebo na základě rozhodnutí živnostenského úřadu, v tom případě jde o **zrušení živnostenského oprávnění**.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Živnostenský zákon* [online]. Business.center 1998 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/>.
2. *Živnostenský zákon* [online]. © Podnikatel.cz 2007 – 2012 [Internet Info, s.r.o.](http://www.podnikatel.cz) [cit. 20.1.2012]. Dostupné z URL: www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-455-1991-sb-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon/.
3. *Úřady – Rejstřík trestů* [online]. Business.center 1998 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/urady/rejstrik-trestu/vypis.aspx>.
4. *Živnosti* [online]. CzechTrade © 1997 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/zivnosti-opu/1000818/46123/#b9>.
5. *Druhy živností* [online]. CzechTrade © 1997 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zivnosti-opu-4623.html#b9>.

Doplňující zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste definovali živnostenský zákon?
2. Definovali byste živnost jako soustavnou činnost provozovanou podnikatelem samostatně, pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku?
3. Provozování jakých činností není označováno jako živnost?
4. Jaké jsou všeobecné podmínky stanovené živnostenským zákonem, které musí právnická nebo fyzická osoba splnit, aby se stala podnikatelem?
5. Může podnikatel provozovat živnost pro kterou nemá odbornou způsobilost prostřednictvím odpovědného zástupce, který splňuje podmínky dle zákona o odpovídající odborné způsobilosti pro daný typ podnikatelské činnosti?
6. Kdy nelze provozovat živnost?
7. Jak byste rozdělili živnosti podle kritéria vzniku práva k provozování živnosti?
8. Kdy zaniká živnostenské oprávnění?
9. Co je to živnostenský rejstřík?
10. Jak byste prokázali svou bezúhonnost?
11. Kde můžete najít informace o přesném rozdělení, do které živnosti určité podnikání patří?

*Kontrolní otázky***TEST 4**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Je povinností podnikatele žádat o zápis do živnostenského rejstříku?
  - a) ano,
  - b) ne.
2. Definuje živnostenský zákon postup podnikatele v situaci, kdyby podnikatel chtěl přerušit na nějaký čas podnikání a poté by ho znovu chtěl obnovit?
  - a) ano,
  - b) ne.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Řešení

Kapitola 4.1

Kapitola 4.1

1. b
2. b

5 ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON, SMLOUVA O SDRUŽENÍ

RYCHLÝ NÁHLED

Obsahem páté kapitoly je popsání dalších pojmů a postupů týkajících se provozování živnosti tzn. vyřizování jednotlivých formulářů a dokumentů na určitých úřadech (jednotný registrační formulář, výpis z rejstříku trestů, doklad o daňových nedoplatecích apod.), povinnosti podnikatele, zřízení provozovny a povinnosti z toho vyplývající a na závěr jsou zde vysvětleny výhody a nevýhody smluvního vztahu sdružení podnikatelů.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete znát:

- jaké povinnosti má podnikatel v rámci provozování své podnikatelské činnosti, které jsou předepsány v živnostenském zákoně a dále budete umět vyřídit na určitých úřadech dokumenty potřebné k podnikání v oblasti živnosti pro kterou jste se rozhodli.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu páté kapitoly: cca 2 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Živnostenský zákon, výpis z živnostenského rejstříku, rejstřík trestů, ohlašovací a koncesovaná živnost, živnostenský úřad atd., jednotný

Klíčová slova

---

registrační formulář, živnostenský úřad, smlouva o sdružení atd.

5.1 Živnostenský zákon – základní pojmy

Živnostenský zákon upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním.

Podnikatel musí mít mimo jiné k bezproblémovému provozování podnikatelské činnosti také určité vlastnosti a schopnosti jako jsou například *odborné dovednosti, řídicí a organizační schopnosti, umění práce s lidmi a charakterové vlastnosti*. Představa o tom čeho chce podnikatel dosáhnout neboli základní myšlenka by měla být jasně a přehledně obsažena v **podnikatelském záměru**. Schopnost tento záměr uskutečnit, prosadit a realizovat je základním kamenem provozování podnikatelské činnosti.

Podnikatelský záměr:

Kvalitní podnikatelský záměr je základem každého dlouhodobě úspěšného podnikání a jako takový představuje zdaleka nejúčinnější způsob **snižování podnikatelského rizika**. Úspěšný nezávislý profesionál proto zahajuje své podnikání dobrým nápadem a jeho následovaným rozvíjením.

Podnikatelský záměr je vlastně správnou odpovědí na drtivou většinu začátečnických dotazů jako jsou např. „Kde mám vzít nápad?“, „Kolik budu do začátku potřebovat peněz?“, „Uživím se při stávajících cenách a prosadím se v takové konkurenci?“, „Čím začít?“, „Mám si brát nějaké zaměstnance?“ a tak dále.

Ve své základní podstatě je podnikatelský záměr spíše utopií či vizí, kterou podnikatel má o svém podnikání, ale málokdy tuto vizi bezezbytku naplní – spíše pořád usiluje o její dosažení. V praktické rovině je pak tento záměr chápán jako dlouhodobá strategie či plán, ze kterého podnikatel vychází a s nímž by mělo být celá podnikatelská činnost v naprostém souladu.

5.1.1 Povinnosti podnikatele

Celkový výčet obecných povinností podnikatele je uveden v živnostenském zákoně § 5 - § 18 [HLAVA II: Provozování živnosti](#). Speciálně §17 se zabývá zákonnými povinnostmi podnikatele z hlediska zřízení své provozovny.

Základní povinností soukromého podnikatele je:

- umožnit prohlídku provozovny živnostenskému úřadu,
- označit provozovnu jménem, provozní dobu,
- označit zboží cenami,
- hodnověrně prokázat původ zboží,
- mít k dispozici inspekční knihu,

- nést odpovědnost za zaměstnance (z hlediska bezpečnosti práce),
- provozovat zařízení na ochranu životního prostředí v souvislosti se svou činností,
- uzavření provozovny ohlásit zákazníkům alespoň 1 dny předem.

Provozovnou se pro účely tohoto zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna.

Mobilní provozovna je provozovna, která je přemístitelná a není umístěna na jednom místě po dobu delší než tři měsíce.

Živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud k nim podnikatel má vlastnické nebo užívací právo.

Povinná evidence soukromého podnikatele:

- peněžní deník (příklad peněžního deníku je uveden viz níže Tabulka – Peněžní deník),

Peněžní deník 2010 č. 2: EUR				Pokladna EUR			Daňový příjem	Daňový výdaj
Poř.	Datum	Doklad	Popis	Příjem	Výdej	Stav		
1	10. 6.	P-xx	Příjem zálohy na zboží	1 000		1 000	1 000	
2	21. 6.	V-yy	Nákup zboží		1 000	0		1 000
3	25. 6.	P-zz	Doplatek za zboží	100		100	100	
4	31. 12.	-	Celkem	1 100	1 000	100	1 100	1 000

- evidence majetku (příklad evidence majetku je uveden viz níže počítačový program – Evidence majetku),

Zařazení nového majetku

Inventární číslo: BUDE AUTOMATICKY VYTVOŘENO PROGRAMEM

Majetek:

Pořizovací cena: Kč

Datum pořízení: 4. 5. 2003 Nechcete-li zapsat datum pořízení, nechte zaškrtnuté pole prázdné.

Syntetický účet:

Kategorie majetku:

Podkategorie majetku:

Skupina majetku:

Umístění majetku:

Původní inv. číslo:

Počet kusů: Jestliže počet kusů bude větší než 1, bude Inventární číslo vytvořeno programem!

inv. číslo bude vytvořeno automaticky ve tvaru: zkratka kategorie maj. + poř. číslo
příklad: DHM/20.

* - červeně označená pole NESMÍ ZŮSTAT PRÁZDNÁ!

- evidence pohledávek a závazků (příklad evidence pohledávek je uveden viz níže Tabulka – Evidence pohledávek),

Tabulka - Evidence pohledávek							
Řádek	Ozn. dokladu	Dlužník	Pohledávka	Kč	Datum odeslání	Datum splatnosti	Datum inkasa
1.	VF 001	Firma XX a.s.	Prodej zboží	20 678	12.11.2010	30.11.2010	
2.	ZF 001	XXYY Xaver	Poskytnutá záloha na materiál	12 000	13.11.2010	23.11.2010	20.11.2010
3.	VF 002	XY s.r.o.	Montáž podlahy	4563	15.11.2010	31.12.2010	

- mzdová evidence,
- evidence zakázek (příklad evidence zakázek je uveden viz níže Tabulka – Evidence zakázek).

List číslo		EVIDENCE ZAKÁZEK					list 1	
Číslo zakázky	Datum přijetí	Název / zákazník	Předmět a druh zakázky	Objednávka		Dodací lhůta		
				číslo	ze dne			
1.								
2.								
3.								
Náklady			Cena Kč	Dodací list / ze dne	Faktura číslo / ze dne	Datum dodání	list 2	
Mzdy	Materiál	ostatní					Poznámky	
1.								
2.								
3.								

Daňová a odvodová povinnost podnikatele

Podnikání zavazuje podnikatele i k finančním povinnostem vůči státním institucím. K těmto povinným odvodům a platbám patří:

- daň z příjmu,
- sociální a zdravotní pojištění za sebe i za své zaměstnance,
- je-li podnikatel plátcem daně, nastává mu povinnost odvádět daň z přidané hodnoty, silniční daň, spotřební daň,
- při obchodování se zahraničím musí podnikatel dle zákona platit clo, místní a další povinné poplatky.

5.2 Sdružení podnikatelů (fyzických osob), smlouva o sdružení

Fyzická osoba, která má zájem spolupracovat s jinou fyzickou osobou na rovnocenné úrovni jako rovnocenní partneři, může být východiskem pro obě strany založení sdružení podnikatelů.

Pokud **provazujete podnikatelskou činnost jako fyzická osoba** a chcete spolupracovat s jinou fyzickou osobou, ale nechcete být v zaměstnaneckém poměru, není nutné zakládat společnost s ručením omezeným (s.r.o.). Stačí sepsat **smlouvu o sdružení** a vytvořit tak **sdružení podnikatelů (fyzických osob)**. Sdružení právně upravuje § 829 a násl. [Občanského zákoníku](#).

Sdružení podnikatelů nemá **právní subjektivitu**, a proto nemůže vstupovat do závazkových vztahů, tzn. že obchodní smlouvy nemůže uzavírat sdružení jako celek, ale konkrétní fyzická osoba pod svým vlastním jménem. *Protože sdružení podnikatelů nemá právní subjektivitu, nemůže mít ani svůj bankovní účet. Proto musí jeden z účastníků založit na své jméno účet v bance, který bude sloužit výhradně pro platby sdružení. Vzhledem k absenci právní subjektivity se také ve vztahu k úřadům každý účastník sdružení chová samostatně. Výjimkou je pouze povinnost registrace k DPH. Ze závazků vůči třetím osobám jsou všichni účastníci zavázáni společně a nerozdílně, toto ručení nelze omezit ani ve smlouvě o sdružení (případná omezení nemají žádnou právní účinnost).*

Sdružení fyzických osob se nikde neregistruje, ani není potřebné ho nikde hlásit.

Sdružení podnikatelů vzniká podepsáním **Smlouvy o sdružení** - tato smlouva musí **být písemná** a je vhodné ji nechat úředně ověřit na matrice nebo u notáře.

Smlouva o sdružení obsahuje následující základní údaje:

- vymezení jednotlivých účastníků,
- jakým způsobem si budou účastníci sdružení rozdělovat zisk popř. uhrazovat ztrátu,
- jakým způsobem se budou účastníci sdružení podílet na činnosti sdružení,
- kdo z účastníků bude uzavírat smlouvy se zaměstnanci,
- kdo z účastníků povede účetnictví,
- kdo bude podávat daňové přiznání (u plátců DPH) aj.

Vzor smlouvy o sdružení fyzických osob - [Smlouva o sdružení VZOR](#) ke stažení zde.

Výhody a nevýhody, které provází sdružení podnikatelů

Výhody sdružení podnikatelů:

- je možné spojení sil několika **fyzických osob**, aniž by bylo nutno

- zdlouhavě zakládat novou obchodní společnost,
- lze se sdružit na konkrétní projekt, určitou akci, vymezený účel, časově omezený úsek (např. jen na konkrétní zakázku, kterou jedna FO nedokáže samostatně zvládnout),
- není nutný **žádný základní kapitál**,
- vede se zpravidla pouze [jednoduché účetnictví](#) (jako u běžných fyzických osob).

Nevýhody sdružení podnikatelů:

- jednotliví účastníci sdružení **ručí celým svým majetkem za závazky sdružení**,
- každý z účastníků sdružení ručí za závazky sdružení nerozdílně,
- **sdružení nemá právní subjektivitu**, a proto nelze vystupovat pod jednotným jménem, ale účastníci musí vystupovat pod svým vlastním jménem nebo jménem jednoho z nich,
- pokud je alespoň jeden člen sdružení **plátcem DPH**, pak následuje povinnost, že i ostatní účastníci sdružení se k této dani musí registrovat.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se v čem byste mohli podnikat na základě svých dosavadních zkušeností ať už z absolvovaných brigád nebo také na základě informací získaných studiem na vysoké škole v rámci oboru, který studujete a zkuste si vyplnit smlouvu o sdružení s tím, že vypíšete i potencionální partnery se kterými byste danou smlouvu chtěli uzavřít.

PRŮVODCE STUDIEM

Jste u konce kapitoly 5 a nyní nastává čas na zopakování zásadních pojmů, které se zde vyskytovaly a následně správné zodpovězení kontrolních a testových otázek. Nezapomeňte, že uvedený učební text obsahuje pouze základní pojmy vztahující se k dané problematice a je třeba si projít i odkazy, které jsou v textu obsaženy a tím si prohloubit znalosti o možnostech podnikání v ČR.

SHRnutí KAPITOLY*Shrnutí*

Představa o tom čeho chce podnikatel dosáhnout neboli základní myšlenka by měla být jasně a přehledně obsažena v **podnikatelském záměru**. Schopnost tento záměr uskutečnit, prosadit a realizovat je základním kamenem provozování podnikatelské činnosti.

Kvalitní podnikatelský záměr je základem každého dlouhodobě úspěšného podnikání a jako takový představuje zdaleka nejúčinnější způsob **snížení podnikatelského rizika**.

Základní povinností soukromého podnikatele je:

- umožnit prohlídku provozovny živnostenskému úřadu,
- označit provozovnu jménem, provozní dobu,
- označit zboží cenami,
- hodnověrně prokázat původ zboží,
- mít k dispozici inspekční knihu,
- nést odpovědnost za zaměstnance (z hlediska bezpečnosti práce),
- provozovat zařízení na ochranu životního prostředí v souvislosti se svou činností,
- uzavření provozovny ohlásit zákazníkům alespoň 1 dny předem.

Provozovnou se pro účely tohoto zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna. Živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud k nim podnikatel má vlastnické nebo užívací právo.

Pokud **provozujete podnikatelskou činnost jako fyzická osoba** a chcete spolupracovat s jinou fyzickou osobou, ale nechcete být v zaměstnaneckém poměru, není nutné zakládat společnost s ručením omezeným (s.r.o.). Stačí sepsat **smlouvu o sdružení** a vytvořit tak **sdružení podnikatelů (fyzických osob)**. Sdružení právně upravuje § 829 a násl. [Občanského zákoníku](#).

Sdružení podnikatelů vzniká podepsáním **Smlouvy o sdružení** - tato smlouva musí **být písemná** a je vhodné ji nechat úředně ověřit na matrice nebo u notáře.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Živnostenský zákon* [online]. Bussiness.center 1998 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL:

Další zdroje

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/>.

2. *Jak na pohledávky* [online]. © Podnikatel.cz 2007 – 2012 [Internet Info, s.r.o.](#) [cit. 2.2.2012]. Dostupné z URL: <http://www.podnikatel.cz/clanky/jak-na-pohledavky-v-danove-evidenci/>.
3. *Živnosti* [online]. CzechTrade © 1997 – 2012 [cit. 23.5.2012]. Dostupné z URL: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/zivnosti-opu/1000818/46123/#b9>.
4. *Daňová evidence* [online]. © 2012 Wolters Kluwer ČR, a. s. [cit. 5.3.2012]. Dostupné z URL: <http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d32204v41340-uzavreni-danove-evidence-za-rok-2010/>.
5. *Sdružení podnikatelů, smlouva o sdružení* [online]. ©2011 iPodnikatel.cz - Portál pro podnikatele [cit. 10.11.2011]. Dostupné z URL: <http://www.ipodnikatel.cz/Pravo/sdruzeni-podnikatelu-spolecne-podnikani-fyzicky-osob-vzor.html>.
6. *Živnostenský zákon* [online]. © 2012 CEED [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: http://www.ceed.cz/podnikani/Obsah_obchod_zakonik.htm.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste definovali pojem provozovna?
2. Musí být provozovna označena jménem podnikatele?
3. Jak byste vysvětlili význam sdružení podnikatelů?
4. Ručí jednotliví účastníci sdružení celým svým majetkem nebo jen do výše povinného vkladu vloženého při vstupu do sdružení?
5. Musí být smlouva o sdružení uzavřená mezi jednotlivými fyzickými osobami písemná nebo jen stačí ústní dohoda?
6. Co všechno by měla smlouva o sdružení obsahovat pokud je písemná?
7. Existuje nějaký rejstřík, kde se registrují veškerá vzniklá sdružení podnikatelů?
8. Co nastane v případě, že je alespoň jeden člen daného sdružení plátcem DPH? Ostatním účastníkům sdružení nastává tím pádem také povinnost se k této dani registrovat?

Kontrolní otázky

TEST 5

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Musí podnikatel umožnit prohlídku provozovny zástupcům z živnostenského úřadu?

- a) ano,
- b) ne.

2. Má sdružení podnikatelů právní subjektivitu?

- a) ano,
- b) ne.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

- 1. a
- 2. b

Řešení
Kapitola 5.1
Kapitola 5.2

6 OBCHODNÍ ZÁKONÍK, VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SPOLEČNOST, KOMANDITNÍ SPOLEČNOST

RYCHLÝ NÁHLED

Tato kapitola se věnuje v první části definování základních pojmů obsažených v obchodním zákoníku a v další části vysvětluje možnosti založení právních forem společností a to v této kapitole speciálně veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- orientovat se v základních pojmech, které obsahuje obchodní zákoník jako jsou např. podnikatel, podnik, obchodní rejstřík atd.,
- a dále vyjmenovat možnosti nutné k založení veřejné obchodní a komanditní společnosti.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu šesté kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Obchodní zákoník, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společenská smlouva, komanditisté, komplementáři, statutární orgán atd.

Klíčová slova

6.1 Obchodní zákoník – základní pojmy

Je to zákon č. 513/1991 Sb. ve znění dalších úprav, který upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy, související s podnikáním, informace o zakládání obchodních společností a v neposlední řadě říká, kdo a jakou formou může podnikat. Obchodní zákoník byl v roce 2010 novelizován zákony č. 152/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb. a zákonem č. 427/2010 Sb. Účinnost podsedních dvou zákonů měnících obchodní zákoník nastala 1.1.2011.

(Více zde: <http://zakonyzdarma.blogspot.com/2011/03/obchodni-zakonik-online-2011.html>, informace týkající se obchodního rejstříku, živnostenského rejstříku a jednotlivých formulářů pro zápis do jednotlivých rejstříků naleznete na stránkách **Ministerstva spravedlnosti:** <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>.)

Podnikatelem podle obchodního zákoníku je:

- ✓ osoba **zapsaná v obchodním rejstříku,**
- ✓ osoba, která podniká na základě **živnostenského oprávnění,**
- ✓ osoba, která podniká na základě jiného než **živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,**
- ✓ fyzická osoba, která provozuje **zemědělskou výrobu** a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Obchodní zákoník definuje základní pojmy vztahující se k podnikání:

Fyzická osoba – je každý člověk jako přirozený nositel práv a povinností.

Právnícká osoba – je subjekt práv, který není fyzickou osobou, zákon jí přiznává způsobilost vystupovat v právních vztazích vlastním jménem. Právnícká osoba musí být založena písemnou smlouvou nebo zakládací listinou a zapsána do obchodního rejstříku.

Obchodní rejstřík – je veřejný seznam, do něhož se zapisují za poplatek zákonem stanovené údaje o podnikatelském subjektu (název, právní norma, základní jmění, společníci, předmět podnikání apod. ....).

Obchodní společnosti a družstva se do obchodního rejstříku zapisují **povinně**, kdo je zapsán v obchodním rejstříku, je povinen vést **podvojně účetnictví**. Každý podnikatel je povinen uvádět na všech obchodních písemnostech údaj o své firmě, sídle a místě podnikání, IČO a údaj o zápisu v obchodním rejstříku včetně spisové značky. Obchodní rejstřík je každému přístupný, každý má právo do něj nahlížet a pořizovat kopie a výpisy.

Firma – je jméno, pod kterým podnikatel činí právní úkony při svém podnikání.

Obchodním jménem fyzické osoby je její jméno a příjmení, může také obsahovat dodatek odlišující druh podnikání nebo osobu podnikatele.

Obchodní jméno právnícké osoby je její název, pod kterým je zapsána

v obchodním rejstříku, součástí jména je dodatek označující právní formu.

Obchodní jméno nesmí být zaměnitelné s obchodním jménem jiného podnikatele.

Náležitosti vzniku živnostenského oprávnění – ZÁPIS DO OBCHODNÍHO REJSTRÍKU

Fyzické osoby obecně nemají povinnost zápisu do obchodního rejstříku. Většina podnikajících fyzických osob v obchodním rejstříku zapsána také není.

Povinnost podat návrh na zápis do obchodního rejstříku mají podnikající fyzické osoby následujících dvou kategorií:

- osoby, jejichž výše příjmů či výnosů (případně snížených o DPH) dosáhla či přesáhla za dvě po sobě jdoucí účetní období v průměru částku 120 milionů Kč,
- osoby, jež provozují živnost průmyslovým způsobem. Provozování živnosti průmyslovým způsobem upravuje ust. § 7a Živnostenského zákona. Jedná se o složitější činnosti, u nichž již jednotlivé dílčí činnosti naplňují znaky živnosti. Pokud jde o živnost provozovanou průmyslovým způsobem, je tato skutečnost vyznačena i na živnostenském listu.

Jednání podnikatele

- je-li podnikatel *fyzická osoba* – jedná osobně nebo prostřednictvím zástupce.
- je-li podnikatel *právnícká osoba* – jedná za ni statutární orgán nebo určený zástupce.

Ručení za závazky se dělí:

- *ručení omezené* – subjekt ručící omezeně ručí za své závazky pouze do výše svého obchodního jmění případně do výše nesplaceného vkladu.
- *ručení neomezené* – znamená ručení veškerým, tedy i osobním majetkem podnikatele nebo společníků.

Hospodářská soutěž – fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, mají právo svobodně rozvíjet svoji podnikatelskou činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti. Jsou přitom **povinny dbát závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.**

Jako nekalá soutěž je označována např.:

- klamavá reklama,
- podplácení,
- zlehčování,
- porušování obchodního tajemství,
- klamavé označování výrobků a služeb,
- parazitování na pověsti jiného podniku či soutěžitele atd.

Nekalá soutěž - jednání z nekalé soutěže je upraveno obchodním zákoníkem (zákon č.

513/1991 Sb., v platném znění). *Nekalé soutěže se mohou dopustit podnikatelé i osoby (ať již fyzické, či právnické), které nejsou podnikateli, za předpokladu, že se účastní hospodářské soutěže (dále jen soutěžitelé). Tito soutěžitelé musí při své činnosti dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí svou účast v soutěži zneužívat. Ten, kdo svou účast v hospodářské soutěži zneužije, dopouští se nekalé soutěže, popř. nedovoleného omezování hospodářské soutěže.*

*Aby došlo k jednání, které je chápáno jako **nekalá soutěž**, musí zároveň jít o jednání v hospodářské soutěži, toto jednání musí být v rozporu s dobrými mravy a musí být schopno přivodit jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům újmu (to znamená, že taková újma ani prospěch nemusí ve skutečnosti nastat, postačí, že nastat mohou).*

Klamavá reklama - spočívá v šíření údajů (tj. sdělení mluveným nebo psaným slovem, tiskem, vyobrazením, fotografií, rozhlasem, televizí či jiným sdělovacím prostředkem) o vlastním nebo cizím podniku, jeho výrobcích či výkonech, které je způsobilé vyvolat klamnou představu a zjednat tím vlastnímu nebo cizímu podniku v hospodářské soutěži prospěch (to znamená, že taková újma ani prospěch nemusí ve skutečnosti nastat, postačí, že nastat mohou) na úkor jiných soutěžitelů či spotřebitelů. Za klamavý se považuje i údaj sám o sobě pravdivý, jestliže vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn, může vést v omyl.

Podplácení - je jednání jímž soutěžitel osobě, která je členem statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele nebo je v pracovním či jiném obdobném poměru k jinému soutěžiteli, přímo nebo nepřímo nabídne, slíbí či poskytne jakýkoli prospěch za tím účelem, aby jejím nekalým postupem docílil na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži, nebo osoba uvedená výše pod bodem 1., přímo či nepřímo žádá, dá si slíbit nebo přijme za stejným účelem jakýkoliv prospěch.

Zlehčování - je jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výrobcích nebo výkonech jiného soutěžitele nepravdivé údaje způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu; dále je zlehčováním i uvedení a rozšiřování pravdivých údajů o tomtěž, jsou-li způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu.

Klamavé označování výrobků a služeb - je každé označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, oblasti, místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristické znaky nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, obalech, obchodních písemnostech apod. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo, či nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo.

Porušování obchodního tajemství - je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl: tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popř. v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, vlastním nebo cizím jednáním příčícím se zákonu.

Parazitování na pověsti jiného podniku či soutěžitele a další - parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele je jednáním s cílem získat pro

výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.

Vyvolávání nebezpečí záměny je - užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem, užití zvláštních označení podniku nebo zvláštních označení či úpravy výrobků, výkonů anebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik nebo závod za příznačný, napodobení cizích výrobků, jejich obalů nebo výkonů, ledaže by šlo o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku funkčně, techniky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která od něj lze požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil, pokud jsou tato jednání způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele.

Jakékoliv srovnání - odkazující na zvláštní nabídku musí jasně a jednoznačně uvést datum, ke kterému tato nabídka končí, nebo musí uvést, že bude ukončena v závislosti na vyčerpání zásob nabízeného zboží nebo služeb; dále musí být uvedeno i datum počátku zvláštní nabídky, ceny, podmínek, pokud nabídka ještě nezačala působit.

Rozdíl mezi nekalou soutěží a zneužíváním hospodářské soutěže je graficky zobrazen na následujícím obrázku.

Formy podnikání – podle obchodního zákoníku to jsou **veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost a družstvo.**

Zahájení podnikání má dvoustupňový charakter – **1. ZALOŽENÍ obchodní společnosti, 2. VZNIK obchodní společnosti.**

Obchodní společnosti a družstva vznikají ve dvou etapách. V první etapě dochází k založení společnosti a v druhé etapě dochází k jejímu vzniku jako právnické osoby, a to ke dni jejího zápisu do obchodního rejstříku. Samotné založení společnosti neznamená její právní existenci. V období mezi svým založením a vznikem obchodní společnost nemá právní subjektivitu (nemůže nabývat práva a povinnosti, a to ani vlastním jednáním, ani jednáním jiných osob) a neexistují ani její orgány. Společníci společnosti jsou jenom v postavení zakladatelů, ne společníků.

Založení společnosti se děje buď – **A) PODPISEM SPOLEČENSKÉ SMLOUVY** (společenská smlouva musí být podepsaná všemi společníky a notářsky ověřená), nebo **B) PODPISEM ZAKLADATELSKÉ LISTINY.**

Vznikají **dnem zápisu do obchodního rejstříku** – návrh na zápis do obchodního rejstříku musí být podán do 90 dnů ode dne založení společnosti. Zanikají **dnem výmazu z obchodního rejstříku** – zániku předchází zrušení s likvidací nebo bez likvidace.

OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

Obchodní společnosti můžeme rozdělit do dvou skupin podle společných znaků:

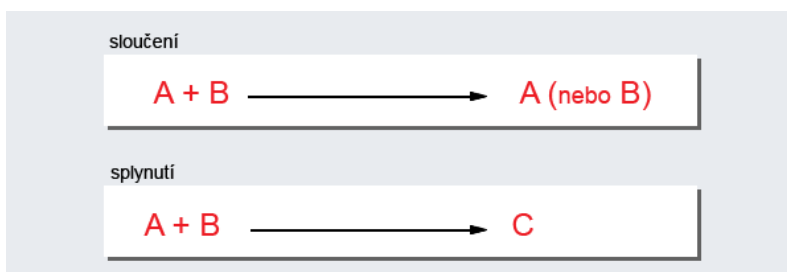
- a) **Osobní společnosti** – patří sem *veřejná obchodní společnost* a *komanditní společnost*.
  - za závazky ručí společníci neomezeně (veškerým svým majetkem), společně a nerozdílně,
  - osobně se účastní na řízení společnosti,
  - tvorba základního kapitálu není povinná.
- b) **Kapitálové společnosti** – patří sem *společnost s ručením omezeným* a *akciová společnost*.
  - společníci ručí omezeně (pouze majetkem vloženým do společnosti) nebo vůbec,
  - společnost řídí společné orgány,
  - je povinná tvorba základního kapitálu,
  - vytváří tzv. rezervní fond.

Základní kapitál společnosti je peněžním vyjádřením souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků. Je součástí vlastního kapitálu společnosti. Vytváří se **povinně v komanditní společnosti**, ve **společnosti s ručením omezeným** a v **akciové společnosti**. Jeho výše se zapisuje do obchodního rejstříku.

Rezervní fond vytváří povinně **společnost s ručením omezeným** a **akciová společnost**. Je to fond vytvářený ze zisku nebo z jiných zdrojů, pokud to zákon nevyklučuje.

Přeměny obchodních společností – společnosti jako takové se mohou přeměnit tzn., že i nadále pokračují ve stejné podnikatelské činnosti, ale podnikají v jiné podobě. Typy těchto přeměn mohou nastat formou:

- **fúzí** - sloučení dvou nebo více firem do jedné,

- **převodem jmění na společníka**,

- **rozdělením** – z jedné firmy vzniknou dvě více právně samostatných firem,
- za přeměnu je považována dle obchodního zákoníku i **změna právní formy společnosti**.

Přeměny společností jsou v obchodním zákoníku podrobně definovány z důvodu, aby nedošlo k poškození zájmů jednotlivých společníků a věřitelů společnosti.

6.2 Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)

Definování veřejné obchodní společnosti je v obchodním zákoníku obsaženo v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 2](#) § 76 - 92e Veřejná obchodní společnost.

Základní ustanovení:

- tuto společnost mohou založit nejméně dva společníci,
- společníci mají povinnost dle živnostenského zákona splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti,
- jelikož jde o typ osobní společnosti, není nutné skládat při vzniku v.o.s. základní kapitál,
- jednotliví společníci ručí neomezeně celým svým majetkem za závazky společnosti,
- práva a povinnosti vyplývající při vzniku této společnosti tzn. v.o.s. se řídí společenskou smlouvou (společenská smlouva musí být podepsaná všemi společníky a notářsky ověřená, vzor společenské smlouvy si můžete stáhnout např. z těchto internetových stránek: <http://www.podnikatel.cz/smlouvy/spolecenska-smlouva-o-zalozeni-sro/>),
- zisk tak jako i případná ztráta se dělí mezi společníky rovným dílem,
- statutárními orgány jsou všichni společníci,
- k rozhodování je třeba souhlasu všech společníků, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak,
- v.o.s. lze zrušit výpovědí společníka podanou nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, nestanoví-li společenská smlouva lhůtu jinou, dále rozhodnutím soudu, nebo smrtí společníka, zánikem právnické osoby, prohlášením konkursu na majetek některého ze společníků apod.

6.3 Komanditní společnost (kom. spol., k.s.)

Specifikování základních ustanovení u komanditní společnosti je v obchodním zákoníku obsaženo v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 3](#) § 93 - 104e Komanditní společnost.

Základní ustanovení:

- komanditní společnost je zakládána dvěma typy společníků:
  - **komanditisté** – vkládají základní kapitál a na rozdíl od komplementářů ručí za závazky společnosti jen do výše nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku tzn. v případě, že splatí celý vklad tak již dále neručí za závazky společnosti. Minimální výše vkladu je 5 000,- Kč,
  - **komplementáři** – nevkládají základní kapitál, ale na rozdíl od komanditistů ručí za závazky společnosti celým svým osobním majetkem, komplementáři **obchodně vedou a řídí celou společnost**, přičemž musí splňovat veškeré podmínky pro provozování živnosti. Komplementářem může být jedna osoba. Je-li komplementářem právnická osoba, vykonává práva a povinnosti spojené s účastí v komanditní společnosti její statutární orgán nebo pověřený zástupce,
- *pokud není ustanoveno jinak, použijí se na komanditní společnost přiměřeně ustanovení tohoto zákona o veřejné obchodní společnosti a na právní postavení komanditistů ustanovení o společnosti s ručením omezeným,*
- práva a povinnosti společníků se řídí dle uzavřené společenské smlouvy,
- statutárním orgánem k.s. jsou komplementáři,
- zisk se dělí mezi společnost a komplementáře, přičemž komanditisté si zisk rozdělí po zdanění podle podílů, které jsou ustanoveny ve společenské smlouvě,
- ztráta se dělí rovným dílem pouze mezi komplementáře,
- zákaz konkurence neplatí pro komanditistu,
- komanditista není oprávněn ze společnosti vystoupit,
- smrtí komanditisty se společnost neruší a jeho podíl na společnosti se dědí.

Obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Úvod		Hlavička zákona
Část I.		Obecná ustanovení
Hlava I		Základní ustanovení
Díl 1	§ 1 - 4	Úvodní ustanovení
Díl 2	§ 5 - 7	Podnik a obchodní jmění
Díl 3	§ 8 - 12	Obchodní firma
Díl 4	§ 8 - 16	Jednání podnikatele
Díl 5	§ 17 - 20	Obchodní tajemství
Hlava II		Podnikání zahraničních osob
Díl 1	§ 21 - 23	Základní ustanovení

Díl 2	§ 24	Majetková účast zahraničních osob v českých právnických osobách
Díl 3	§ 25	Ochrana majetkových zájmů zahraničních osob při podnikání v České republice
Díl 4	§ 26	Přemístění sídla
Hlava III	§ 27 - 38l	Obchodní rejstřík
Hlava IV	§ 39 - 40	Účetnictví podnikatelů
Hlava V		Hospodářská soutěž
Díl I	§ 41 - 43	Účast na hospodářské soutěži
Díl II	§ 44 - 52	Nekalá soutěž
Díl III	§ 53 - 55	Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži
Část II.		Obchodní společnosti a družstvo
Hlava 1		Obchodní společnosti
Díl 1	§ 56 - 75b	Obecná ustanovení
Díl 2	§ 76 - 92e	Veřejná obchodní společnost
Díl 3	§ 93 - 104e	Komanditní společnost
Díl 4	§ 105 - 153e	Společnost s ručením omezeným
Díl 5	§ 154 - 220zb	Akciová společnost
Hlava 2	§ 221 - 260	Družstvo
Díl 1	§ 221 - 226	Základní ustanovení
Díl 2	§ 227 - 236	Vznik a zánik členství
Díl 3	§ 237 - 251	Orgány družstva
Díl 4	§ 252 - 253	Řádná účetní závěrka a výroční zpráva o hospodaření
Díl 5	§ 254 - 260	Zrušení, likvidace a změna právní formy družstva
Část III.		Obchodní závazkové vztahy
Hlava 1		Obecná ustanovení
Díl 1	§ 261 - 265	Předmět právní úpravy a její povaha
Díl 2	§ 266 - 268	Některá ustanovení o právních úkonech
Díl 3	§ 269 - 288	Některá ustanovení o uzavírání smlouvy
Díl 4	§ 289 - 292	Smlouva o uzavření budoucí smlouvy
Díl 5	§ 293 - 296	Některá ustanovení o společných závazcích a společných právech
Díl 6	§ 297 - 323f	Zajištění závazku
Díl 7	§ 324 - 343	Zánik závazku jeho splněním
Díl 8	§ 344 - 357	Některá ustanovení o zániku nesplněného závazku
Díl 9	§ 358 - 364	Některá ustanovení o započtení pohledávek
Díl 10	§ 365 - 386	Porušení smluvních povinností a jeho následky
Díl 11	§ 387 - 408	Promlčení
Hlava 2		Zvláštní ustanovení o některých obchodních závazkových vztazích
Díl 1	§ 409 - 470	Kupní smlouva
Díl 2	§ 471 - 475	Ujednání v souvislosti s kupní smlouvou
Díl 3	§ 476 - 488a	Smlouva o prodeji podniku
Díl 3A	§ 488b - 488i	Smlouva o nájmu podniku
Díl 4	§ 489 - 496	Smlouva o koupi najaté věci
Díl 5	§ 497 - 507	Smlouva o úvěru
Díl 6	§ 508 - 515	Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví

Díl 7	§ 516 - 526	Smlouva o uložení věci
Díl 8	§ 527 - 535	Smlouva o skladování
Díl 9	§ 536 - 565	Smlouva o dílo
Díl 10	§ 566 - 576	Smlouva mandátní
Díl 11	§ 577 - 590	Smlouva komisionářská
Díl 12	§ 591 - 600	Smlouva o kontrolní činnosti
Díl 13	§ 601 - 609	Smlouva zasílatelská
Díl 14	§ 610 - 629	Smlouva o přepravě věci
Díl 15	§ 630 - 637	Smlouva o nájmu dopravního prostředku
Díl 16	§ 638 - 641	Smlouva o provozu dopravního prostředku
Díl 17	§ 642 - 651	Smlouva o zprostředkování
Díl 18	§ 652 - 672a	Smlouva o obchodním zastoupení
Díl 19	§ 673 - 681	Smlouva o tichém společenství
Díl 20	§ 682 - 691	Smlouva o otevření akreditivu
Díl 21	§ 692 - 699	Smlouva o inkasu
Díl 22	§ 700 - 707	Smlouva o bankovním uložení věci
Díl 23	§ 708 - 715a	Smlouva o běžném účtu
Díl 24	§ 716 - 719b	Smlouva o vkladovém účtu
Díl 25	§ 720 - 724	Cestovní šek
Díl 26	§ 725 - 728	Slib odškodnění
Hlava 3		Zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodu
Díl 1	§ 729	Předmět úpravy
Díl 2	§ 730 - 738	Obecná ustanovení
Díl 3	§ 739 - 755	Zvláštní ujednání
Část IV.	§ 756 - 775	Ustanovení společná, přechodná a závěrečná
Poznámky		Poznámky pod čarou

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se, jaká společnost by byla dle vašeho názoru pro případnou podnikatelskou činnost do budoucna výhodnější zda veřejná obchodní společnost nebo společnost komanditní. Vypište si výhody a nevýhody pro pozdější diskusi buď na přednášce nebo přímo ve cvičení.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Je to zákon č. 513/1991 Sb. ve znění dalších úprav, který upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy, související s podnikáním, a v neposlední řadě říká, kdo a jakou formou může podnikat. Obchodní zákoník byl v roce 2010 novelizován zákony č. 152/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb. a zákonem č. 427/2010 Sb. Účinnost podsedních dvou zákonů měnících obchodní zákoník nastala 1.1.2011.

Podnikatelem podle obchodního zákoníku je:

- ✓ osoba **zapsaná v obchodním rejstříku**,
- ✓ osoba, která podniká na základě **živnostenského oprávnění**,
- ✓ osoba, která podniká na základě jiného než **živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů**,
- ✓ fyzická osoba, která provozuje **zemědělskou výrobu** a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Obchodní rejstřík – je veřejný seznam, do něhož se zapisují za poplatek zákonem stanovené údaje o podnikatelském subjektu (název, právní norma, základní jmění, společníci, předmět podnikání apod. ....).

Obchodní společnosti a družstva se do obchodního rejstříku zapisují **povinně**, kdo je zapsán v obchodním rejstříku, je povinen vést **podvojně účetnictví**. Každý podnikatel je povinen uvádět na všech obchodních písemnostech údaj o své firmě, sídle a místu podnikání, IČO a údaj o zápisu v obchodním rejstříku včetně spisové značky. Obchodní rejstřík je každému přístupný, každý má právo do něj nahlížet a pořizovat kopie a výpisy.

Firma – je jméno, pod kterým podnikatel činí právní úkony při svém podnikání.

Obchodním jménem fyzické osoby je její jméno a příjmení, může také obsahovat dodatek odlišující druh podnikání nebo osobu podnikatele.

Obchodní jméno právnické osoby je její název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku, součástí jména je dodatek označující právní formu.

Jednání podnikatele

- je-li podnikatel **fyzická osoba** – jedná osobně nebo prostřednictvím zástupce.
- je-li podnikatel **právnická osoba** – jedná za ni statutární orgán nebo určený zástupce.

Ručení za závazky se dělí:

- **ručení omezené** – subjekt ručící omezeně ručí za své závazky pouze do výše svého obchodního jmění případně do výše nesplaceného vkladu.
- **ručení neomezené** – znamená ručení veškerým, tedy i osobním majetkem podnikatele nebo společníků.

Hospodářská soutěž – fyzické i právnické osoby, které se účastní

hospodářské soutěže, mají právo svobodně rozvíjet svoji podnikatelskou činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti. Jsou přitom **povinny dbát závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.**

Formy podnikání – podle obchodního zákoníku to jsou **veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost a družstvo.**

Zahájení podnikání má dvoustupňový charakter – **1. ZALOŽENÍ obchodní společnosti, 2. VZNIK obchodní společnosti.**

Založení společnosti se děje buď – **A) PODPISEM SPOLEČENSKÉ SMLOUVY** (společenská smlouva musí být podepsaná všemi společníky a notářsky ověřená), nebo **B) PODPISEM ZAKLADATELSKÉ LISTINY.**

Vznikají **dnem zápisu do obchodního rejstříku** – návrh na zápis do obchodního rejstříku musí být podán do 90 dnů ode dne založení společnosti. Zanikají **dnem výmazu z obchodního rejstříku** – zániku předchází zrušení s likvidací nebo bez likvidace.

Specifikování základních ustanovení u komanditní společnosti je v obchodním zákoníku obsaženo v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 3](#) § 93 - 104e Komanditní společnost a specifikování základních ustanovení u veřejné obchodní společnosti lze najít v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 2](#) § 76 - 92e Veřejná obchodní společnost.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Obchodní zákoník* [online]. Google 2010 - 2012 pro Právo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL: <http://zakonyzdarma.blogspot.com/2011/03/obchodni-zakonik-onilne-2011.html>.
2. *Hospodářská soutěž* [online]. ©1997-2012 CzechTrade [cit. 8.2.2012]. Dostupné z URL: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarska-soutez-opu-13213.html>.
3. KOLEKTIV AUTORŮ. *Obchodní zákoník – úplné znění zákona s komentářem*. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2011, 376 s. ISSN 1211-2437.
4. *Obchodní společnosti – založení a vznik* [online]. © 1997-2012 [cit. 8.2.2012]. Dostupné z URL: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/obchodni-spolecnosti-zalozeni->

Doplňující zdroje

vznik-opu-4645.html.

5. *Obchodní zákoník* [online]. © 2012 CEED [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: http://www.ceed.cz/podnikani/Obsah_obchod_zakonik.htm.

KONTROLNÍ OTÁZKY

Kontrolní otázky

1. Jak je definován podnikatel podle obchodního zákoníku?
2. Říká obchodní zákoník „Kdo“ a „jakou formou“ může podnikat?
3. Kdo se může stát právnickou osobou?
4. Je fyzická osoba charakterizována podle obchodního zákoníku jako každý člověk, který je přirozeným nositelem práv a povinností?
5. Co je to obchodní rejstřík a k čemu slouží?
6. Je ukončení podnikání u právnických osob dvoustupňové nebo třístupňové?
7. Společnosti se zakládají společenskou smlouvou nebo notářským zápisem?
8. Společníci ve veřejné obchodní společnosti ručí za závazky společnosti celým svým majetkem nebo jen do výše svého vkladu?
9. Jakými dvěma typy společníků je zakládána komanditní společnost?
10. Práva a povinnosti společníků se řídí společenskou smlouvou nebo smlouvou o partnerství?
11. Podnikají zahraniční osoby na území ČR za stejných podmínek jako české osoby nebo se na ně vztahují zvláštní předpisy?
12. Jak se nazývá zneužití v hospodářské soutěži?

TEST 6

Test

Vyberte správnou odpověď:

1. Informace o zakládání obchodních společností vyčteme z jakého zákona?
  - a) obchodního zákoníku,
  - b) občanského zákoníku,
  - c) živnostenského zákona.
2. Musí společníci při zakládání veřejné obchodní společnosti složit základní kapitál?
  - a) ano,
  - b) ne.

3. Kdo je statutárním orgánem v komanditní společnosti?
- komanditisté,
  - komplementáři.
4. Do obchodního rejstříku se zapisují:
- obchodní společnosti a družstva povinně, přičemž jsou povinni vést podvojně účetnictví,
  - obchodní společnosti se do obchodního rejstříku zapisují povinně, přičemž jsou povinni vést podvojně účetnictví a jednoduché účetnictví,
  - obchodní společnosti a družstva povinně, přičemž nejsou povinni vést podvojně účetnictví, ale pouze jednoduché účetnictví dle zákona.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

- a
- b
- b
- a

*Kapitola 6.1**Kapitola 6.2**Kapitola 6.3**Kapitola 6.1*

7 SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM

RYCHLÝ NÁHLED

Obsah kapitoly se vyznačuje zdůrazněním podstaty založení společnosti s ručením omezeným a v souvislosti s tím je osnova doplněna vzorem smlouvy o založení společnosti neboli vzorem společenské smlouvy.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- základní pojmy související s problematikou společnosti s ručením omezeným tzn. např. co je to základní kapitál, valná hromada, jednatel, dozorčí rada apod.,
- charakterizovat podmínky nutné k založení společnosti s ručením omezeným.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu sedmé kapitoly: cca 2 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Obchodní zákoník, společnost s ručením omezeným, základní kapitál, valná hromada, jednatel, dozorčí rada, obchodní rejstřík společník atd.

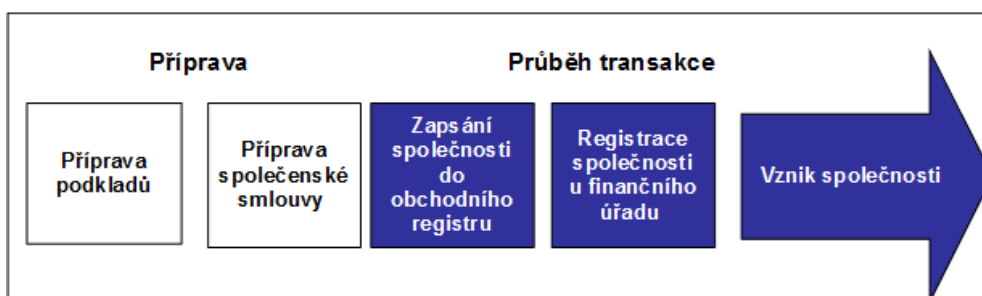
Klíčová slova

7.1 Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)

Základní ustanovení pojednávající o společnosti s ručením omezeným jsou v obchodním zákoníku obsaženy v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 4](#) § 105 - 153e Společnost s ručením omezeným.

(Vzor společenské smlouvy o založení společnosti s ručením omezeným můžete najít na těchto internetových stránkách: <http://www.podnikatel.cz/smlouvy/spolecenska-smlouva-o-zalozeni-sro/>.)

Proces vzniku (zakládání) společnosti s ručením omezeným:

Základní ustanovení:

- jelikož jde o typ kapitálové společnosti, musí být složen základní kapitál vklady společníků, zápisem o splacení všech vkladů do obchodního rejstříku však ručení zaniká, (na zaplacení vkladu základního kapitálu se jeden společník může podílet pouze jednou),
- návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku podepisují všichni jednatelé,
- společníci ručí za závazky vzniklé provozováním podnikatelské činnosti do výše nesplacených vkladů zapsaných v obchodním rejstříku,
- *s.r.o. může být založena jedinou osobou, ale naopak společnost s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s.r.o., jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným,* společnost může mít nejvýše 50 společníků,
- společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem,
- výše základního kapitálu může být nejméně 200 000,- Kč, minimální výše vkladu společníka je 20 000,- Kč,
- práva a povinnosti společníků se řídí společenskou smlouvou,
- *podíl společníka se určuje podle výše vkladu a jeho poměru k celkovému základnímu kapitálu,*
- obchodní podíl je možné převést na jinou osobu, přičemž je možné dát tento obchodní podíl i do zástavy, podmínkou k převodu podílu a jeho zástavu je souhlas valné hromady,

- obchodní podíl získaný ze společnosti může přejít na dědice,
- společnost vytvoří rezervní fond (§ 67) v době a ve výši určené ve společenské smlouvě. Není-li rezervní fond vytvořen již při vzniku společnosti, je společnost povinna vytvořit jej z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 10 % z čistého zisku, avšak ne více než 5 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se ročně doplňuje o částku určenou ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však do výše 10 % základního kapitálu.

Proces zániku (likvidace) společnosti s ručením omezeným:

Proces zániku společnosti – na základě rozhodnutí soudu nebo z jiných důvodů uvedených ve společenské smlouvě. Společnost může zaniknout vyhlášením konkursu na majetek společníka, pokud je jediným společníkem ve společnosti s.r.o. Společník nemůže ze společnosti vystoupit, může však, nejde-li o jediného společníka, navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.

7.1.1 Orgány společnosti s ručením omezeným

Orgány společnosti s ručením omezeným jsou tvořeny:

VALNÁ HROMADA – je to nejvyšší orgán společnosti, který schvaluje účetní závěrky, úhrady ztrát, dělení zisku, stanovy, změny výše kapitálu apod. Určuje jednatele, dozorčí radu a také likvidátora. Má pravomoc rozhodnout o vyloučení společníka, případných fúzích, změnách společenské smlouvy. **Valná hromada je tvořena všemi společníky a každý společník má jeden hlas za každých 1000,- Kč svého vkladu, není-li určeno společenskou smlouvou jinak.** K rozhodnutí dochází přítomností a hlasováním prostou většinou přítomných společníků. Jednatel je povinen svolat valnou hromadu minimálně jednou za rok, avšak o svolání valné hromady mohou požádat i společníci.

JEDNATELÉ - jeden nebo více jednatelů jsou statutárním orgánem společnosti, jednatele jmenuje valná hromada, tyto soby vykonávají obchodní

vedení společnosti, důležitou povinností jednatele je zákaz konkurence tzn. nesmí podnikat ve stejném oboru podnikání společnosti, kde působí jako jednatel.

DOZORČÍ RADA – ustanovení dozorčí rady závisí na tom, zda stanoví-li ji společenská smlouva (zde nacházíme rozdíl ve srovnání s akciovou společností, u které je dozorčí rada povinná). Dohlíží na činnost jednatelů, má právo nahlížet do účetních knih. **Členové dozorčí rady jsou voleni valnou hromadou, nemohou to být jednatele společnosti, dozorčí rada musí mít alespoň tři členy a na jednotlivé členy se vztahuje zákaz konkurence.**

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Na základě vašeho uvážení si zvolte jakýkoli podnik ať už výrobní nebo poskytující služby a zkuste jej popsat z hlediska základních ustanovení, které jsou popsány v textu viz výše. Nezapomeňte nahlédnout i do veřejného obchodního rejstříku, kde najdete spoustu potřebných informací. Dokonce by jste si mohli nakreslit organizační strukturu zvoleného podniku, kde by figurovaly základní orgány vybrané společnosti.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Základní ustanovení pojednávající o společnosti s ručením omezeným jsou v obchodním zákoníku obsaženy v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 4](#) § 105 - 153e Společnost s ručením omezeným.

Shrnutí

Základní ustanovení:

- složení základního kapitálu,
- společníci ručí za závazky jen do výše nesplacených vkladů,
- *s.r.o. může být založena jedinou osobou, ale naopak společnost s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s.r.o., jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným, společnost může mít nejvýše 50 společníků,*
- společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem,
- výše základního kapitálu může být nejméně 200 000,- Kč, minimální výše vkladu společníka je 20 000,- Kč,

- práva a povinnosti společníků se řídí společenskou smlouvou,
- *podíl společníka se určuje podle výše vkladu a jeho poměru k celkovému základnímu kapitálu,*
- společnost vytváří rezervní fond (§ 67).

Orgány společnosti s ručením omezeným jsou tvořeny **valnou hromadou, jednatelem a dozorčí radou.**

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Obchodní zákoník* [online]. Google 2010 - 2012 pro Právo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL: <http://zakonyzdarma.blogspot.com/2011/03/obchodni-zakonik-onilne-2011.html>.
2. KOLEKTIV AUTORŮ. *Obchodní zákoník – úplné znění zákona s komentářem*. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2011, 376 s. ISSN 1211-2437.
3. *Společnost s ručením omezeným* [online]. Korporátní stránky společnosti A.C.G. Praha a.s. © 2008 – 2012 [cit. 14.6.2012]. Dostupné z URL: <http://acgpaha.cz/zalozeni-spolecnosti.html>.
4. *Obchodní zákoník* [online]. © 2012 CEED [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: http://www.ceed.cz/podnikani/Obsah_obchod_zakonik.htm.

Další zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste charakterizovali s.r.o. dle obchodního zákoníku?
2. U s.r.o. ručí jednotliví společníci za své závazky celým svým majetkem nebo jen do výše svého vkladu do tohoto typu společnosti?
3. Obchodní podíl ve spol. s.r.o. se dědí nebo ne?
4. Lze obchodní podíl ve spol. s.r.o. převést na jinou osobu?
5. Podle čeho se dělí zisk mezi společníky ve spol. s.r.o.?
6. Z jakých orgánů je složená spol. s.r.o.?
7. Obchodní rejstřík je veřejný seznam do kterého může nahlížet kdokoli nebo je to seznam, který není přístupný široké veřejnosti?
8. Je představenstvo jedním z orgánů tvořících s.r.o.?

*Kontrolní otázky***TEST 7**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Může s.r.o. založit pouze jedna osoba?
  - a) ano,
  - b) ne.
2. Jaká je minimální výše základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným?
  - a) 100 000,-
  - b) 200 000,-
  - c) 20 000,-
  - d) 2 000 000,-
  - e) 20 000 000,-
3. V kolika společnostech s ručením omezeným může figurovat fyzická osoba jako společník?
  - a) 1,
  - b) 2,
  - c) 3,
  - d) 4,
  - e) 5.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

1. a
2. b
3. c

*Kapitola 7.1**Kapitola 7.1**Kapitola 7.1*

8 DRUŽSTVO, AKCIOVÁ SPOLEČNOST, SMLOUVA O TICHÉM SPOLEČENSTVÍ, SMLOUVA O DÍLO

RYCHLÝ NÁHLED

V této kapitole jsou specifikovány možnosti založení družstva nebo akciové společnosti. Včetně těchto informací jsou zde uvedeny i právními úkony, které jsou potřebné pro uzavření smlouvy o dílo nebo smlouvou o tichém společenství mezi podnikatelem a tichým společníkem.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- vysvětlit podmínky potřebné při podnikání právní formou družstva a akciové společnosti,
- popsat právní úkonů, které jsou nezbytné k uzavření smlouvy o dílo.

Budete umět

KLÍČOVÁ SLOVA

Obchodní zákoník, družstvo, akciová společnost, smlouva o tichém společenství, smlouva o dílo, zakladatelská smlouva, akcie, dividendy, valná hromada, dozorčí rada, představenstvo, členská schůze, kontrolní komise atd.

Klíčová slova

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu této osmé kapitoly: cca 3 hodiny.

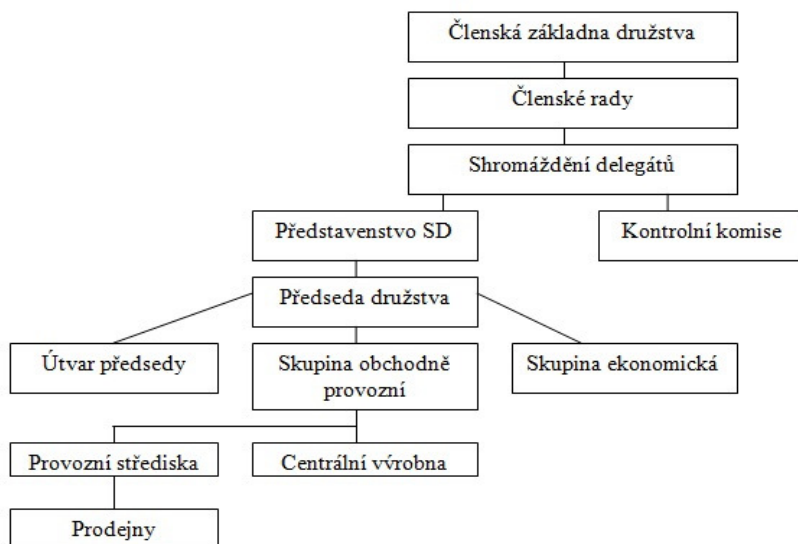

8.1 Družstvo

Definování základních ustanovení pojednávajících o obchodní společnosti s názvem družstvo dle obchodního zákoníku jsou obsaženy v Části II. - HLAVA 2 Družstvo, Díl 1 – 5 § 221 - 260 Družstvo.

Základní ustanovení:

- **družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob**, které se zakládá za účelem podnikatelské činnosti, nebo za účelem zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů,
- počet členů v družstvu musí být nejméně 5 fyzických osob, nebo alespoň dvě právnické osoby, (fyzická osoba musí mít min.15 let),
- v případě porušení svých závazků ručí družstvo celým svým majetkem, avšak členové za závazky družstva neručí, ve stanovách lze ustanovit uhrazovací povinnost členy družstva na pokrytí ztrát což může být maximálně trojnásobek členského vkladu,
- **základní kapitál družstva je tvořen vklady členů**, výše členského vkladu je stanovena jednotně pro všechny členy (stanovy určují výši tohoto vkladu), **základní kapitál musí dosahovat nejméně 50 000,- Kč**,
- členství v družstvu vzniká zaplacením stanoveného členského vkladu a toto členství lze převádět na jiné osoby,
- práva a povinnosti členů jsou určeny stanovami družstva,
- funkční období členů všech orgánů družstva nesmí přesáhnout 5 let,
- **pro členy představenstva a kontrolní komise platí zákaz konkurence.**

Obrázek – příklad organizační struktury družstva (COOP Jednota, spotřební družstvo v Tachově) se zakreslením jednotlivých orgánů, které dle obchodního zákoníku musí každé družstvo obsahovat.

8.1.1 Orgány družstva

Orgány družstva jsou tvořeny:

ČLENSKÁ SCHŮZE – je nejvyšším orgánem družstva, rozhoduje o výši základního vkladu, členská schůze se svolává minimálně jednou ročně a může být svolána i na žádost kontrolní komise nebo aspoň jedné třetiny všech členů družstva, jednou z nejdůležitějších povinností družstva je schválení účetní závěrky a rozdělení a užití zisku, členská schůze jako nejvyšší orgán má právo volit členy představenstva stejně jako členy kontrolní komise, při hlasování má každý člen družstva jeden hlas, protože členský vklad je jednotný.

PŘEDSTAVENSTVO – řídí činnost družstva, které plní usnesení členské schůze, je statutárním orgánem, předseda družstva je zvolen z okruhu jeho členů a řídí jednání celého představenstva.

KONTROLNÍ KOMISE – je oprávněná kontrolovat veškerou činnost družstva a projednávání stížností jednotlivých členů, může si vyžádat u představenstva jakékoli informace o hospodaření družstva, odpovídá pouze členské schůzi a je nezávislá na jiných orgánech družstva, musí mít nejméně 3 členy a je podmínkou, aby se scházela minimálně jednou za 3 měsíce, kontrolní komise volí ze svých členů předsedu kontrolní komise.

DALŠÍ ORGÁNY URČENÉ STANOVAMI

8.2 Akciová společnost (a.s.)

Specifikace základních ustanovení pojednávajících o obchodní společnosti s názvem akciová společnost dle obchodního zákoníku jsou obsaženy v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, [Díl 5](#) § 154 - 220zb Akciová společnost.

Základní ustanovení:

- základní kapitál je rozvržen na předem daný počet akcií o určité jmenovité hodnotě, výše základního kapitálu akciové společnosti při založení s veřejnou nabídkou akcií musí být minimálně 20 000 000,- Kč, pokud akciová společnost vzniká bez veřejné nabídky akcií je stanoven základní kapitál minimálně na 2 000 000,- Kč,
- akciová společnost ručí za své závazky celým svým majetkem, akcionáři neručí,
- práva a povinnosti společníků neboli **akcionářů** jsou stanovena **ZAKLADATELSKOU SMLOUVOU** pokud společnost zakládá **DVA NEBO VÍCE ZAKLADATELŮ** (což je rozdíl u jiných obchodních společnostech, kde jsou stanovena práva a povinnosti společníků na základě společenské smlouvy), **pokud však společnost**

- zakládá pouze jeden zakladatel jde zakladatelskou listinu!**
- zakladatelská smlouva a její stanovy upravují také jak vydat, nabýt či popřípadě převést akcie,
  - společnost může být založena jedinou právnickou osobou, pokud chtějí a.s. založit pouze fyzické osoby, musí být minimálně dvě,
  - akcionář má zákonné právo účastnit se valné hromady, hlasovat na ní, předkládat návrhy na svolání valné hromady ovšem za určitých podmínek daných v zakladatelské smlouvě,
  - akcionář má právo na podíl na zisku neboli na **dividendu**.

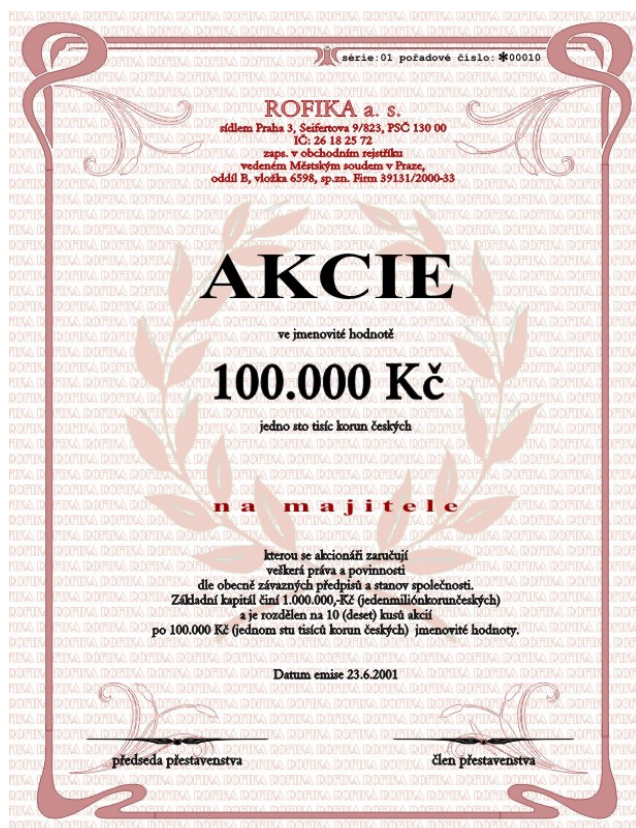
AKCIE – je cenný papír, se kterým jsou svázána práva akcionáře na podílu při řízení firmy a na zisku ze společnosti. Akcie je předmětem dědictví a váže na sebe právo hlasovací pro valné hromady – stanovy určují počet hlasů spojených s akcií. Mají listinnou (viz Obrázek 8.2 – Akcie na majitele ve jmenovité hodnotě 100 000,- Kč) nebo zaknihovanou podobu. Akcie je možné převádět na jinou osobu a jsou vystavené buď na jméno (viz Obrázek 8.1 – Akcie na jméno v hodnotě 100 000,- Kč) nebo na majitele (viz Obrázek 8.2 – Akcie na majitele). **1. Akcie na jméno** mohou být hůře převoditelné než 2. akcie na majitele.

1. Práva spojená s akcií na jméno může vykonávat pouze akcionář zapsaný v seznamu akcionářů firmy, z toho vyplývá, že k převodu akcie na jméno na jinou osobu je obvykle potřeba souhlas společnosti.

2. Akcie na majitele mají neomezenou převoditelnost tzn. práva s nimi spojená má pouze ta osoba, která je má momentálně v držení.

Obrázek 8.1 – Akcie na jméno v hodnotě 100 000,- Kč

Obrázek 8.2 – Akcie na majitele v hodnotě 100 000,- Kč

8.2.1 Orgány akciové společnosti

Orgány akciové společnosti jsou tvořeny:

VALNÁ HROMADA – je nejvyšším orgánem společnosti a je tvořena akcionáři, koná se vždy minimálně jednou za rok ve lhůtě určené stanovami, valná hromada je svolávána představenstvem, je schopná usnášení se jen za předpokladu, že jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie v nominální hodnotě nejméně 30 % základního kapitálu, přičemž valná hromada rozhoduje většinou hlasů přítomných akcionářů, je-li společnost tvořena pouze jedním akcionářem tak se valná hromada nekoná a její působnost vykonává tento jediný akcionář. Tento orgán dále rozhoduje o výši základního kapitálu, změně stanov a schvaluje účetní závěrku a rozdělení zisku. Valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti volí PŘEDSTAVENSTVO a DOZORČÍ RADU.

PŘEDSTAVENSTVO - je statutárním orgánem společnosti, řídí celou společnost a vystupuje jejím jménem a zabezpečuje obchodní vedení. představenstvo musí mít minimálně 3 členy, což neplatí v případě, když společnost má jediného akcionáře. Členem se může stát pouze a jedině bezúhonná fyzická osoba ve smyslu živnostenského zákona a pro tyto členy

platí striktně zákaz konkurence tzn. podnikání ve stejném oboru. Funkční období členů nesmí přesáhnout 5 let. Představenstvo předkládá valné hromadě minimálně jednou ročně zprávu o stavu podnikatelské činnosti společnosti, představenstvo je voleno valnou hromadou, ale může být voleno i dozorčí radou pokud to stanoví dovolují.

DOZORČÍ RADA – dohlíží na průběh činností představenstva, v její pravomoci je i kontrola účetní závěrky a rozdělování zisku členům společnosti. Stejně jako u představenstva i zde platí podmínka minimálního počtu členů tzn. 3 členů (počet členů musí být dělitelný třemi), dvě třetiny členů (2/3) dozorčí rady volí jako nejvyšší orgán společnosti valná hromada a jednu třetinu (1/3) volí zaměstnanci, ale to jen v případě pokud má akciová společnost více než 50 zaměstnanců a opět funkční období nesmí přesáhnout 5 let a členové musí splňovat podmínku bezúhonnosti dle živnostenského zákona. Člen dozorčí rady nemůže být zároveň členem představenstva.

Při řízení akciových společností nyní převládá trend s názvem „německý model řízení akciových společností“. Smysl takového řízení spočívá v tom, že hlavní akcionáři nefigurují v představenstvu, ale naopak jsou zastoupeni v **DOZORČÍ RADĚ**, která řídí představenstvo složené z najatých manažerů.

8.3 Smlouva o tichém společenství

Tichým společníkem firmy se můžete stát na základě smlouvy o tichém společenství, která vám pak jako tichému společníkovi zajistí podíl na zisku firmy, se kterou smlouvu o tichém společenství uzavřete.

(Vzor smlouvy o tichém společenství můžete najít na těchto internetových stránkách: <http://www.ipodnikatel.cz/Obchodni-smlouvy/smlouva-o-tichem-spolecenstvi-vzor.html> nebo v obchodním zákoníku v Části III Obchodní závazkové vztahy – HLAVA 2, Díl 19 § 673 – 681 Smlouva o tichém společenství.)

Smlouvou o tichém společenství se tichý společník zavazuje poskytnout podnikateli předem dohodnutý vklad a tímto vkladem se účastnit jeho podnikatelské činnosti, přičemž **podnikatel** se zavazuje k vyplácení části čistého zisku po odečtení povinného přídeľu do rezervního fondu, je-li podnikatel povinen tento fond vytvářet, vyplývající z podílu tichého společníka stanoveného ve smlouvě na výsledku podnikání.

Vklad do podnikání může mít nejenom charakter peněžité částky, ale i práva nebo jiné věci majetkové hodnoty. Movité věci vložené do podnikání tichým společníkem přecházejí automaticky do vlastnictví podnikatele, kdežto nemovité věci zůstávají ve vlastnictví **tichého společníka**.

Dle zákona musí být smlouva o tichém společenství uzavřena v písemné formě.

8.4 Smlouva o dílo

Ve smlouvě o dílo se zhotovitel zavazuje k provedení určitého díla a objednatel se zavazuje k zaplacení ceny za jeho provedení. Dílem se rozumí vždy zhotovení určité věci, pokud však toto dílo nespadá pod kupní smlouvu, montáž, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části.

(Vzor smlouvy o dílo můžete najít na těchto internetových stránkách: <http://www.ipodnikatel.cz/Obchodni-smlouvy/smlouva-o-dilo-vzor.html> nebo v obchodním zákoníku v Části III Obchodní závazkové vztahy – HLAVA 2, [Díl 9](#) § 536 – 565 Smlouva o dílo.)

Dle obchodního zákoníku může být předmětem kupní smlouvy i dodání zboží, které má být teprve vyrobeno, proto je třeba odlišit smlouvu o dílo od kupní smlouvy. Pokud věci potřebné k vyrobení zboží dodá převážně prodávající, jedná se o [smlouvu kupní](#). Má-li podle smlouvy dodat podstatnou část těchto věcí kupující, jedná se o smlouvu o dílo.

Činnost, která je předmětem smlouvy o dílo, musí mít vždy hmotně zachycený výsledek. Pokud by výsledek činnosti neměl konečnou hmotnou podobu, mohl by být podle povahy věci předmětem jiného typu smlouvy.

Součástí každé smlouvy o dílo by mělo být:

- určení stran,
- určení předmětu smlouvy,
- určení ceny díla nebo způsobu jejího určení,
- určení věci, které má opatřit objednatel.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zkuste si zvolit dílo, které byste chtěli vytvořit z pozice objednatele a cvičně si vyplňte smlouvu o dílo tzn. rozmyslete se koho byste oslovili jako zhotovitele, co by bylo předmětem smlouvy, jakou cenu a za jakých podmínek byste byli ochotni zhotoviteli zaplatit, v jakém časovém intervalu byste dílo chtěli převzít a jakými sankcemi by byl zhotovitel postižen, kdyby Vám neodevzdal dílo ve kvalitě a v daném časovém termínu, na kterém jste se dohodli.

SHRNUTÍ KAPITOLY**Družstvo***Shrnutí*

Definování základních ustanovení pojednávajících o obchodní společnosti s názvem družstvo dle obchodního zákoníku jsou obsaženy v Části II. - HLAVA 2 Družstvo, Díl 1 – 5 § 221 - 260 Družstvo.

Orgány družstva jsou tvořeny **členskou schůzí, představenstvem, kontrolní komisí a dalšími orgány určenými stanovami.**

Akciová společnost

Specifikace základních ustanovení pojednávajících o obchodní společnosti s názvem akciová společnost dle obchodního zákoníku jsou obsaženy v Části II. - HLAVA 1 Obchodní společnosti, Díl 5 § 154 - 220zb Akciová společnost.

AKCIE – je cenný papír, se kterým jsou svázána práva akcionáře na podílu při řízení firmy a na zisku ze společnosti.

Orgány akciové společnosti jsou tvořeny valnou hromadou, představenstvem a dozorčí radou.

Smlouvou o tichém společenství

Smlouvou o tichém společenství se tichý společník zavazuje poskytnout podnikateli předem dohodnutý vklad a tímto vkladem se účastnit jeho podnikatelské činnosti, přičemž **podnikatel** se zavazuje k vyplácení části čistého zisku po odečtení povinného přídele do rezervního fondu, je-li podnikatel povinen tento fond vytvářet, vyplývající z podílu tichého společníka stanoveného ve smlouvě na výsledku podnikání.

Smlouva o dílo

Ve smlouvě o dílo se zhotovitel zavazuje k provedení určitého díla a objednatel se zavazuje k zaplacení ceny za jeho provedení. Dílem se rozumí vždy zhotovení určité věci, pokud však toto dílo nespadá pod kupní smlouvu, montáž, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Obchodní zákoník* [online]. Google 2010 - 2012 pro Právo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL:

Další zdroje

<http://zakonyzdarma.blogspot.com/2011/03/obchodni-zakonik-onilne-2011.html>.

2. KOLEKTIV AUTORŮ. *Obchodní zákoník – úplné znění zákona s komentářem*. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2011, 376 s. ISSN 1211-2437.
3. *Organizační struktura a orgány družstva* [online]. Jednota, spotřební družstvo v Tachově [cit. 10.5.2012]. Dostupné z URL: <http://www.jsdtachov.cz/strana/o-nas/historie-druzstva/>.
4. *Akcie na jméno* [online]. Mimoňáci.cz 2010 [cit. 20.6.2012]. Dostupné z URL: <http://mimonaci.cz/kontakt/>.
5. *Akcie na majitele* [online]. © Wordpress 2012 [cit. 20.6.2012]. Dostupné z URL: <http://www.akcieweb.cz/akcie-7>.
6. *Obchodní zákoník* [online]. © 2012 CEED [cit. 2.1.2012]. Dostupné z URL: http://www.ceed.cz/podnikani/Obsah_obchod_zakonik.htm.
7. *Smlouva o tichém společenství* [online]. © 2011 iPodnikatel.cz [cit. 8.8.2011]. Dostupné z URL: <http://www.ipodnikatel.cz/Obchodni-smlouvy/smlouva-o-tichem-spolecenstvi-vzor.html>.
8. *Smlouva o dílo* [online]. © 2011 iPodnikatel.cz [cit. 8.8.2011]. Dostupné z URL: <http://www.ipodnikatel.cz/Obchodni-smlouvy/smlouva-o-dilo-vzor.html>.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste vysvětlili pojem akciová společnost podle obchodního zákoníku?
2. Co je to akcie?
3. Co je to jmenovitá hodnota akcie?
4. Je možné převádět akcie na jinou osobu a pokud ano je třeba mít k převodu souhlas společnosti?
5. Jakým způsobem ručí akcionáři za závazky akciové společnosti?
6. Práva a povinnosti společníků – akcionářů jsou v akciové společnosti stanovena společenskou nebo zakladatelskou smlouvou?
7. Jak se jmenuje podíl na zisku, na který má akcionář právo?
8. Může být a.s. založena pouze jedním zakladatelem?
9. Z jakých orgánů je složené družstvo?
10. Je družstvo nezisková organizace?
11. Mezi kterými stranami se uzavírá smlouva o tichém společenství, jakou musí mít tato smlouva podobu a v kolika stejnopisech musí být vyhotovena?
12. Jaký je rozdíl mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo?
13. Může se stát členem družstva fyzická osoba do 15 let věku?

*Kontrolní otázky***TEST 8**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Jaká je minimální výše základního kapitálu v akciové společnosti s veřejnou nabídkou akcií?
  - a) 100 000,-
  - b) 200 000,-
  - c) 20 000,-
  - d) 2 000 000,-
  - e) 20 000 000,-
2. Jaký je minimální počet fyzických osob, který družstvo musí mít, aby mohlo vzniknout?
  - a) 1,
  - b) 2,
  - c) 3,
  - d) 4,
  - e) 5.
3. Jaká je minimální výše základního kapitálu v družstvu?
  - a) 100 000,-
  - b) 50 000,-
  - c) 5 000,-
  - d) 5 000 000,-

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Řešení

1. e
2. e
3. b

Kapitola 8.2

Kapitola 8.1

Kapitola 8.1

9 ZÁKONÍK PRÁCE, PRACOVNÍ POMĚR

RYCHLÝ NÁHLED

V kapitole jsou definovány úvodní základní pojmy související se zákoníkem práce. Tato devátá kapitola se dále specifikuje na výklad z oblasti zaměstnávání pracovníků (Část II. Pracovní poměr) a odměňování za práci (Část VI. Odměňování za práci, odměna za pracovní pohotovost a srážky z příjmů z pracovněprávního vztahu).

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- vyjmenovat a vysvětlit základní pojmy vztahující se k zaměstnávání pracovníků a jejich odměňování,
- zkontrolovat si svou pracovní smlouvu, zda obsahuje všechny potřebné údaje, na které máte podle zákona právo ve vztahu k zaměstnavateli.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu deváté kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zákoník práce, zaměstnavatel, zaměstnanec, dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti, pracovní poměr apod.

Klíčová slova

9.1 Zákoník práce – základní pojmy

Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce vymezuje nejen právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, ale i právní vztahy kolektivní povahy.

Podoba novelizovaného zákoníku - dne 23. května 2006 byl definitivně schválen nový zákoník práce a ve Sbírce zákonů vyhlášen v částce 84 dne 7. června 2006 s účinností ode dne 1. ledna 2007.

Nový zákoník práce je pro pracovní vztahy (zaměstnanec versus zaměstnavatel) tedy postaven na novém principu „**co není zákonem zakázáno, je dovoleno**“. Zásada legální licence obsažená již Ústavě České republiky v čl. 2 odst. 4 a pak dále v Listině základních práv a svobod v čl. 2 odst. 3, která je toliko typická pro soukromoprávní vztahy, je pro oblast českého pracovního práva novinkou.

Zákoník práce tedy již není relativně samostatnou právní normou, nově je vázán na občanský zákoník. Na normy občanského práva byl použit, princip delegace tzn., nový zákoník práce vyjmenovává jednotlivá ustanovení zákoníku občanského, která lze použít na vztahy pracovněprávní.

Změny v zákoníku práce platné od 1.1. 2011

Téměř každý nový rok přináší určité změny v nejdůležitějším pracovním právním předpise neboli **zákoníku práce**. Obvyklý rozsah změn se týká úprav stravného a jízdného. Pro rok 2011 ovšem nastaly zásadnější změny, díky kterým se mění některá ustálená pravidla, na která byli zaměstnanci a zaměstnavatelé zvyklí.

1. Od roku 2011 nastala nově **povinnost písemné podoby dohody o provedení práce**. Zákoník práce pro rok 2011 tím ruší původní možnost ústního uzavření dohody o provedení práce.
2. **Prodlužuje se doba, po kterou je ze strany zaměstnavatele nemožné zrušit pracovní poměr ve zkušební době z 14 kalendářních dní na 21 dní**. Tato změna je platná pouze pro období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013.
3. **Pro zaměstnavatele se prodlužuje doba hrazení náhrady mzdy při dočasné pracovní neschopnosti z 14 kalendářních dní na 21**. Tato změna je platná pouze pro období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013.
4. Nově vláda stanoví okruh zaměstnanců, u kterých může zaměstnavatel určit **platový tarif** v rámci rozpětí platových tarifů stanovených pro nejnižší až nejvyšší platový stupeň příslušné platové třídy nebo se kterými může zaměstnavatel sjednat smluvní plat. **Parametry pro stanovení stupnic platových tarifů se ruší a tato pravomoc je nově ponechána vládě.**

Tyto **změny zákoníku práce pro rok 2011** byly provedeny **zákonem č. 347/2010 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Další **změny zákoníku práce pro rok 2011** se týkají stravného a jízdného. Stravné a jízdné na každý rok stanoví vyhláška ministerstva financí.

Změny v zákoníku práce platné od 1.1.2012

- 1. Změny v odstupném** - nově je výše odstupného v zákoníku práce od roku 2012 odstupňována podle počtu odpracovaných let zaměstnancem.
- 2. Prodloužení zkušební doby** – nyní je možné původní tříměsíční zkušební dobu u vedoucích zaměstnanců prodloužit až na 6 měsíců. Pro ostatní zaměstnance ponechává zákoník práce tříměsíční zkušební dobu.
- 3. Prodloužení práce na dobu určitou** – zákoník práce prodloužil možnost uzavření pracovního poměru na dobu určitou ze 2 na 3 roky. Nově je tedy možné uzavírat se zaměstnanci pracovní smlouvu na dobu určitou na tři roky, nebo na kratší dobu, ale v celkovém součtu nesmí doba přesáhnout tři roky.
- 4. Změny u dohody o provedení práce** – zásadní je prodloužení rozsahu hodin, které je možné u jednoho zaměstnavatele odpracovat na dohodu o provedení práce ze 150 na 300 hodin. Nově také měsíční výdělek přesahující na dohodu o provedení práce 10 000,- Kč již podléhá zdravotnímu a sociálnímu pojištění.

Zákoník práce upravuje:

- a) právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli; tyto vztahy jsou vztahy pracovněprávními,
- b) upravuje rovněž právní vztahy kolektivní povahy. Právní vztahy kolektivní povahy, které souvisejí s výkonem závislé práce, jsou vztahy pracovněprávními,
- c) zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství,
- d) upravuje též některé právní vztahy před vznikem pracovněprávních vztahů podle písmene a).

V pracovněprávních vztazích se uplatňují zejména tyto základní zásady:

- a) zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance,
- b) uspokojivé a bezpečné pracovní podmínky pro výkon práce,
- c) spravedlivé odměňování zaměstnance,
- d) řádný výkon práce zaměstnancem v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele,
- e) rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Pracovněprávní vztahy se řídí tímto zákoníkem práce, nelze-li použít tento zákon, řídí se občanským zákoníkem, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů.

Zaměstnanec

Způsobilost fyzické osoby jako zaměstnance mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti, jakož i způsobilost vlastními právními úkony nabývat těchto práv a brát na sebe tyto povinnosti vzniká, pokud není v tomto zákoně dále stanoveno jinak, dnem, kdy fyzická osoba dosáhne 15 let věku; zaměstnavatel však s ní nesmí sjednat jako den nástupu do práce den, který by předcházel dni, kdy tato fyzická osoba ukončí povinnou školní docházku.

Zaměstnancem se stává fyzická osoba, která dosáhla 15 let věku.

Zaměstnavatel

Zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu. Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích jako zaměstnavatel vzniká narozením. Způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti v pracovněprávních vztazích jako zaměstnavatel vzniká dosažením 18 let věku.

Zaměstnavatelem se může stát jak fyzická tak právnická osoba. Zaměstnavatelem se stává fyzická osoba v případě, že dosáhla minimálně 18 let věku.

Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a o poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, o odbornou přípravu a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.

Zaměstnavatelé mají povinnost rovného a nediskriminačního zacházení se svými zaměstnanci.

Kolektivní smlouva

*Kolektivní smlouvu projednávají a uzavírají za zaměstnance (zaměstnanec nemusí patřit do odborů a přesto za něj má právo odborová organizace uzavírat kolektivní smlouvu) pouze **odborové organizace**. Kolektivní smlouva je závazná jak pro zaměstnavatele tak pro zaměstnance a může být uzavřena jak na dobu určitou tak i na dobu neurčitou. V kolektivní smlouvě je možné upravit mzdová nebo platová práva a ostatní práva zaměstnanců v pracovněprávních vztazích, jakož i práva nebo povinnosti smluvních stran této smlouvy. Účinnost kolektivní smlouvy začíná prvním dnem období, na které byla kolektivní smlouva uzavřena, a končí uplynutím tohoto období, pokud doba účinnosti některých práv nebo povinností není v kolektivní smlouvě sjednána odchylně. Smluvní strany kolektivní smlouvy jsou povinny s obsahem kolektivní smlouvy seznámit zaměstnance nejpozději do 15 dnů od jejího uzavření. Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby byla kolektivní smlouva přístupná všem jeho zaměstnancům.*

Pracovní poměr (pracovněprávní vztah) je smluvní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, jehož předmětem je pracovní činnost, kterou se zaměstnanec zavazuje za mzdu, popř. plat, pro zaměstnavatele vykonávat. Sjednává se podle platných právních norem, v ČR podle ustanovení zákoníku

práce, který mj. stanoví, že musí být vždy uzavřen písemnou formou. Může být uzavřen jak na dobu neurčitou, kdy vzniká trvalý pracovní poměr, tak i na dobu určitou, po jejímž uplynutí skončí. Pracovní poměr se zakládá pracovní smlouvou a vzniká dnem, který v ní byl určen jako den nástupu do práce. V pracovní smlouvě musí být vždy kromě určení zaměstnavatele a zaměstnance uvedeno – druh, místo výkonu práce a den nástupu. Vzor pracovní smlouvy si můžete opatřit např. z těchto internetových stránek <http://www.prace.cz/poradna/pravni-radce/detail/article/pracovni-smlouva-vzor/>.

OBSAH ZÁKONÍKU PRÁCE

Úvod Hlavička zákona

Část I. Všeobecná ustanovení

Hlava 1. § 1 - § 5 Předmět úpravy a vymezení pracovněprávních vztahů

Hlava 2. § 6 - § 12 Účastníci pracovněprávních vztahů

Hlava 3. § 13 - § 15 Základní zásady pracovněprávních vztahů

Hlava 4. § 16 - § 17 Rovné zacházení, zákaz diskriminace a důsledky porušení práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů

Hlava 5. § 18 - § 29 Právní úkony

Část II. Pracovní poměr

Hlava 1. § 30 - § 32 Postup před vznikem pracovního poměru

Hlava 2. § 33 - § 39 Pracovní poměr, pracovní smlouva a vznik pracovního poměru

Hlava 3. § 40 - § 47 Změny pracovního poměru

Hlava 4. § 48 - § 73 Skončení pracovního poměru

Část III. § 74 - § 77 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Část IV. Pracovní doba a doba odpočinku

Hlava 1. § 78 - § 80 Obecná ustanovení o pracovní době a délka pracovní doby

Hlava 2. § 81 - § 87 Rozvržení pracovní doby

Hlava 3. § 88 - § 89 Přestávka v práci a bezpečnostní přestávka

Hlava 4. § 90 - § 92 Doba odpočinku

Hlava 5. § 93 Práce přesčas

Hlava 6. § 94 Noční práce

Hlava 7. § 95 Pracovní pohotovost

Hlava 8. § 96 - § 99 Společná ustanovení o pracovní době a době odpočinku

Hlava 9. § 100 Zmocňovací ustanovení

Část V. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Hlava 1. § 101 - § 102 Předcházení ohrožení života a zdraví při práci

Hlava 2. § 103 - § 106 Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance

Hlava 3. § 107 - § 108 Společná ustanovení

Část VI. Odměňování za práci, odměna za pracovní pohotovost a srážky z příjmů z pracovněprávního vztahu

[Hlava 1.](#) § 109 - § 112 Obecná ustanovení o mzdě, platu a odměně z dohod

[Hlava 2.](#) § 113 - § 121 Mzda

[Hlava 3.](#) § 122 - § 137 Plat

[Hlava 4.](#) § 138 Odměna z dohod

[Hlava 5.](#) § 139 Mzda nebo plat při výkonu jiné práce

[Hlava 6.](#) § 140 Odměna za pracovní pohotovost

[Hlava 7.](#) § 141 - § 144 Společná ustanovení o mzdě, platu, odměně z dohod a odměně za pracovní pohotovost

[Hlava 8.](#) § 145 - § 150 Srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu

Část VII. Náhrada výdajů poskytovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem práce

[Hlava 1.](#) § 151 - § 155 Obecná ustanovení o náhradách poskytovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem práce

[Hlava 2.](#) § 156 - § 172 Poskytnutí cestovních náhrad zaměstnanci zaměstnavatele, který není státem, územním samosprávným celkem, státním fondem, příspěvkovou organizací, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů nebo školskou právníckou osobou zřízenou podle školského zákona

[Hlava 3.](#) § 173 - § 181 Poskytnutí cestovních náhrad zaměstnanci zaměstnavatele, který je státem, územním samosprávným celkem, státním fondem, příspěvkovou organizací, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů nebo školskou právníckou osobou zřízenou podle školského zákona

[Hlava 4.](#) § 182 - § 189 Společná ustanovení o cestovních náhradách

[Hlava 5.](#) § 190 Náhrada za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce

Část VIII. Překážky v práci

[Hlava 1.](#) § 191 - § 205 Překážky v práci na straně zaměstnance

[Hlava 2.](#) § 206 Společné ustanovení o překážkách v práci na straně zaměstnance

[Hlava 3.](#) § 207 - § 210 Překážky v práci na straně zaměstnavatele

Část IX. Dovolená

[Hlava 1.](#) § 211 Základní ustanovení

[Hlava 2.](#) § 212 - § 214 Dovolená za kalendářní rok, její poměrná část, výměra dovolené a dovolená za odpracované dny

[Hlava 3.](#) § 215 Dodatková dovolená

[Hlava 4.](#) § 216 - § 223 Společná ustanovení o dovolené

Část X. Péče o zaměstnance

[Hlava 1.](#) § 224 - § 226 Pracovní podmínky zaměstnanců

[Hlava 2.](#) § 227 - § 235 Odborný rozvoj zaměstnanců

[Hlava 3.](#) § 236 Stravování zaměstnanců

[Hlava 4.](#) § 237 - § 247 Zvláštní pracovní podmínky některých zaměstnanců

Část XI. Náhrada škody

[Hlava 1.](#) § 248 - § 249 Předcházení škodám

[Hlava 2.](#) § 250 - § 264 Odpovědnost zaměstnance za škodu

[Hlava 3.](#) § 265 - § 271 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu

[Hlava 4.](#) § 272 - § 274 Společná ustanovení o odpovědnosti za škodu

[Hlava 5.](#) § 275 Zabezpečení při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Část XII. Informování, projednání v pracovněprávním vztahu a oprávnění odborové organizace, rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

[Hlava 1.](#) § 276 - § 277 Základní ustanovení

[Hlava 2.](#) § 278 - § 280 Informování a projednání

[Hlava 3.](#) § 281 - § 285 Rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

[Hlava 4.](#) § 286 - § 287 Působnost odborových organizací v pracovněprávních vztazích v jednání za zaměstnance a informování a projednání

[Hlava 5.](#) § 288 - § 299 Přístup k nadnárodním informacím

Část XIII. Společná ustanovení

[Hlava 1.](#) § 300 Množství práce a pracovní tempo

[Hlava 2.](#) § 301 - § 304 Základní povinnosti zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zvláštní povinnosti některých zaměstnanců a výkon jiné výtěžné činnosti

[Hlava 3.](#) § 305 - § 306 Vnitřní předpis

[Hlava 4.](#) § 307 Mzdová, platová a ostatní práva v pracovněprávních vztazích

[Hlava 5.](#) § 308 - § 309 Agenturní zaměstnávání

[Hlava 6.](#) § 310 - § 311 Konkurenční doložka

[Hlava 7.](#) § 312 - § 315 Osobní spis, potvrzení o zaměstnání a pracovní posudek

[Hlava 8.](#) § 316 Ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele a ochrana osobních práv zaměstnance

[Hlava 9.](#) § 317 - § 319 Zvláštní povaha práce některých zaměstnanců, vyloučení pracovněprávního vztahu a vyslání k výkonu práce na území jiného členského státu Evropské unie

[Hlava 10.](#) § 320 - § 323 Oprávnění odborových organizací, organizací zaměstnavatelů a kontrola v pracovněprávních vztazích

[Hlava 11.](#) § 324 Bezdůvodné obohacení

[Hlava 12.](#) § 325 - § 328 Závazky v pracovněprávních vztazích a smrt zaměstnance

[Hlava 13.](#) § 329 - § 333 Promlčení a zánik práva

[Hlava 14.](#) § 334 - § 337 Doručování

[Hlava 15.](#) § 338 - § 345 Přejedání práv a povinností z pracovněprávních vztahů a zánik práv a povinností z pracovněprávních vztahů, je-li zaměstnavatelem fyzická osoba, a přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů

[Hlava 16.](#) § 346 Zvláštní úprava pracovního poměru zaměstnanců s pravidelným pracovištěm v zahraničí

[Hlava 17.](#) § 347 - § 350 Výklad některých pojmů

[Hlava 18.](#) § 351 - § 362 Průměrný výdělek

[Hlava 19.](#) § 363 Ustanovení, kterými se zapracovávají předpisy Evropských

společenství a ustanovení, od kterých není možné se odchýlit

Část XIV. Přechodná a závěrečná ustanovení

Hlava 1. § 364 - § 394 Přechodná ustanovení

Hlava 2. § 395 - § 396 Závěrečná ustanovení

Veškeré údaje uvedené viz výše najdete na těchto internetových stránkách:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>.

9.2 Pracovní poměr

Část II. Pracovní poměr

Hlava 1. § 30 - § 32 Postup před vznikem pracovního poměru

Hlava 2. § 33 - § 39 Pracovní poměr, pracovní smlouva a vznik prac. poměru

Hlava 3. § 40 - § 47 Změny pracovního poměru

Hlava 4. § 48 - § 73 Skončení pracovního poměru

Část III. § 74 - § 77 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Obecné informace před vznikem pracovního poměru

Práce fyzických osob ve věku **do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je zakázána**. Takovéto osoby mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.).

Zaměstnavatel je povinen zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci. V pracovněprávních vztazích je **zakázána jakákoliv diskriminace**.

Ještě před uzavřením pracovní smlouvy má zaměstnavatel povinnost seznámit budoucího zaměstnance s právy a povinnostmi, které pro něj z pracovní smlouvy mohou vyplynout. Musí ho seznámit s pracovními podmínkami a podmínkami, týkajícími se odměňování zaměstnanců.

Vznik pracovního poměru

Pracovní poměr **vzniká na základě písemné pracovní smlouvy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem** (výjimku tvoří volba, jmenování,...), ve které musí být uveden v první řadě druh práce, dále místo výkonu práce a v neposlední řadě datum nástupu do práce. (Pracovní smlouva musí obsahovat mimo jiné údaj o délce dovolené, údaj o výpovědních dobách, údaj o týdenní pracovní době, údaj o mzdě (platu)). Zkušební doba uvedená ve smlouvě nesmí přesahovat 3 měsíce. Pokud není konkrétně sjednána doba trvání pracovního poměru v pracovní smlouvě, trvá pracovní poměr po dobu neurčitou. **Práce osob ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je striktně zakázána** (mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, sportovní činnost, atd.). **V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv**

diskriminace. Zaměstnavatel může od pracovní smlouvy se zaměstnancem odstoupit, pokud zaměstnanec nenastoupil do práce a neudal do týdne zaměstnavateli důvod jeho absence.

Od vzniku pracovního poměru je:

a) zaměstnavatel povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu nebo plat, vytvářet podmínky pro plnění jeho pracovních úkolů a dodržovat ostatní pracovní podmínky stanovené právními předpisy, smlouvou nebo stanovené vnitřním předpisem,

b) zaměstnanec povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práce podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru.

Doba trvání pracovního poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami nesmí přesáhnout 3 roky a ode dne vzniku prvního pracovního poměru na dobu určitou může být opakována nejvýše dvakrát. Za opakování pracovního poměru na dobu určitou se považuje rovněž i jeho prodloužení. Jestliže od skončení předchozího pracovního poměru na dobu určitou uplynula doba 3 let, k předchozímu pracovnímu poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami se nepřihlíží.

Pracovní poměr na dobu určitou nesmí přesáhnout 3 roky a může být prodloužen pouze dvakrát.

Změny pracovního poměru

Obsah pracovního poměru je možné změnit jen tehdy, dohodnou-li se zaměstnavatel a zaměstnanec na jeho změně. Změna musí být provedena opět písemně. Zaměstnanec může být převeden na jinou práci, může být přeložen do jiného místa výkonu zaměstnání a může být vyslán na pracovní cestu. Důvod převedení na jinou práci je zaměstnavatel povinen probrat se zaměstnancem předem. V zákoně jsou uvedeny případy, kdy je zaměstnavatel povinen převést zaměstnance na jinou práci (když zaměstnankyně otěhotní, ze zdravotních důvodů zaměstnance, apod.). **Přeložit zaměstnance k výkonu práce do jiného místa, než bylo sjednáno v pracovní smlouvě, je možné pouze s jeho souhlasem a v rámci zaměstnavatele.** Pracovní cestou se rozumí časově omezené vyslání zaměstnance zaměstnavatelem k výkonu práce mimo sjednané místo výkonu práce a to na základě dohody.

Skončení pracovního poměru

Pracovní poměr na dobu určitou končí uplynutím sjednané doby. Existuje několik způsobů rozvázání pracovního poměru:

1. Dohoda musí být písemná a pracovní poměr končí sjednaným dnem. Požaduje-li to zaměstnanec, musí být zapsány důvody rozvázání pracovního poměru.
2. Výpověď musí být písemná a doručena druhému účastníkovi. Pracovní poměr skončí uplynutím výpovědní doby, která činí nejméně 2 měsíce.

Výpovědní doba začíná prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi a končí uplynutím posledního dne příslušného kalendářního měsíce. Zaměstnanec může dát výpověď z jakéhokoli důvodu nebo bez udání důvodu. Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodů uvedených v zákoně a tento důvod musí být jasně vymezen a nesmí být dodatečně měněn.

3. Zaměstnavatel může výjimečně okamžitě zrušit pracovní poměr jen tehdy, pokud byl zaměstnanec pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo pokud zaměstnanec porušil své povinnosti zvláště hrubým způsobem. Zaměstnanec může okamžitě zrušit poměr v případě, že mu zaměstnavatel nevyplatil mzdu do 15 dnů od uplynutí termínu splatnosti. Okamžité zrušení poměru musí zaměstnavatel i zaměstnanec provést opět písemně, musí v něm skutkově vymežit důvod a musí je ve stanovené době doručit druhému účastníkovi.

4. Zrušení pracovního poměru ve zkušební době lze z jakéhokoliv důvodu nebo bez udání důvodu, musí být písemné a doručeno druhému účastníku alespoň 3 dny přede dnem, kdy má pracovní poměr skončit. V zákoně jsou uvedeny důvody ukončení pracovního poměru, za něž náleží odstupné.

Hromadným propouštěním se rozumí skončení pracovních poměrů v období 30 kalendářních dnů na základě výpovědi daných zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) nejméně:

- a) 10 zaměstnancům u zaměstnavatele zaměstnávajícího od 20 do 100 zaměstnanců,
- b) 10 % zaměstnanců u zaměstnavatele zaměstnávajícího od 101 do 300 zaměstnanců, nebo
- c) 30 zaměstnancům u zaměstnavatele zaměstnávajícího více než 300 zaměstnanců.

Před podáním výpovědi jednotlivým zaměstnancům je zaměstnavatel povinen o svém záměru včas, nejpozději 30 dnů předem, písemně informovat odborovou organizaci a radu zaměstnanců. Dále povinen informovat místní krajský úřad a Úřad práce.

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Dohoda o provedení práce (DPP) – rozsah práce v této dohodě nesmí být větší než 300 hodin u jednoho zaměstnavatele v kalendářním roce; neexistuje zde zkušební lhůta, tudíž může být ukončena kdykoli a bez udání důvodu, výhodou u této dohody je, že se neodvádí sociální a zdravotní pojištění. Tato smlouva se využívá hlavně pro brigády a krátkodobé pracovní vztahy pro vypracování konkrétního úkolu. Na DPP můžete pracovat u několika firem najednou, nebo u stejné firmy opakovaně. **Sociální a zdravotní pojištění se nově u dohody o provedení práce zahrne až při překročení hranice 10 tis. Kč, tedy až v momentě 10 001 Kč a více. V dohodě o provedení práce musí být uvedena doba, na kterou se tato dohoda uzavírá.**

Dohoda o pracovní činnosti (DPC) – předpoklad je déle trvající pracovní činnost; na jejím základě nelze vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby u zaměstnavatele tzn. 20 hod./týdně, práce může být sjednána maximálně na poloviční pracovní úvazek, nevýhodou u této dohody je, že se platí sociální a zdravotní pojištění. Dohoda o pracovní činnosti může být uzavřena i když nebude přesahovat 300 hodin v kalendářním roce. Pojistné na zdravotní pojištění se odvádí bez ohledu na krátkodobé zaměstnání nebo zaměstnání malého rozsahu. Jedinou výjimkou je uzavření dohody do stanoveného limitu. **Od ledna 2009 se z dohody o pracovní činnosti s příjmem nepřesahujícím v kalendářním měsíci částku 1999 Kč zdravotní ani sociální pojistné neodvádí. Není-li sjednán způsob zrušení dohody o pracovní činnosti, je možné ji zrušit dohodou smluvních stran ke sjednanému dni; jednostranně může být zrušena z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu s 15denní výpovědní dobou, která začíná dnem, v němž byla výpověď doručena druhé smluvní straně. Okamžité zrušení dohody o pracovní činnosti může být však sjednáno jen pro případy, kdy je možné okamžitě zrušit pracovní poměr.**

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Požádejte rodiče nebo někoho z rodiny, kdo je v trvalém zaměstnaneckém poměru o jejich pracovní smlouvu a srovnajte jednotlivé body uvedené v této kapitole v rámci novelizovaného zákoníku práce s danou pracovní smlouvou a zkontrolujte v čem se liší a v čem je stejná. To samé můžete provést u DPP nebo DPC, pokud některou z těchto smluv vlastníte.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce vymezuje nejen právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, ale i právní vztahy kolektivní povahy.

Téměř každý nový rok přináší určité změny v nejdůležitějším pracovně právním předpise neboli **zákoníku práce**.

Zákoník práce upravuje:

- a) právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli; tyto vztahy jsou vztahy pracovněprávními,
- b) upravuje rovněž právní vztahy kolektivní povahy. Právní vztahy kolektivní povahy, které souvisejí s výkonem závislé práce, jsou vztahy pracovněprávními,
- c) zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství,
- d) upravuje též některé právní vztahy před vznikem pracovněprávních vztahů podle písmene a).

Pracovněprávní vztahy se řídí tímto zákoníkem práce, nelze-li použít tento zákon, řídí se občanským zákoníkem, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů.

Zaměstnancem se stává fyzická osoba, která dosáhla 15 let věku.

Zaměstnavatelem se může stát jak fyzická tak právnická osoba. Zaměstnavatelem se stává fyzická osoba v případě, že dosáhla minimálně 18 let věku. Zaměstnavatelé mají povinnost rovného a nediskriminačního zacházení se svými zaměstnanci.

Pracovní poměr (pracovněprávní vztah) je smluvní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, jehož předmětem je pracovní činnost, kterou se zaměstnanec zavazuje za mzdu, popř. plat, pro zaměstnavatele vykonávat. **Pracovní poměr se zakládá pracovní smlouvou a vzniká dnem, který v ní byl určen jako den nástupu do práce.**

Vznik pracovního poměru

Pracovní poměr **vzniká na základě písemné pracovní smlouvy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem** (výjimku tvoří volba, jmenování,...), ve které musí být uveden v první řadě druh práce, dále místo výkonu práce a v neposlední řadě datum nástupu do práce. (Pracovní smlouva musí obsahovat mimo jiné údaj o délce dovolené, údaj o výpovědních dobách, údaj o týdenní pracovní době, údaj o mzdě (platu)). Zkušební doba uvedená ve smlouvě nesmí přesahovat 3 měsíce. Pokud není konkrétně sjednána doba trvání pracovního poměru v pracovní smlouvě, trvá pracovní poměr po dobu neurčitou. **Práce osob ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je striktně zakázána** (mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, sportovní činnost, atd.). **V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace.** Zaměstnavatel může od pracovní smlouvy se zaměstnancem odstoupit, pokud zaměstnanec nenastoupil do

práce a neudal do týdne zaměstnavateli důvod jeho absence.

Obsah pracovního poměru je možné změnit jen tehdy, dohodnou-li se zaměstnavatel a zaměstnanec na jeho změně. Změna musí být provedena opět písemně.

Dohoda o provedení práce (DPP) – rozsah práce v této dohodě nesmí být větší než 300 hodin u jednoho zaměstnavatele v kalendářním roce; neexistuje zde zkušební lhůta, tudíž může být ukončena kdykoli a bez udání důvodu, výhodou u této dohody je, že se neodvádí sociální a zdravotní pojištění.

Dohoda o pracovní činnosti (DPČ) – předpoklad je déle trvající pracovní činnost; na jejím základě nelze vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby u zaměstnavatele tzn. 20 hod./týdně, práce může být sjednána maximálně na poloviční pracovní úvazek, nevýhodou u této dohody je, že se platí sociální a zdravotní pojištění.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Zákoník práce - novelizace* [online]. 2010 - 2012 ProPrávo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL: <http://www.zakony.propravo.cz/2010/12/zakonik-prace-2011-zakon-c-2622006-sb.html>.
2. *Zákoník práce* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 29.6.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>.
3. *Pracovní poměr* [online]. 2012 Wikipedie [5.6.2012]. Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pracovn%C3%AD_pom%C4%9Br.
4. *Pracovní smlouva* [online]. © 1996-2012 LMC s.r.o. [cit. 4.4.2012]. Dostupné z URL: <http://www.prace.cz/poradna/pravni-radce/detail/article/pracovni-smlouva-vzor/>.

Doplňující zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. O čem pojednává zákoník práce?
2. Patří „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci“ mezi oblasti, kterými se zabývá zákoník práce nebo se tím zabývá občanský zákoník?
3. Na jakém principu je postaven nový zákoník práce?
4. Jak se jmenuje vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem z hlediska zákoníku práce?
5. Práce fyzických osob ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je zakázána. Tyto osoby mohou vykonávat „JAKOU“ činnost za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.). *Vypište aspoň dvě činnosti, které mohou tyto osoby vykonávat.*
6. Požaduje-li to zaměstnanec, musí být při rozvázání pracovního poměru ve smlouvě uvedeny důvody rozvázání pracovního poměru? *Odpovězte ano nebo ne.*
7. Zařazuje zaměstnavatel zaměstnance do platové třídy podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě a v jeho mezích na něm požadovaných nejnáročnějších prací? Je toto tvrzení správné? *Odpovězte ano nebo ne.*

Kontrolní otázky

TEST 9

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Pracovní poměr vzniká na základě:
  - a) ústní domluvy nebo písemné pracovní smlouvy,
  - b) ústní domluvy,
  - c) písemné pracovní smlouvy.
2. Pracovní poměr skončí uplynutím výpovědní doby:
  - a) která činí nejméně 1 měsíc,
  - b) která činí nejméně 2 měsíce,
  - c) která činí nejméně 3 měsíce.
3. Která z příslušných vět uvádí správné tvrzení?
  - a) Zrušení pracovního poměru ve zkušební době lze z jakéhokoliv důvodu nebo bez udání důvodu, musí být písemné a doručeno druhému účastníku alespoň 5 pracovních dnů přede dnem, kdy má pracovní poměr skončit. V zákoně jsou uvedeny důvody ukončení pracovního poměru, za něž náleží odstoupné!
  - b) Zrušení pracovního poměru ve zkušební době lze z jakéhokoliv důvodu nebo bez udání důvodu, musí být písemné a doručeno druhému účastníku alespoň 3 dny přede dnem, kdy má pracovní poměr skončit. V zákoně jsou uvedeny důvody ukončení pracovního poměru, za něž náleží odstoupné!
  - c) Žádné z uvedených tvrzení není správné.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Řešení

1. c
2. b
3. b

Kapitola 9.1
Kapitola 9.2
Kapitola 9.2

10 ZÁKONÍK PRÁCE, BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI, ODMĚŇOVÁNÍ ZA PRÁCI

RYCHLÝ NÁHLED

Obsah kapitoly tematicky navazuje na předchozí kapitolu devět a uvádí další zákonné povinnosti vyplývající z pracovněprávního vztahu jako jsou např. bezpečnost a ochrana zdraví při práci, péče o zaměstnance, náhrada škody atd.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- nadefinovat a popsat základní pojmy z oblasti zákonných povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu, které jsou obsažené v zákoníku práce,
- se orientovat v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a povinnostech zaměstnavatele a zaměstnance v oblasti náhrady škody.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu desáté kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zákoník práce, zaměstnavatel, zaměstnanec, pracovní poměr neboli pracovněprávní vztah, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, zákonné povinnosti, odměňování za práci apod.

Klíčová slova

10.1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Část V. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

[Hlava 1](#) § 101 - § 102 Předcházení ohrožení života a zdraví při práci

[Hlava 2](#) § 103 - § 106 Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance

[Hlava 3](#) § 107 - § 108 Společná ustanovení

Definice pracovního úrazu

Pojem pracovní úraz definuje poškození zdraví zaměstnance nebo jeho smrt a to v případě, že k pracovnímu úrazu došlo nezávisle na vůli zaměstnance krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění pracovních úkolů zadaných zaměstnavatelem dle pracovní smlouvy nebo v přímé souvislosti s nimi nebo při plnění daných pracovních úkolů. Poškozením zdraví se přitom rozumí nejen tělesné poškození, ale patří sem i poškození psychické. Pracovní úraz není klasifikován jako úraz v zaměstnání, pokud se zaměstnanec přihodil při cestě do zaměstnání a zpět.

Předcházení ohrožení života a zdraví při práci

Zaměstnavatel je povinen zajistit svým zaměstnancům bezpečnost a ochranu zdraví při práci vzhledem k riziku možného ohrožení jejich života v souvislosti s výkonem jejich práce. Případné náklady na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví nese v plné míře zaměstnavatel a ten je nesmí převádět ani přímo ani nepřímo na své zaměstnance. Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům. Zaměstnavatel je odpovědný za všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím pohybují na jeho pracovištích.

Vzniklé pracovní úrazy se nesmí neopakovat, proto je potřeba přijmout technická, technologická, organizační a popřípadě i výchovná opatření a řádně používat osobní ochranné pomůcky. Zaměstnavatel má povinnost vás důkladně poučit o používání ochranných pomůcek. Povinností zaměstnance je, aby dbal podle svých možností o svoji vlastní bezpečnost, ochranu zdraví při práci a své znalosti ověřoval na školeních bezpečnosti práce, která by měl zaměstnavatel pravidelně organizovat. Pokud zaměstnanec striktně dodržuje předpisy bezpečnosti práce stanovené zaměstnavatelem a používá předepsané ochranné pomůcky vyhýbá se tím pracovním úrazům a předchází ohrožení svého života při práci.

Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance - povinnosti zaměstnavatele v případě pracovního úrazu

Povinnosti zaměstnavatele - zaměstnavatel musí svému zaměstnanci výhradně na svoje náklady zajistit bezpečné pracovní prostředí při vykonávání

pracovních povinností. Přestože zaměstnavatel splní všechny své povinnosti vůči zaměstnanci z hlediska zabezpečení ochrany zdraví při práci může dojít k pracovnímu úrazu. Ve věci pracovního úrazu je kromě zaměstnavatele oprávněn jednat samozřejmě postižený zaměstnanec, zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, odborová organizace, popřípadě pozůstalí po postiženém zaměstnanci.

Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování. Školení musí zaměstnanci na pokyn zaměstnavatele absolvovat:

- při nástupu do práce
- při změně pracovního zařazení nebo druhu vykonávané práce,
- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů,
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Pokud zaměstnavatel nemůže rizika související s výkonem zaměstnání odstranit nebo aspoň v dostatečné míře omezit musí poskytnout svému zaměstnanci **bezplatně a na své náklady odpovídající ochranné pracovní prostředky**, kterými jsou:

- a) osobní ochranné pracovní prostředky,
- b) obuv a pracovní oděv,
- c) mycí, čistící a dezinfekční prostředky,
- d) ochranné nápoje.

Ochranné pracovní prostředky musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem.

Ve stručnosti můžeme říct, že dle § 105 zákoníku práce je v souvislosti se vzniklým pracovním úrazem zaměstnavatel povinen:

- **objasnit příčiny a okolnosti vzniku úrazu** za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu,
- **vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech**, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny,
- **vyhotovit záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech**, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance,
- **předat postiženému zaměstnanci vyhotovení záznamu o pracovním**

úrazu, v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům,

- **ohlásit pracovní úraz** a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím tzn. úraz nahlásit bezodkladně státnímu zástupci nebo policii v případě, že jde o podezření na trestný čin; oborovému orgánu nebo zástupci BOZP (**B**ezepečnost a **O**chrana **Z**draví při **P**ráci); pojišťovně a pokud je hospitalizace raněného delší než 5 dnů, hlásí zaměstnavatel pracovní úraz na Inspektorátu bezpečnosti práce popřípadě na Bezpečnostním úřadu. Pracovní úraz cizího zaměstnance nahlašuje zaměstnavatel jeho zaměstnavateli.
- **přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů.**

Zaměstnanci nesmějí být zbaveni práva účastnit se na řešení otázek souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci prostřednictvím odborové organizace a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat.

Povinnost zaměstnance, kterého postihl pracovní úraz – zaměstnanec musí neprodleně nahlásit svému nadřízenému vzniklý úraz a pokud mu to jeho stav dovolí, měl by spolupracovat při vyšetřování příčin úrazu. Stejný postup by měl zaměstnanec zachovat v případě, že se stane svědkem pracovního úrazu.

Zaměstnanec je povinen:

- a. účastnit se **školení** zaměřených na BOZP,
- b. podrobit se **preventivním prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním**,
- c. **dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele** k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- d. **dodržovat** při práci stanovené **pracovní postupy**, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení,
- e. **nepožívat alkoholické nápoje** a nezneužívat jiné návykové látky,
- f. **oznamovat** svému nadřízenému **nedostatky a závady na pracovišti**,
- g. **podrobit** se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem **zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.**

Řešení škody vzniklé během pracovního úrazu - zaměstnavatel je povinen v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout náhradu za ztrátu na výděleku, bolestné a ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady spojené s léčením a věcnou škodou.

10.2 Odměňování za práci, odměna za pracovní pohotovost a srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu.

Část VI. Odměňování za práci, odměna za pracovní pohotovost a srážky z příjmů z pracovněprávního vztahu

Hlava 1. § 109 - § 112 Obecná ustanovení o mzdě, platu a odměně z dohod

Hlava 2. § 113 - § 121 Mzda

Hlava 3. § 122 - § 137 Plat

Hlava 4. § 138 Odměna z dohod

Hlava 5. § 139 Mzda nebo plat při výkonu jiné práce

Hlava 6. § 140 Odměna za pracovní pohotovost

Hlava 7. § 141 - § 144 Společná ustanovení o mzdě, platu, odměně z dohod a odměně za pracovní pohotovost

Hlava 8. § 145 - § 150 Srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu

Obecná ustanovení o mzdě, platu a odměně z dohod

Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak.

Mzda je vyplácena zaměstnanci zaměstnavatelem na základě práce odvedené zaměstnancem pro zaměstnavatele. Mzda má formu peněžitého plnění a musí být určena před nástupem zaměstnance do pracovního poměru. Je sjednána ve smlouvě, nebo ji zaměstnavatel určí vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem.

Mzda za práci přesčas – za dobu práce přesčas přísluší zaměstnanci mzda, na kterou mu vzniklo za tuto dobu právo (dále jen „dosažená mzda“) a příplatek nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku, pokud se zaměstnavatel se zaměstnancem nedohodli na poskytnutí náhradního volna v rozsahu práce konané přesčas místo příplatku. Placení za práci přesčas zaměstnanci přísluší v případě, že se na tom zaměstnavatel se zaměstnancem dohodnou již při uzavírání pracovní smlouvy.

Mzda za práce ve svátek – zaměstnanci přísluší mzda a náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek.

Mzda za noční práci – zaměstnanci přísluší dosažená mzda a příplatek 10 % průměrného výdělku.

Mzda za práci ve ztíženém pracovním prostředí - zaměstnanci přísluší dosažená mzda a příplatek minimálně 10 % z částky, kterou stanoví zákon.

Mzda za práci v sobotu a neděli - zaměstnanci přísluší dosažená mzda a příplatek 10 % průměrného výdělku, přičemž zde existuje možnost sjednání

jiné minimální výše příplatku.

Naturální mzda – zaměstnavatel ji může poskytovat jen se souhlasem zaměstnance. Zaměstnavatel je povinen zaměstnanci vyplatit v penězích mzdu nejméně ve výši příslušné sazby minimální mzdy nebo příslušné sazby nejnižší úrovně zaručené mzdy. Naturální mzdou mohou být **výrobky**, s výjimkou lihovin!, tabákových výrobků! nebo jiných návykových látek!, **výkony**, **práce** nebo **služby**.

Plat je vyplácen zaměstnanci zaměstnavatelem na základě práce odvedené zaměstnancem pro zaměstnavatele, kterým je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace nebo školská právnická osoba. Zaměstnavatel je povinen vydat zaměstnanci v den nástupu do práce **platový výměr**, který musí být písemný; tato povinnost zaměstnavateli zaniká, pokud se zaměstnancem sjednal smluvní plat. V platovém výměru je zaměstnavatel povinen uvést údaje o platové třídě a platovém stupni, výši platového tarifu a ostatních pravidelně měsíčně poskytovaných složek platu.

Mzda a plat se poskytují podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků.

Zaměstnanci přísluší platový tarif stanovený pro platovou třídu – celkem je 16 platových tříd (viz Tabulka - Stupnice platových tarifů podle platových tříd) a platový stupeň, do kterých je zařazen zaměstnavatelem podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, doby dosažené praxe, doby péče o dítě a doby výkonu vojenské základní nebo civilní služby.

Tabulka – Stupnice platových tarifů podle platových tříd

Platová třída	Platový tarif v Kč / měsíčně
<u>1</u>	6 500 5-400
<u>2</u>	7 110 5-850
<u>3</u>	7 710 6-350
<u>4</u>	8 350 6-850
<u>5</u>	9 060 7-450
<u>6</u>	9 830 8-100
<u>7</u>	10 660 8-750
<u>8</u>	11 570 9-500
<u>9</u>	12 550 10-300
<u>10</u>	13 620 11-200
<u>11</u>	14 780 12-150
<u>12</u>	16 020 13-150
<u>13</u>	17 370 14-300

<u>14</u>	18 850 15 500
<u>15</u>	20 470 16 800
<u>16</u>	22 200. 18 350

K platu lze získat i následující příplatky:

1. za vedení podle stupňů řízení (celkem 4 stupně řízení, příplatek činí 5 – 60 % z platového tarifu nejvyššího platového stupně podle platové třídy),
2. za noční práci (za hodinu 20 % průměrného hodinového výdělku),
3. za práci v sobotu a v neděli (za hodinu 25 % průměrného hodinového výdělku),
4. plat nebo náhradní volno za práci přesčas (část platového tarifu + 25 % nebo 50 % průměrného hodinového výdělku dle § 127 zákoníku práce),
5. za práci ve ztíženém pracovním prostředí (nejméně 5 % částky stanovené zákonem dle §111 zákoníku práce),
6. zvláštní příplatek za práci v prostředí s mimořádnou neuropsychickou zátěží,
7. osobní příplatek vynikajícímu pracovníkovi (50 - 100 % platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě),
8. za rozdělení směny,
9. za přímou pedagogickou činnost nad stanovený rozsah,
10. specializační příplatek pedagogického pracovníka,
11. odměna,
12. cílová odměna,
13. plat nebo náhradní volno za práci ve svátek.

Odměna z dohody má formu peněžitého plnění za práci vykonanou na základě dohody o provedení práce (DPP) nebo dohody o pracovní činnosti (DPČ).

Všem zaměstnancům přísluší stejná mzda, plat za stejnou práci.

Mzda, plat nebo odměna z dohody nesmí být nižší než minimální mzda. Do mzdy a platu se pro tento účel nezahrnuje mzda ani plat za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli. **Základní sazba minimální mzdy činí nejméně 7 955 Kč za měsíc nebo 48,10 Kč za hodinu; další sazby minimální mzdy nesmí být nižší než 50 % základní sazby minimální mzdy.** Pokud mzda, plat, odměna z dohod zaměstnance nedosahuje minimální mzdy, musí mu zaměstnavatel poskytnout doplatek.

Zaručenou mzdou je mzda nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo právo podle tohoto zákona, smlouvy, vnitřního předpisu, mzdového výměru nebo platového výměru.

Mzda nebo plat při výkonu jiné práce – je-li zaměstnanec převeden podle § 41 odst. 2 písm. b) na jinou práci, než byla sjednána v pracovní smlouvě,

přísluší mu mzda nebo plat podle vykonávané práce.

Odměna za pracovní pohotovost – za dobu pracovní pohotovosti [§ 78 odst. 1 písm. h) a § 95] přísluší zaměstnanci odměna nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku.

Společná ustanovení o mzdě, platu, odměně z dohod a odměně za pracovní pohotovost - mzda, plat, odměna jsou splatné po vykonání práce, výplata mzdy, platu, odměny je stanovena ve výplatním termínu sjednaném se zaměstnancem již při nástupu do zaměstnání tzn. při uzavření pracovní smlouvy nebo dohody. Mzdu, plat, odměnu musí zaměstnavatel vyplácet zaměstnanci v zákonných penězích.

Srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu

Zaměstnavatel smí srazit zaměstnanci jen:

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- pojistné na sociální zabezpečení a všeobecné zdravotní pojištění,
- zálohu na mzdu nebo plat, kterou je zaměstnanec povinen vrátit proto, že nebyly splněny podmínky pro přiznání této mzdy nebo platu,
- nevyúčtovanou zálohu na cestovní náhrady, popřípadě jiné nevyúčtované zálohy poskytnuté zaměstnanci k plnění jeho pracovních úkolů,
- náhradu mzdy nebo platu za dovolenou.

Výkon rozhodnutí (exekuce) nařízených soudem, soudním exekutorem, správcem daně, orgánem správního úřadu, jiného státního orgánu nebo orgánu územního samosprávného celku se řídí zvláštním právním předpisem. Srážky ze mzdy zaměstnance ve prospěch zaměstnavatele za přijetí do zaměstnání, ke složení peněžních záruk nebo k úhradě smluvních pokut nejsou dovoleny. Srážky ze mzdy k náhradě škody jsou možné jen na základě dohody o srážkách ze mzdy [§ 146 písm. b)].

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Požádejte rodiče nebo někoho z rodiny, kdo je v trvalém zaměstnaneckém poměru o jejich pracovní smlouvu a srovnajte jednotlivé body uvedené v této kapitole v rámci novelizovaného zákoníku práce s danou pracovní smlouvou a zkontrolujte v čem se liší a v čem je stejná, v této kapitole se zaměřte na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnance při práci a výši mzdy, platu. To samé můžete provést u DPP nebo DPČ, pokud některou z těchto smluv vlastníte.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Zaměstnavatel je povinen zajistit svým zaměstnancům bezpečnost a ochranu zdraví při práci vzhledem k riziku možného ohrožení jejich života v souvislosti s výkonem jejich práce. Případné náklady na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví nese v plné míře zaměstnavatel a ten je nesmí převádět ani přímo ani nepřímo na své zaměstnance. Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům. Zaměstnavatel je odpovědný za všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím pohybují na jeho pracovištích.

Povinnosti zaměstnavatele - zaměstnavatel musí svému zaměstnanci výhradně na svoje náklady zajistit bezpečné pracovní prostředí při vykonávání pracovních povinností.

Pokud zaměstnavatel nemůže rizika související s výkonem zaměstnání odstranit nebo aspoň v dostatečné míře omezit musí poskytnout svému zaměstnanci **bezplatně a na své náklady odpovídající ochranné pracovní prostředky.**

Zaměstnanec je povinen:

- účastnit se **školení** zaměřených na BOZP,
- podrobit se **preventivním prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním,**
- **dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele** k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- **dodržovat** při práci stanovené **pracovní postupy**, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení,
- **nepožívat alkoholické nápoje** a nezneužívat jiné návykové látky,
- **oznamovat** svému nadřízenému **nedostatky a závady na pracovišti,**
- **podrobit** se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem **zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.**

Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak.

Mzda je vyplácena zaměstnanci zaměstnavatelem na základě práce odvedené zaměstnancem pro zaměstnavatele. Mzda má formu peněžitého plnění a musí být určena před nástupem zaměstnance do pracovního poměru. Je sjednána ve smlouvě, nebo ji zaměstnavatel určí vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem.

Plat je vyplácen zaměstnanci zaměstnavatelem na základě práce odvedené zaměstnancem pro zaměstnavatele, kterým je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace nebo školská právnická osoba. Zaměstnavatel je povinen vydat zaměstnanci v den nástupu do práce **platový výměr**, který musí být písemný; tato povinnost zaměstnavateli zaniká, pokud

se zaměstnancem sjednal smluvní plat. V platovém výměru je zaměstnavatel povinen uvést údaje o platové třídě a platovém stupni, výši platového tarifu a ostatních pravidelně měsíčně poskytovaných složek platu.

Odměna z dohody má formu peněžitého plnění za práci vykonanou na základě dohody o provedení práce (DPP) nebo dohody o pracovní činnosti (DPC).

Všem zaměstnancům přísluší stejná mzda, plat za stejnou práci.

Zaměstnavatel smí srazit zaměstnanci jen:

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- pojistné na sociální zabezpečení a všeobecné zdravotní pojištění,
- zálohu na mzdu nebo plat, kterou je zaměstnanec povinen vrátit proto, že nebyly splněny podmínky pro přiznání této mzdy nebo platu,
- nevyúčtovanou zálohu na cestovní náhrady, popřípadě jiné nevyúčtované zálohy poskytnuté zaměstnanci k plnění jeho pracovních úkolů,
- náhradu mzdy nebo platu za dovolenou.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Zákoník práce - novelizace* [online]. 2010 - 2012 ProPrávo.cz [cit. 5.4.2012]. Dostupné z URL: <http://www.zakony.propravo.cz/2010/12/zakonik-prace-2011-zakon-c-2622006-sb.html>.
2. *Zákoník práce* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 29.6.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>.

Další zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste popsali Dohodu o provedení práce (DPP) dle definice uvedené v Zákoníku práce?
2. Jak byste popsali Dohodu o pracovní činnosti (DPČ) dle definice uvedené v Zákoníku práce?
3. Jaké rozdíly existují mezi DPP a DPČ?
4. Kterým dnem vzniká pracovní poměr?
5. Musí být výpověď z pracovního poměru písemná nebo stačí ústní?
6. Jaké základní podmínky obsahuje pracovní smlouva?
7. Jsou základní povinnosti zaměstnance a základní povinnosti zaměstnavatele zakomponovány v samotné pracovní smlouvě nebo jsou tyto povinnosti uvedeny jen v dodatku k pracovní smlouvě, přičemž dodatek není ke smlouvě povinný?
8. Musí být pracovně-právní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem uzavřen písemně nebo stačí ústní dohoda?

*Kontrolní otázky***TEST 10**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Kolik existuje platových tříd podle zákoníku práce?
  - a) 15 tříd,
  - b) 16 tříd,
  - c) 17 tříd.
2. Je povinností zaměstnavatele poskytovat svému zaměstnanci bezplatně ochranné pracovní prostředky?
  - a) ano,
  - b) ne.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

1. b
2. a

*Kapitola 10.2
Kapitola 10.1*

11 DANĚ, ZÁKON O DANI Z PŘÍJMU, PRÁVNICKÁ OSOBA, FYZICKÁ OSOBA

RYCHLÝ NÁHLED

V jedenácté kapitole je zohledněna struktura daňového systému v ČR tzn. základní pojmy z oblasti daňové problematiky (plátce daně, poplatník, daňový rezident a nerezident apod.) rozdělení daní, daňové povinnosti osob právnických i fyzických atd.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- se zorientovat v oblasti daňového systému v ČR formou základních pojmů, které budete schopni vysvětlit.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu jedenácté kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Daňový systém, daně přímé, daně nepřímé, plátce daně, poplatník, daňový rezident, daňový nerezident atd.

Klíčová slova

11.1 Daně – obecná charakteristika

DANĚ - je to **platební povinnost** do veřejného rozpočtu, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů na úhradu **celospolečenských potřeb** (neúčelovost), aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům **ekvivalentní protiplnění** (neekvivalentnost).

Česká daňová soustava zahrnuje dva druhy daní a to daně přímé a nepřímé.

DANĚ PŘÍMÉ – jsou takové daně, které ten, který je nese tzn. **poplatník** hradí na úkor svého příjmu, svého majetku, a dopadají na něj přímo formou daně. **Přitom není možný jejich legální přenos na jiný subjekt.**

Ve stávající daňové soustavě České republiky jsou přímými daněmi:

- daň z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob,
- daň z nemovitostí,
- daň silniční,
- daň dědická,
- daň darovací,
- daň z převodu nemovitostí.

Ve své podstatě je do přímých daní zahrnuto také pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, někdy jsou tyto daně charakterizovány jako „ostatní daně“, nebo „nedaňové platby daňového charakteru“ apod.

DANĚ NEPŘÍMÉ – jsou to takové daně, které nedopadají na jejich nositele přímou formou daní, ale dopadají nepřímo (nepřímá daň) tzn. jsou zahrnuty v ceně zboží a služeb, které hradí. Subjekt, který nepřímé daně odvádí je definován jako **plátce daně** a není totožný se subjektem, který je nese tzn. **poplatníkem. Plátce daně tak tuto daň přenáší a to zcela legálně prostřednictvím ceny na poplatníka.** U plátce je nepřímá daň pouze průběžnou položkou, nijak neovlivňující jeho majetkové poměry. Jsou to daně z přidané hodnoty a spotřební daň. Mezi daně nepřímé můžeme zahrnout pro svou podstatu i clo.

Ve stávající daňové soustavě České republiky jsou nepřímými daněmi:

- daň z přidané hodnoty (DPH – **základní sazba DPH**, která platí od 1.1. do 31.12.2012 je **20 %**, **snížená sazba DPH** je **14 %**), od prvního ledna roku 2013 má platit sjednocená sazba DPH 17,5 % bez výjimek.
- spotřební daně (daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z lihu, daň z minerálních olejů, daň z tabákových výrobků).

PLÁTCE DANĚ je jedním ze dvou druhů daňových subjektů. Je to fyzická nebo právnická osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí

správci daně daň od poplatníků vybranou nebo poplatníkům sraženou. Povinnost daň od poplatníků vybrat (např. tím způsobem, že ji zahrnou do ceny prodávaného zboží či poskytovaných služeb) či ji poplatníkům srazit (např. při výplatě mezd nebo dividend) je plátcům daně dáno zákonem.

POPLATNÍK je jedním ze dvou druhů daňových subjektů. Je jím fyzická nebo právnická osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani. Poplatník je vždy vymezen příslušným daňovým zákonem. Je tomu tak u daně z příjmů fyzických osob, daně z příjmů právnických osob (u těchto daní je však definován i jejich plátce), daně silniční, daně z nemovitostí, daně darovací, daně dědické, daně z převodu nemovitostí, ve zvláštních případech i u daní spotřebních (u nich však se jedná převážně o plátce). U každé daně existuje ve skutečnosti poplatník, ale tam, kde je obecně povinnost vybrat a odvést daň uložena plátcovi, nemusí být poplatník v zákoně vůbec definován (např. v zákoně o dani z přidané hodnoty, kde poplatníkem je ve skutečnosti konečný spotřebitel, ale zákonem je definován pouze plátce DPH, nikoliv poplatník).

ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ – je to zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Dodavatel ze svého zisku z obchodu odvede státu část, kterou nazýváme daní z příjmu. Daň z příjmu se dělí na Daň z příjmu fyzických osob a Daň z příjmu právnických osob. Zákon o dani z příjmů se skládá z šesti částí a třech příloh, které definují jednotlivé odpisové skupiny.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Úvod	§ 1	Hlavička zákona
Část I.	§ 2 - 16	Daň z příjmu fyzických osob
Část II.	§ 17 - 21	Daň z příjmu právnických osob
Část III.	§ 22 - 38f	Společná ustanovení
Část IV.	§ 38g - 38t	Zvláštní ustanovení pro vybírání daně z příjmů
Část V.	§ 39 - 39a	
Část VI.	§ 40 - 42	Přechodná a závěrečná ustanovení
Příloha č. 1		Třídění hmotného majetku do odpisových skupin
Odpisová skupina 1		Odpisová skupina 1
Odpisová skupina 2		Odpisová skupina 2
Odpisová skupina 3		Odpisová skupina 3
Odpisová skupina 4		Odpisová skupina 4
Odpisová skupina 5		Odpisová skupina 5
Odpisová skupina 6		Odpisová skupina 6
Příloha č. 2		Postup při přechodu z vedení účetnictví na daňovou evidenci z hlediska daně z příjmů fyzických osob
Příloha č. 3		Postup při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví z hlediska daně z příjmů fyzických osob

SUPERHRUBÁ MZDA – je základem pro výpočet daně z příjmů a stanovuje ji konkrétně ustanovení §6 odst. 13 Zákona o daních z příjmů. (SUPERHRUBÁ MZDA - rozšířený základ daně o sociální a zdravotní pojistné placené zaměstnancem i zaměstnavatelem), která v podstatě odpovídá dosavadním mzdovým nákladům zaměstnavatele na zaměstnance. Znamená to, že se daň bude vypočítávat z hrubých příjmů zvýšených o částku pojistného na sociální zabezpečení, o příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a o částku pojistného na všeobecné zdravotní pojištění.

11.1.1 Daňové přiznání

V obecné legislativní rovině ČR platí, že daňové přiznání je možné podat do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období. Daňové přiznání se tedy musí podat do 31.3. za předešlý rok. Formulář přiznání lze získat na *finančním úřadě* nebo si jej máme šanci stáhnout spolu s pokyny k jeho vyplnění z internetových stránek příslušného finančního úřadu (Příklad: daňové přiznání můžete stáhnout z těchto stránek, kde jsou vzory všech aktuálních tiskopisů – jsou to stránky ČESKÉ DAŇOVÉ SPRÁVY: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-3EA98423-6487F9D1/cds/xsl/66.html?year=>). Další možnost je zpracovat nebo i podat *daňové přiznání on-line*.

Zdaňovací období - je časové období (časový interval), za něž se stanoví základ daně a výše daně (např. kalendářní rok, hospodářský rok, kalendářní měsíc apod.). Zdaňovací období je pro každou daň stanoveno příslušným daňovým zákonem. U některých daní zdaňovací období nelze stanovit. Je to u těch daní, které se vybírají nepravidelně, nastane-li určitá událost. V daňovém systému České republiky jsou daněmi bez zdaňovacího období daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí.

Kdo podává DP: poplatníci - fyzické osoby mající i jiné příjmy než pouze ze závislé činnosti a funkčních požitků ze zdrojů na území České republiky.

Popis DP: daňové přiznání obsahuje základní část a 3 přílohy k výpočtu daňové povinnosti. Přikládají se pouze přílohy, pro které má poplatník věcnou náplň.

Příloha č.1: Výpočet dílčího základu daně z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti

Příloha č.2: Výpočet dílčích základů daně z příjmů z pronájmu a z ostatních příjmů

Příloha č.3: Výpočet daně z příjmů ze zahraničí a daně po slevě včetně

Samostatných listů 1. oddílu

Termín podání daňového přiznání:

Termín odevzdání daňového přiznání si lze posunout do 30. června, pokud si před 31. březnem zajistíte spolupráci s daňovým poradcem, to znamená, že:

- podepíšeme na jméno daňového poradce **Plnou moc** ke zpracování a podání našeho daňového přiznání k dani z příjmu za konkrétní rok,
- tento daňový poradce Plnou moc do 31.3. podá na finanční úřad.

O posunutí termínu se mohou pokusit i bez daňového poradce, žádostí na finanční úřad. O kladném vyřízení rozhoduje úřad a žádost podléhá poplatku.

V ČR existuje institut pro „**Žádost o prodloužení lhůty pro podání daňového přiznání**“. Negativní stránkou této možnosti o prodloužení daňového přiznání je:

- nutnost zaplatit **správní poplatek** ve výši **300 Kč**,
- nutnost odůvodnění,
- nejistota zamítnutí ze strany správce daně.

Finanční úřad může lhůtu odložit o **tři měsíce**. Existuje výjimka a to u poplatníků majících příjmy ze zahraničí, u kterých lze na základě podobné žádosti poplatníka tuto lhůtu prodloužit až do **konce října**. Prodloužit lhůtu však lze jen v případě řádné žádosti a zaplacení správního poplatku.

Daň je splatná ve lhůtě pro podání daňového přiznání.

*V případě úmrtí poplatníka, který si nestihl podat DP, je nutné vzít v potaz následující fakta tzn. daňové přiznání za něj podává **právní zástupce a musí tak učinit nejpozději do šesti měsíců po úmrtí poplatníka.***

Zaplacení daně:

Kromě povinnosti podat v řádném termínu **daňové přiznání MUSÍ** poplatníci myslet i na včasné zaplacení daní. Ti, kteří mají **zákonnou lhůtu do 31.3.**, musí zaplatit daň nejpozději k tomuto dni. V případě pověření daňového poradce či advokáta **do 30.6.** toho roku za který podávají daňové přiznání.

Stejně jako podat daňové přiznání tak i zaplatit daň, může poplatník i na pokladně jiného finančního úřadu, než je jeho místně příslušný.

Formy placení daně z příjmů fyzických osob:

- platba daně v hotovosti na pokladně finančního úřadu,
- platba daně prostřednictvím daňové složenky nebo poštovní poukázky,
- platba formou bezhotovostní platby.

Daň se platí pro lepší identifikaci na **účet místně příslušného správce daně**, v jejímž obvodu má poplatník bydliště. (Jinými slovy se platí **daně z příjmů** na jiný účet v Praze, Plzni, Brně atd.)

Nejjednodušší způsob je si vyzvednout **informační kartičku s číslem účtu**. Kromě správného čísla účtu musí mít poplatník na paměti také **nutnost vyplnit variabilní symbol**, kterým není nic jiného než **rodné číslo poplatníka** bez lomítka nebo **DIČ** (za předpokladu, že máte daňové identifikační číslo přiděleno). Bez správného variabilního symbolu bude FÚ považovat vaši daň za **NEZAPLACENOU**, a tudíž je nutné tomuto údaji věnovat velkou pozornost.

Co se nedaní:

Do daňového přiznání se nemusí uvádět např. dividendy, výnosy z vkladů na vkladní knížce, vkladovém účtu, vkladním listu, sporožirovém či devizovém účtu, dávky a odbytné penzijního připojištění, plnění ze životního nebo jiného pojištění. Všechny tyto příjmy zdaňuje srážkovou daní ten, kdo je vyplácí.

Do daňového přiznání musím uvést všechny druhy příjmů:

- příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- příjmy ze zaměstnání,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy (mohou být např. příjmy z prodeje soukromého majetku, z prodeje úrody převyšující 20 000,- Kč, apod.).

Při nepodání daňového přiznání až o 10 % vyšší daň. Pokud někdo v zákonné lhůtě podá daňové přiznání, ale z nejrůznějších důvodů nezplatí daň, tak mu začínají naskakovat ÚROKY Z PRODLENÍ.

NEREZIDENT – (jinak taky *nonresident*) je daňový subjekt, který v daném státě nesplňuje podmínky stanovené pro rezidenta. Jeho daňová povinnost v daném státě je omezená a vztahuje se pouze na příjmy, jejichž zdroj je v daném státě. V České republice se tedy daňová povinnost nerezidenta vztahuje pouze na příjmy, jejichž zdroj je v České republice.

REZIDENT – je subjekt, jehož daňová povinnost je v daném státě neomezená. Znamená to, že v daném státě jsou zdaněny jeho celosvětové příjmy, a to bez ohledu na to, zda jejich zdroj je v tomto státě či ve státech jiných.

11.1.2 Rovná daň

Zavedení tzv. **ROVNÉ (LINEÁRNÍ) DANĚ** je nejen jednou z nejdůležitějších, ale asi také nejdiskutovanějších změn. Česká republika tak následuje například Estonsko, které zavedlo rovnou daň už v roce 1994, Slovensko, Rumunsko, Litvu, Rusko, Ukrajinu nebo Lotyšsko. Do roku 2007 se pohybovala daň z příjmů fyzických osob od 12 – 32 % podle výše příjmu. **Od roku 2008 je v ČR zavedena rovná daň 15% daně z příjmu fyzických osob.**

Historie - původní čtyři daňová pásma a čtyři progresivní sazby daně z příjmů fyzických osob (12 %, 19 %, 25 % a 32 %) novela zrušila a nahradila je jedinou rovnou (tj. pro všechny příjmové skupiny stejnou) 15% daní (za zdaňovací období 2008). Z hlediska rovné daně si tedy pohorší nejnižší příjmová skupina (s dosavadním základem daně od 0 do 121 200 Kč), u níž daň vzrostla z 12 na 15 %. Na druhou stranu však u nižších příjmových skupin je zvýšení daně z příjmů kompenzováno zvýšením slevy na dani na poplatníka (viz Tabulka – Slevy na dani pro rok 2011/2012). Vyšší příjmové kategorie si z hlediska daně z příjmů poměrně výrazně polepšila, nejvíce pak dosavadní nejvyšší příjmová skupina se základem daně 331 200 Kč a více s daňovou sazbou 32 %.

Tabulka – Slevy na dani pro rok 2011/2012

Slevy na dani	2011	2012	2012 (měsíčně)
Poplatník	23640	24 840	2 070
Manžel/ka bez příjmů	24840	24 840	neuplatňuje se
Invalidní důchod I. a II. stupně	2520	2 520	210
Invalidní důchod III. stupně	5040	5 040	420
Držitel průkazu ZTP/P	16140	16 140	1 345
Student	4020	4 020	335
Daňové zvýhodnění (bonus) na dítě	11604	13 404	1 117
– maximální daňový bonus	52200	60 300	5 025
– minimální daňový bonus	100	100	50

11.2 Fyzická osoba, právnická osoba

Občanský zákoník definuje pojmy – fyzická a právnická osoba v Části I Obecná ustanovení, Hlava 2. Účastníci občanskoprávních vztahů, Oddíl 1 Fyzické osoby, Oddíl 2 Právnické osoby.

Zákon o dani z příjmů definuje pojmy – daň z příjmů fyzických osob v Části I Daň z příjmů fyz. osob, § 2 - 16 a právnických osob v Části II Daň z příjmů právnických osob, § 17 – 21.

FYZICKÁ OSOBA – je každý člověk jako přirozený nositel práv a povinností. Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením a zaniká smrtí.

§ 8 Občanského zákoníku říká:

(1) *Způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) vzniká v plném rozsahu zletilosti.*

(2) *Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku. Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.*

Zdaňovací období fyzických osob je automaticky kalendářní rok. Daňové přiznání musí být podáno správci daně do 31. března každého roku.

§ 3 Předmět daně z příjmů fyz. osob jsou:

(1) *Předmětem daně z příjmů fyzických osob (dále jen "daň") jsou - a) příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, b) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, c) příjmy z kapitálového majetku, d) příjmy z pronájmu, e) ostatní příjmy.*

§ 4 Předmět daně z příjmů fyz. osob nejsou:

Předmětem daně z příjmů fyzických osob nejsou - příjmy získané zděděním, vydáním (podle restitučních zákonů) nebo darováním nemovitosti, movité věci anebo majetkového práva, úvěry a půjčky, příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů, příjem ze zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva ve výši, nebo ze smíru, příjem plynoucí z vypomoci s domácími pracemi v zahraničí (tzv. au pair).

PRÁVNICKÁ OSOBA – je většinou skupina lidí, ovšem jen za předpokladu, že splní podmínky dané zákonem tzn. např. registrace v obchodním rejstříku. Právnícká osoba jako celek je schopná vlastním jménem vstupovat do právních vztahů a brát na sebe práva a povinnosti. Právníckým osobám povoluje zákon být společníky v jiných právníckých osobách. V určitých případech může právníckou osobu tvořit jediný člověk (společnost s ručením omezeným) a nebo jediný společník – právnícká osoba (akciová společnost).

§ 18 Občanského zákoníku říká:

(2) *Právníckými osobami jsou: a) sdružení fyzických nebo právníckých osob, b) účelová sdružení majetku, c) jednotky územní samosprávy, d) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.*

§ 19 Občanského zákoníku říká:

(1) *Ke zřízení právnícké osoby je potřebná písemná smlouva nebo zakládací listina, pokud nestanoví zvláštní zákon jinak.*

(2) *Právnícké osoby vznikají dnem, ke kterému jsou zapsány do obchodního nebo jiného zákonem určeného rejstříku, pokud nestanoví zvláštní zákon jejich vznik jinak.*

Zdaňovací období pro právnícké osoby může být buď kalendářní rok nebo

hospodářský rok. Hospodářský rok je období 12 kalendářních měsíců, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden. Uplatnit hospodářský rok lze pouze po oznámení záměru změny účetního období správci daně nejméně 3 měsíce před plánovanou změnou. Daňové přiznání se podává do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období. Na žádost daňového subjektu může správce daně prodloužit lhůtu pro podání daňového přiznání o další 3 měsíce. Společnosti, jejichž účetní závěrka podléhá povinnosti ověření auditorem, mají tuto lhůtu pro podání daňového přiznání prodlouženou automaticky.

§ 18 Předmět daně jsou:

Předmětem daně z příjmů právnických osob jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s majetkem, není-li v zákoně stanoveno jinak.

§ 19 Předmět daně nejsou:

Předmětem daně nejsou příjmy, které se získaly nabytím akcií, zděděním nebo darováním nemovitosti, movité věci nebo majetkového práva s výjimkou příjmů z nich plynoucích.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

1. Zkuste se zamyslet, zda jste jako studenti působící na brigádě na základě jakékoli smlouvy nebo dohody (DPP, DPČ) museli zaplatit daň z příjmů, nebo jste byli od této daně osvobozeni. Veškeré údaje naleznete v textu této kapitoly.
2. Zkonzultujte své výsledky s jakoukoli osobou v pracovním poměru a srovnajte si, jaké daně musí odvádět studenti v pracovním poměru a jaké zaměstnanci v pracovním poměru.

SHRNUTÍ KAPITOLY

DANĚ - je to **platební povinnost** do veřejného rozpočtu, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů na úhradu **celospolečenských potřeb** (neúčelovost), aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům **ekvivalentní protiplnění** (neekvivalentnost).

Česká daňová soustava zahrnuje dva druhy daní a to daně přímé a nepřímé.

DANĚ PŘÍMÉ – jsou takové daně, které ten, který je nese tzn. **poplatník** hradí na úkor svého příjmu, svého majetku, a dopadají na něj přímo formou

Shrnutí

daně. **Přítom není možný jejich legální přenos na jiný subjekt.**

DANĚ NEPŘÍMÉ – jsou to takové daně, které nedopadají na jejich nositele přímou formou daní, ale dopadají nepřímou (nepřímá daň) tzn. jsou zahrnuty v ceně zboží a služeb, které hradí. Subjekt, který nepřímé daně odvádí je definován jako **plátce daně** a není totožný se subjektem, který je nese tzn. **poplatníkem. Plátce daně tak tuto daň přenáší a to zcela legálně prostřednictvím ceny na poplatníka.** U plátce je nepřímá daň pouze průběžnou položkou, nijak neovlivňující jeho majetkové poměry. Jsou to daně z přidané hodnoty a spotřební daň. Mezi daně nepřímé můžeme zahrnout pro svou podstatu i clo.

PLÁTCE DANĚ je jedním ze dvou druhů daňových subjektů. Je to fyzická nebo právnická osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí správci daně daň od poplatníků vybranou nebo poplatníkům sraženou.

POPLATNÍK je jedním ze dvou druhů daňových subjektů. Je jím fyzická nebo právnická osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani.

ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ – je to zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Dodavatel ze svého zisku z obchodu odvede státu část, kterou nazýváme daní z příjmu.

V obecné legislativní rovině ČR platí, že daňové přiznání je možné podat do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období.

Termín podání daňového přiznání:

Termín odevzdání daňového přiznání si lze posunout do 30. června, pokud si před 31. březnem zajistíte spolupráci s daňovým poradcem, to znamená, že:

- podepíšeme na jméno daňového poradce **Plnou moc** ke zpracování a podání našeho daňového přiznání k dani z příjmu za konkrétní rok,
- tento daňový poradce Plnou moc do 31.3. podá na finanční úřad.

Daň je splatná ve lhůtě pro podání daňového přiznání.

Při nepodání daňového přiznání až o 10 % vyšší daň. Pokud někdo v zákonné lhůtě podá daňové přiznání, ale z nejrůznějších důvodů nezplatí daň, tak mu začínají naskakovat ÚROKY Z PRODLENÍ.

NEREZIDENT – (jinak taky nonresident) je daňový subjekt, který v daném státě nesplňuje podmínky stanovené pro rezidenta. Jeho daňová povinnost v daném státě je omezená a vztahuje se pouze na příjmy, jejichž zdroj je v daném státě. V České republice se tedy daňová povinnost nerezidenta vztahuje pouze na příjmy, jejichž zdroj je v České republice.

REZIDENT – je subjekt, jehož daňová povinnost je v daném státě neomezená. Znamená to, že v daném státě jsou zdaněny jeho celosvětové příjmy, a to bez ohledu na to, zda jejich zdroj je v tomto státě či ve státech jiných.

Od roku 2008 je v ČR zavedena rovná daň 15% daně z příjmu fyzických osob.

Zdaňovací období fyzických osob je kalendářní rok. Daňové přiznání musí být podáno správcem daně do 31. března každého roku.

Zdaňovací období pro právnické osoby může být buď kalendářní nebo hospodářský rok.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Zákon o dani z příjmů* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 8.3.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/>.
2. *Novela DPH* [online]. © 2009 Ing. Pavel Běhounek – daňový poradce [cit. 8.3.2011]. Dostupné z URL: <http://www.behounek.eu/news/novela-dph-2012/>.
3. *Daňové přiznání* [online]. © 1999 – 2012 [MAFRA a.s.](#) a dodavatelé [Profimedia](#), Reuters, ČTK, AP [cit. 30.3.2012]. Dostupné z URL: http://finance.idnes.cz/p_dane.aspx?r=p_dane&c=A070328_150408_fi_osobni_vra.
4. *Slevy na dani* [online]. © 2007 – 2012 Internet Info, s.r.o. [cit. 20.3.2012]. Dostupné z URL: <http://ohrozeny.podnikatel.cz/clanky/slevy-na-dani-platne-pro-rok-2011-a-zmeny-roku-2012/>.
5. *Občanský zákoník* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 21.3.2012]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/cast1.aspx>.

Doplňující zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak byste obecně popsali pojem daně?
2. Jaké rozdělení daní zahrnuje Česká daňová soustava?
3. Co znamená zkratka DPH?
4. Jaký je rozdíl mezi plátcem daně a daňovým poplatníkem?
5. Kdo je daňový rezident?
6. Kdo je daňový rezident?
7. Jaké byste vyjmenovali výhody, které má plátců DPH?
8. Lze stanovit u veškerých daní, které existují v daňové soustavě ČR jejich zdaňovací období?
9. Existuje v ČR jednotná sazba neboli rovná daň pro všechny fyzické osoby?
10. Co je to superhrubá mzda?

Kontrolní otázky

TEST 11

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Kam byste zařadili tzn. do jakého typu daní spadají – daň silniční, daň dědická, daň darovací?
  - a) přímé daně,
  - b) nepřímé daně.
2. Po kolika měsících od uplynutí zdaňovacího období je možné podat daňové přiznání
  - a) 1,
  - b) 2,
  - c) 3.
3. Daňové přiznání obsahuje základní část a přílohy k výpočtu daňové povinnosti. Kolik příloh obsahuje daňové přiznání?
  - a) 1,
  - b) 2,
  - c) 3,
  - d) 4,
  - e) 5.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

1. a
2. c
3. c

Kapitola 11.1
Kapitola 11.1.1
Kapitola 11.1.1

12 ZÁKON O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ A SOCIÁLNÍM ZABEZPEČENÍ

RYCHLÝ NÁHLED

Obsahem kapitoly je popis povinností podnikatelů ve vztahu k uvedeným normám. Studenti se zde dozví podrobné informace o výši odvodů zdravotního a sociálního pojištění ze mzdy, způsobu výpočtu zdravotního a sociálního pojištění i vyměřovacích základech.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- charakterizovat povinnosti podnikatelů ve vztahu k zákonu o zdravotním a sociálním pojištění zaměstnanců,
- vypočítat, jaká částka z vaší mzdy bude odváděna za zdravotní a sociální pojištění z hlediska zaměstnance i zaměstnavatele.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu dvanácté kapitoly: cca 3 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zákon o veřejném zdravotním pojištění, zákon o sociálním zabezpečení, zdravotní a sociální pojištění, superhrubá mzda apod.

Klíčová slova

12.1 Zákon o veřejném zdravotním pojištění

Zákon o veřejném zdravotním pojištění – je to zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, sestává z 13 částí a 4 příloh (v těchto přílohách je např. seznam skupin léčivých látek, stomatologických výrobků apod.). **Základní charakteristika tohoto zákona tkví v právu na bezplatnou péči o zdraví občanů v České republice. Základní forma péče je financována ze zákonného pojištění prostřednictvím jedenácti zdravotních pojišťoven. Být zdravotně pojištěn je dáno zákonem, zdravotní pojištění musí odvádět každý zákonem daný plátce, kterým je:**

- pojištěnec, tj. **zaměstnanec** v pracovním poměru, osoba samostatně výdělečně činná (**OSVČ**) či osoba uvedená v § 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění,
- **zaměstnavatel**,
- **stát**.

Na zdravotní pojištění mají právo osoby:

- které mají **trvalý pobyt** na území České republiky,
- nebo osoby **bez trvalého pobytu**, které jsou **zaměstnanci** zaměstnavatele se sídlem na území České republiky.

V České republice existuje v současné době jedenáct zdravotních pojišťoven:

1. OZP – Oborová zdrav. pojiš. zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví (207),
2. RBP – Revírní bratrská pojišťovna (213),
3. VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna (111),
4. ČPZP – Česká průmyslová zdravotní pojišťovna (205),
5. ZPMVCR – Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra České republiky (211),
6. VOZP – Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky (201),
7. ZPSKODA – Zdravotní pojišťovna Škoda (209),
8. ZPMA – Zdravotní pojišťovna METAL-ALIANCE (217),
9. ZPAGEL – Zdravotní pojišťovna AGEL (227),
10. ZPMedia – Zdravotní pojišťovna Média (228),
11. ČNZP – Česká národní zdravotní pojišťovna (222).

VZNIK zdravotního pojištění:

- narození osoby s trvalým pobytem v ČR,
- osoba bez trvalého pobytu se stane zaměstnancem na území ČR,
- osoba, která získá trvalý pobyt v ČR.

ZÁNIK zdravotního pojištění:

- úmrtí osoby s trvalým pobytem v ČR nebo prohlášení osoby za mrtvou,
- osoba bez trvalého pobytu přestane být zaměstnancem na území ČR,
- osoba, která ukončí trvalý pobyt v ČR.

Stát je plátcem pojistného prostřednictvím státního rozpočtu dle §7, Části II Pojistné za tyto osoby (je zde uveden jen základní ne celkový výčet těchto osob): nezaopatřené děti, osoby registrované na Úřadu práce, osoby pobírající starobní důchod, osoby na mateřské a rodičovské dovolené, osoby konající základní službu v ozbrojených složkách nebo vykonávající civilní službu, osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby apod.

Pojistné za zaměstnance hradí z jedné třetiny zaměstnanec, ze dvou třetin zaměstnavatel. Pojistné za státního zaměstnance podle služebního zákona hradí služební úřad

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNAVATELE

Tabulka – Sazby pojistného na zdravotní pojištění

Zaměstnavatel	9 %
---------------	-----

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNANCE

Tabulka – Sazby pojistného na zdravotní pojištění

Zaměstnanec	4,5 %
-------------	-------

Zaměstnavatel je povinen **nejpozději do osmi dnů** od vzniku skutečnosti, která se oznamuje, provést u příslušné zdravotní pojišťovny oznámení o nástupu zaměstnance do pracovního poměru nebo změně zdravotní pojišťovny zaměstnance.

Pojištěnec je povinen oznámit příslušné zdravotní pojišťovně **nejpozději do osmi dnů** skutečnosti rozhodné pro vznik nebo zánik povinnosti státu platit za něj pojistné podle § 7. Za osoby zaměstnané plní tuto povinnost zaměstnavatel, pokud jsou mu tyto skutečnosti známy. Za osoby nezletilé nebo osoby bez způsobilosti k právním úkonům plní tuto povinnost jejich zákonný zástupce.

Ze zákonného zdravotního pojištění je hrazena péče poskytovaná pojištěnci s jediným cílem a to zachovat nebo zlepšit jeho **zdravotní stav**. Dle zákona o veřejném zdravotním pojištění patří do stanoveného základního rozsahu péče:

- léčebná péče ambulantní a ústavní (včetně diagnostické péče, rehabilitace, péče o chronicky nemocné a zdravotní péče o dárce tkání nebo orgánů související s jejich odběrem),
- pohotovostní a záchranná služba,
- preventivní péče,
- dispenzární péče (soustavná odborná péče),
- odběr tkání nebo orgánů určených k transplantaci a nezbytné nakládání s nimi (uchovávání, skladování, zpracování a vyšetření),
- poskytování léčivých přípravků, prostředků zdravotnické techniky a stomatologických výrobků,
- lázeňská péče a péče v odborných dětských léčebnách a ozdravovnách,
- závodní preventivní péče,

- *doprava nemocných a náhrada cestovních nákladů,*
- *doprava žijícího dárce do místa odběru a z tohoto místa, do místa poskytnutí zdravotní péče související s odběrem a z tohoto místa a náhrada cestovních nákladů,*
- *doprava zemřelého dárce do místa odběru a z tohoto místa,*
- *doprava odebraných tkání a orgán,*
- *posudková činnost,*
- *prohlídka zemřelého pojištěnce a pitva, včetně dopravy.*

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Úvod		Hlavička zákona
Část I.	§ 1 - § 3	Základní ustanovení
Část II.	§ 4 - § 9	Pojistné
Část III.	§ 10	Práva a povinnosti plátců pojistného
Část IV.	§ 11 - § 12	Práva a povinnosti pojištěnce
Část V.	§ 13 - § 39	Podmínky poskytování zdravotní péče a její úhrady
Část VI.	§ 39a - § 39p	Regulace cen a úhrad léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely
Část VII.	§ 40 - § 43	
Část VIII.	§ 44 - § 45a	Pokuty a přirážky k pojistnému
Část IX.	§ 46 - § 52	Síť zdravotnických zařízení
Část X.	§ 53 - § 55b	Ustanovení společná
Část XI.	§ 56 - § 57	Ustanovení přechodná a závěrečná
Část XII.	§ 58 - § 60	Změna a doplnění souvisejících zákonů
Část XIII.	§ 61	
Příloha č. 1		Seznam zdravotních výkonů ze zdravotního pojištění nehrazených nebo hrazených jen za určitých podmínek
Příloha č. 2		Seznam skupin léčivých látek
Příloha č. 3		Seznam prostředků zdravotnické techniky
Příloha č. 4		Seznam stomatologických výrobků
Poznámky		Poznámky pod čarou

12.2 Zákon o sociálním zabezpečení

Zákon o sociálním zabezpečení – je to zákon č. 48/1997 Sb., o sociálním zabezpečení, tento zákon sestává z 10 částí. *Právo na sociální zabezpečení podle tohoto zákona se zaručuje všem občanům. Dávky sociálního zabezpečení poskytuje stát. Dávky sociálního zabezpečení nepodléhají dani. Právo na dávky sociálního zabezpečení nezaniká uplynutím času.*

Sociální pojištění zahrnuje:

- pojistné na **nemocenské pojištění**,
- pojistné na **důchodové pojištění**,
- příspěvek na **státní politiku zaměstnanosti**.

VZNIK a ZÁNÍK sociální zabezpečení

Způsobilost občana mít v právních vztazích sociálního zabezpečení práva a povinnosti vzniká narozením a zaniká smrtí, popřípadě prohlášením za mrtvého. Způsobilost občana vlastními právními úkony nabývat v právních vztazích sociálního zabezpečení práv a brát na sebe povinnosti vzniká dovršením 16 roku věku. Občan mladší šestnácti let musí být zastoupen zákonným zástupcem; kdo je zákonným zástupcem občana mladšího šestnácti let, stanoví zákon o rodině.

VYMĚŘOVACÍ ZÁKLAD

Vyměřovacím základem pro výpočet sociálního pojištění jsou příjmy, který je předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském nebo jen na důchodovém pojištění.

Do vyměřovacího základu pro výpočet sociálního pojištění se nezahrnuje:

- **náhrada škody** podle zákoníku práce,
- **odstupné, odchodné a odbytné**,
- **věrnostní přídavek horníků**,
- **odměny** vyplácené podle zákona o **vynálezech a zlepšovacích návrzích**,
- **jednorázová sociální výpomoc**,
- plnění poskytnutá poživateli starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání.

Maximální vyměřovací základ pro rok 2012 činí 48násobek průměrné mzdy tzn. 1 206 576 Kč. (Jen pro srovnání – v roce 2011 činil maximální vyměřovací základ 72násobek průměrné mzdy tzn. 1 781 280 Kč).

V případě, že úhrn vyměřovacích základů zaměstnance přesáhne v kalendářním roce maximální vyměřovací základ a zaměstnanec je v tomto kalendářním roce zaměstnán:

- **u jednoho zaměstnavatele**, zaměstnanec platí pojistné z maximálního vyměřovacího základu, to platí i v případě více zaměstnání v daném roce, avšak u téhož zaměstnavatele,
- **u více zaměstnavatelů**, pojistné zaplacené zaměstnancem z úhrnu jeho vyměřovacích základů, který přesahuje maximální vyměřovací základ, se považuje za přeplatek na pojistném, tento přeplatek nemůže být vyšší než částka, která byla zaměstnanci sražena na pojistném.

Organizacemi se pro účely předpisů sociálního zabezpečení rozumějí právnické osoby a občané, kteří zaměstnávají jiné občany.

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNAVATELE

Tabulka – Sazby pojistného na sociální pojištění

Zaměstnavatel	25 %
Nemocenské pojištění	2,3 %
Důchodové pojištění	21,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	1,2 %

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNANCE

Tabulka – Sazby pojistného na sociální pojištění

Zaměstnanec	6,5 %
Nemocenské pojištění	0 %
Důchodové pojištění	6,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	0 %

Platba pojistného na sociální pojištění

Pojistné se platí za jednotlivé celé kalendářní měsíce a je splatné v den, který je zaměstnavatelem určen pro výplatu mezd a platů za příslušný měsíc. U zaměstnavatele, kde je výplata mezd a platů rozložena na různé dny, je dnem splatnosti pojistného poslední den této výplaty za uplynulý kalendářní měsíc. Pokud se mzda vyplácí za kratší než měsíční období, je pojistné za kalendářní měsíc splatné v bezprostředně následujícím kalendářním měsíci, a to v prvním dni výplaty mzdy.

Platbu musíte provést nejpozději do 20. dne kalendářního měsíce, ve kterém vám vznikla povinnost srazit zálohy.

Zákon č. 48/1997 Sb., o sociálním zabezpečení

<u>Úvod</u>		Hlavička zákona
<u>Část I.</u>	§ 1 - 5	Úvodní ustanovení
Část II.	§ 6 - 72	zrušena
<u>Část III.</u>	§ 73 - 93a	Sociální péče
<u>Část IV.</u>	§ 94 - 128	Společná ustanovení Sociální zabezpečení vojáků z povolání, příslušníků Policie České Republiky a příslušníků Vězeňské služby České Republiky
<u>Část V.</u>	§ 129 - 145	Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných
<u>Část VI.</u>	§ 145a - 145f	Zrušena
Část VII.	§ 145n - 145u	

Část VIII.	§ 146 -159	Zrušena
Část IX.	§ 160	Zrušena
Část X.	§ 161 - 179	Ustanovení přechodná a závěrečná
Poznámky		Poznámky pod čarou

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

V této kapitole jste získali všeobecné informace o zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení na které máte dle zákona o veřejném zdravotním pojištění a zákona o sociálním zabezpečení právo. Dozvěděli jste se také povinnosti, které vám zákon klade jako osobě s trvalým pobytem v ČR neboli pojištěnci. Nyní vám uvádím příklad i s řešením, kde se dozvíte, jakým způsobem dochází k odečítání částky za zdravotní a sociální pojištění z hrubé mzdy zaměstnance s měsíčním příjmem 15 000,- Kč. Podle tohoto uvedeného příkladu si můžete spočítat odvody i u své mzdy, pokud jste se stali již zaměstnancem jakékoli firmy nebo úřadu.

Příklad

Výpočet čisté mzdy u **zaměstnance A** – Zaměstnanec A má hrubou mzdu ve výši 15 000 Kč, jeho superhrubá mzda činí 135 % původního platu (26 % sociální pojištění za zaměstnavatele = 3 900 Kč, 9 % zdravotní pojištění za zaměstnavatele = 1 350 Kč, $3\,900 + 1\,350 = 5\,250$ Kč), tedy $15\,000 + 5\,250 = 20\,250$ Kč je superhrubá mzda. (6,5 % sociální pojištění za zaměstnance = 975 Kč, 4,5 % zdravotní pojištění za zaměstnance = 675 Kč, $975 + 675 = 1\,650$ Kč). Ze superhrubé mzdy je mu dohromady odvedeno zdravotní a sociální pojištění za zaměstnance a zaměstnavatele ve výši 46 % tzn. částka 6 900 Kč ($5\,250 + 1\,650 = 6\,900$ Kč) tzn. $20\,250$ Kč – 6 900 Kč = 13 350 Kč. Z částky 13 350 Kč je zaměstnanci odvedena ještě daň z příjmu ve výši 15 %, kterou vypočítáme ze superhrubé mzdy tzn. 15 % z částky 20 250 Kč je 3 037,50 Kč. Takže $13\,350$ Kč – 3 037,50 = **10 312,50 Kč** což je čistá mzda!!!

Existuje však **sleva na poplatníka** tzn. sleva ve výši 1 970 Kč na měsíc, kterou odečteme od vypočítané daně z příjmu tzn. $3\,037,50 - 1\,970 = 1\,067,50$ Kč a teprve tuto částku odečteme od vzniklé částky 13 350 Kč tzn. vyjde nám čistá mzda $13\,350$ Kč – 1 067,50 Kč = **12 282,50 Kč** což je čistá mzda v případě, že zaměstnanec nemá děti.

V případě, že zaměstnanec má 2 děti existuje ještě **sleva na děti** tzn. sleva ve výši 967 Kč na měsíc na jedno dítě, kterou odečteme od vypočítané daně z příjmu tzn. $3\,037,50 -$ sleva na dani 1 970 Kč – sleva na dvě děti 1 934 Kč ($967 * 2$) = bonus 866,5 Kč. **Čistá mzda by tedy poté dosáhla částky 13 350 Kč + 866,50 Kč = 14 216,50 Kč.**

SHRNUTÍ KAPITOLY

Zákon o veřejném zdravotním pojištění – je to zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, sestává z 13 částí a 4 příloh (v těchto přílohách je např. seznam skupin léčivých látek, stomatologických výrobků apod.). **Základní charakteristika tohoto zákona tkví v právu na bezplatnou péči o zdraví občanů v České republice. Základní forma péče je financována ze zákonného pojištění prostřednictvím jedenácti zdravotních pojišťoven. Být zdravotně pojištěn je dáno zákonem, zdravotní pojištění musí odvádět každý zákonem daný plátc, kterým je:**

- pojištěnec, tj. **zaměstnanec** v pracovním poměru, osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) či osoba uvedená v § 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění,
- **zaměstnavatel,**
- **stát.**

Na zdravotní pojištění mají právo osoby:

- které mají **trvalý pobyt** na území České republiky,
- nebo osoby **bez trvalého pobytu**, které jsou **zaměstnanci** zaměstnavatele se sídlem na území České republiky.

Stát je plátcem pojistného prostřednictvím státního rozpočtu dle §7, Části II Pojistné za tyto osoby (je zde uveden jen základní ne celkový výčet těchto osob): nezaopatřené děti, osoby registrované na Úřadu práce, osoby pobírající starobní důchod, osoby na mateřské a rodičovské dovolené, osoby konající základní službu v ozbrojených složkách nebo vykonávající civilní službu, osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby apod.

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNAVATELE

Tabulka – Sazby pojistného na zdravotní pojištění

Zaměstnavatel	9 %
---------------	-----

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNANCE

Tabulka – Sazby pojistného na zdravotní pojištění

Zaměstnanec	4,5 %
-------------	-------

Zákon o sociálním zabezpečení – je to zákon č. 48/1997 Sb., o sociálním zabezpečení, tento zákon sestává z 10 částí. **Právo na sociální zabezpečení podle tohoto zákona se zaručuje všem občanům. Dávky sociálního zabezpečení poskytuje stát. Dávky sociálního zabezpečení nepodléhají dani. Právo na dávky sociálního zabezpečení nezaniká uplynutím času.**

Sociální pojištění zahrnuje:

- pojistné na **nemocenské pojištění**,
- pojistné na **důchodové pojištění**,
- příspěvek na **státní politiku zaměstnanosti**.

VZNIK a ZÁNÍK sociální zabezpečení

Způsobilost občana mít v právních vztazích sociálního zabezpečení práva a povinnosti vzniká narozením a zaniká smrtí, popřípadě prohlášením za mrtvého. Způsobilost občana vlastními právními úkony nabývat v právních vztazích sociálního zabezpečení práv a brát na sebe povinnosti vzniká dovršením 16 roku věku. Občan mladší šestnácti let musí být zastoupen zákonným zástupcem; kdo je zákonným zástupcem občana mladšího šestnácti let, stanoví zákon o rodině.

VYMĚŘOVACÍ ZÁKLAD

Vyměřovacím základem pro výpočet sociálního pojištění jsou příjmy, který je předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském nebo jen na důchodovém pojištění.

Maximální vyměřovací základ pro rok 2012 činí 48násobek průměrné mzdy tzn. 1 206 576 Kč. (Jen pro srovnání – v roce 2011 činil maximální vyměřovací základ 72násobek průměrné mzdy tzn. 1 781 280 Kč).

Organizacemi se pro účely předpisů sociálního zabezpečení rozumějí právnické osoby a občané, kteří zaměstnávají jiné občany.

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNAVATELE*Tabulka – Sazby pojistného na sociální pojištění*

Zaměstnavatel	25 %
Nemocenské pojištění	2,3 %
Důchodové pojištění	21,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	1,2 %

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ ZA ZAMĚSTNANCE*Tabulka – Sazby pojistného na sociální pojištění*

Zaměstnanec	6,5 %
Nemocenské pojištění	0 %
Důchodové pojištění	6,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	0 %

Platba pojistného na sociální pojištění

*Pojistné se platí za **jednotlivé celé kalendářní měsíce** a je splatné v den, který je zaměstnavatelem určen pro výplatu mezd a platů za příslušný měsíc. U zaměstnavatele, kde je výplata mezd a platů rozložena na různé dny, je dnem splatnosti pojistného poslední den této výplaty za uplynulý kalendářní měsíc. Pokud se mzda vyplácí za kratší než měsíční období, je pojistné za kalendářní měsíc splatné v bezprostředně následujícím kalendářním měsíci, a to v prvním dni výplaty mzdy.*

Platbu musíte provést nejpozději do 20. dne kalendářního měsíce, ve kterém vám vznikla povinnost srazit zálohy.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

1. *Zákon o veřejném zdravotním pojištění* [online]. © 1998 - 2011 HAVIT, s.r.o. [cit. 20.12.2011]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/vzp/cast1.aspx>.
2. *Zákonné veřejné zdravotním pojištění* [online]. 2011 Finance media a.s. [cit. 18.12.2011]. Dostupné z URL: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zdravotni-pojisteni/zakonne/informace/>.
3. *Zákon o sociálním zabezpečení* [online]. © 1998 - 2011 HAVIT, s.r.o. [cit. 21.12.2011]. Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialzab/cast1.aspx>.
4. *Sociální pojištění zaměstnanců* [online]. 2011 Finance media a.s. [cit. 21.12.2011]. Dostupné z URL: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/mzda/odvody-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni/zamestanec-socialni-pojisteni/>.

Doplňující zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak se jmenuje zákon, který se zabývá zdravotním pojištěním?
2. Zdravotně pojištěny jsou jen osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, nebo také osoby bez trvalého pobytu, které jsou zaměstnanci zaměstnavatele se sídlem na území České republiky?
3. Musí odvádět zákonné zdravotní pojištění každý zákonem stanovený plátcé jednotlivým zdravotním pojišťovnám nebo existují i výjimky?
4. Musí si platit zdravotní a sociální pojištění zaměstnanec, který uzavřel se zaměstnavatelem Dohodu o pracovní činnosti na částku nižší než 2000 Kč za měsíc?
5. Musí si platit zdravotní a sociální pojištění zaměstnanec, který uzavřel se zaměstnavatelem Dohodu o provedení práce na částku nižší než 2000 Kč za měsíc?
6. Kterým dnem vzniká nárok na zdravotní pojištění a kterým dnem tento nárok zaniká?

TEST 12

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Kolik procent odvádějí zaměstnanci na sociální pojištění ze své hrubé mzdy?
  - a) 6 %,
  - b) 6,5 %,
  - c) 7 %.
2. Kolik procent strhává zaměstnavatel za sociální pojištění zaměstnanci z hrubé mzdy?
  - a) 24 %,
  - b) 25 %,
  - c) 26 %.
3. Kolik procent odvádějí zaměstnanci na zdravotní pojištění ze své hrubé mzdy?
  - a) 4 %,
  - b) 4,5 %,
  - c) 5 %.
4. Kolik procent strhává zaměstnavatel za zdravotní pojištění zaměstnanci z hrubé mzdy?
  - a) 9 %,
  - b) 9,5 %,
  - c) 10 %.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Řešení

1. b
2. b
3. b
4. a

Kapitola 12.2

Kapitola 12.2

Kapitola 12.1

Kapitola 12.1

13 ZÁKON O DPH, SPOTŘEBNÍ DAŇ, DAŇ Z NEMOVITOSTÍ, DAŇ SILNIČNÍ

RYCHLÝ NÁHLED

Poslední kapitola obsahuje vysvětlení pojmu daně z přidané hodnoty, která tvoří nejdůležitější příjem do státního rozpočtu. Studenti se zde seznámí i s daněmi přímými (daň z nemovitostí, daň silniční), které představují přímé zdanění příjmů nebo majetku poplatníka a nejsou tak významné pro státní rozpočet jak daně nepřímé.

Rychlý náhled

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním absolvování této KAPITOLY

Budete umět:

- definovat řadu pojmů jako např. přímé a nepřímé daně a tím budete lépe připraveni na situace a problémy, se kterými se v reálném životě v souvislosti s těmito pojmy můžete setkat.

Budete umět

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas potřebný ke studiu třinácté kapitoly: cca 2 hodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Daně přímé, daně nepřímé, zákon o dani z přidané hodnoty, daň z přidané hodnoty, daň z nemovitostí, daň silniční atd.

Klíčová slova

13.1 Zákon o dani z přidané hodnoty (Zákon o DPH)

Zákon o dani z přidané hodnoty – je to zákon č. 235/2004 Sb., skládá se ze dvou částí a 3 příloh. *Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje daň z přidané hodnoty. Daň se uplatňuje na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem.*

DANĚ - je to **platební povinnost** do veřejného rozpočtu, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů na úhradu **celospolečenských potřeb** (neúčelovost), aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům **ekvivalentní protiplnění** (neekvivalentnost). **Česká daňová soustava zahrnuje dva druhy daní a to daně přímé a nepřímé.**

DANĚ NEPŘÍMÉ – jsou to takové daně, které nedopadají na jejich nositele přímou formou daní, ale dopadají nepřímou (nepřímá daň) tzn. jsou zahrnuty v ceně zboží a služeb, které hradí. Subjekt, který nepřímé daně odvádí je definován jako **plátce daně** a není totožný se subjektem, který je nese tzn. **poplatníkem. Plátce daně tak tuto daň přenáší a to zcela legálně prostřednictvím ceny na poplatníka.**

Ve stávající daňové soustavě České republiky jsou nepřímými daněmi:

- **daň z přidané hodnoty** (DPH – **základní sazba DPH**, která platí od 1.1. do 31.12.2012 je **20 %**, **snížená sazba DPH** je **14 %**), od prvního ledna roku 2013 má platit sjednocená sazba DPH 17,5 % bez výjimek. **UNIVERSÁLNÍ DAŇ**
- **spotřební daně** (daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z lihu, daň z minerálních olejů, daň z tabákových výrobků). **SELEKTIVNÍ DAŇ**

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY (zkratka **DPH**) tvoří jeden z nejdůležitějších příjmů do státního rozpočtu. Platí ji všichni poplatníci při nákupu většiny zboží a služeb, proto je někdy nazývána *Daní univerzální*.

(Historie - DPH od 1. 1. 1993 nahradila daň z obratu. Od 1. 5. 2004 je daň z přidané hodnoty uplatňována v souladu s předpisy Evropského společenství.)

Princip daně z přidané hodnoty spočívá v *odvedení daně pouze z rozdílu ceny mezi vstupy a výstupy, tedy z toho, o kolik se cena zboží u něho zvýší (kolik k hodnotě přidá). Subjekt platí dodavatelům cenu včetně této daně a sám dostává zaplacenou za zboží včetně této daně. Do státního rozpočtu pak odvede rozdíl mezi obdrženou a zaplacenou daní, případně mu může daň být vrácena.*

Zjednodušený příklad výpočtu DPH:

Předpoklad - DPH činí 10%. Obchodník zakoupí od svého dodavatele zboží v hodnotě 1100 Kč, přičemž z toho 1000 Kč tvoří cena zboží a 100 Kč tvoří DPH, kterou dodavatel musí odvést státu. Obchodník zboží rozveze svým odběratelům a prodá za 1650 Kč. Z toho 1500 činí cena zboží a 150 Kč DPH. Při vyčíslení daně obchodník od DPH na výstupu (150) odečte DPH na vstupu

(100 Kč) a odvede rozdíl: 50 Kč.

Plátce DPH má povinnost uplatňovat daň na výstupu za jím uskutečněná zdanitelná plnění a má nárok na odpočet daně na vstupu u přijatých zdanitelných plnění, tím vlastně zdaňuje pouze svou přidanou hodnotu. Dani podléhá dále dovoz zboží a pořízení zboží z jiného členského státu. Na vývoz zboží a dodání zboží do jiného členského státu se vztahuje osvobození od daně s nárokem na dopočet daně.

Registrace plátce DPH

Kdy musíme být plátcí DPH?

Plátcem DPH se stane podnikatel, který z posledních 12 kalendářních měsíců dosáhl obrát 1 000 000 Kč. (Do obrátu se nezapočítává prodej dlouhodobého majetku, může to být např. odprodané auto, dále do obrátu nepatří přijaté pojistné plnění z majetkového pojištění.) *Plátcem se stáváme od prvního dne třetího měsíce následujícího po měsíci, ve kterém jsme obrát překročili. Pokud se nezaregistrujeme, rozhodne o datu registrace za plátce finanční úřad, jakmile se o překročení obrátu dozví.*

Dobrovolná registrace jako plátcí DPH?

Existuje také možnost dobrovolné registrace jako plátcí DPH. Být dobrovolným plátcem DPH je vhodné v případě, pokud mezi našimi zákazníky převažují plátcí DPH. *Dobrovolná registrace je jednoznačně výhodná pro ty, kdo prodávají zboží nebo poskytují služby, na které je snížena sazba DPH.*

Když se stáváme plátcí?

V prvním daňovém přiznání k DPH, které podáme, si můžeme nárokovat DPH ze zásob, pořízených nejvýše 12 měsíců před datem registrace (§ 74 Zákona o DPH). Můžeme tak učinit pouze tehdy, jestliže máme příslušné daňové doklady.

DPH - povinnosti plátce DPH, výhody a nevýhody

Povinnosti plátce DPH - nevýhody

Musíme uplatňovat DPH při prodeji svých služeb nebo zboží zákazníkům a tuto daň odvádět vždy po skončení čtvrtletí (tzn. do 25 dne následujícího měsíce) finančnímu úřadu. Musíme vést evidenci podle zákona o DPH ([§ 100 Zákona o DPH](#)). Musíme podávat daňové přiznání k DPH.

Nárok na odpočet DPH – výhody

*V daňovém přiznání si můžeme uplatnit odpočet DPH, kterou jsme zaplatili jako **daňový výdaj** a máme příslušný daňový doklad. Odpočtem snížíme DPH, kterou odvádíme finančnímu úřadu. Pokud naše výdaje převyšují příjmy, může nastat tzv. nadměrný odpočet, to znamená, že finančnímu úřadu nezaplatíme, ale on zaplatí nám.*

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

<u>Úvod</u>	Hlavička zákona
Část I	Základní ustanovení
<u>Hlava 1</u>	§ 1 - 4 Obecná ustanovení
Hlava 2	Uplatňování daně
<u>Díl 1</u>	§ 5 - 6 Daňové subjekty
<u>Díl 2</u>	§ 7 - 12 Místo plnění
<u>Díl 3</u>	§ 13 - 20 Zdanitelná plnění
<u>Díl 4</u>	§ 21 - 25 Uskutečnění plnění a daňová povinnost
<u>Díl 5</u>	§ 26 - 35 Daňové doklady
<u>Díl 6</u>	§ 36 - 46a Základ daně a výpočet daně, oprava základu daně a oprava výše daně, opravný daňový doklad
<u>Díl 7</u>	§ 47 - 50 Sazby daně a oprava sazby daně
<u>Díl 8</u>	§ 51 - 62 Osвобоzení od daně bez nároku na odpočet daně
<u>Díl 9</u>	§ 63 - 71g Osвобоzení od daně s nárokem na odpočet daně
<u>Díl 10</u>	§ 72 - 79 Odpočet daně
<u>Díl 11</u>	§ 80 - 87 Vracení daně a prodej zboží za ceny bez daně
<u>Hlava 3</u>	§ 88 - 92a Zvláštní režimy
<u>Hlava 4</u>	§ 93 - 110 Správa daně v tuzemsku
<u>Část II.</u>	§ 111 - 113 Přechnodná, zrušovací a závěrečná ustanovení
<u>Příloha 1</u>	~~Seznam zboží podléhajícího snížené sazbě~~ (Tato novelizace nabývá účinnosti 1. ledna 2013.)
<u>Příloha 2</u>	~~Seznam služeb podléhajících snížené sazbě~~ (Tato novelizace nabývá účinnosti 1. ledna 2013.)
<u>Příloha 3</u>	Seznam plnění, při jejichž provádění se veřejnoprávní subjekt považuje vždy za osobu povinnou k dani
<u>Příloha 4</u>	Umělecká díla, sběratelské předměty a starožitnosti
<u>Příloha 5</u>	Seznam zboží, u kterého se při dodání použije režim přenesení daňové povinnosti

13.2 Spotřební daň

Charakteristiku spotřební daně lze nalézt v zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních - *Sbírka zákonů*, 2003. [Dostupné online.](#) § 48. ve znění pozdějších předpisů.

Spotřební daň – patří mezi daně nepřímé, a byla vytvořena proto, aby stát mohl regulovat cenu určitých komodit na trhu. Důvodem pro existenci těchto daní je nejen zvýšit přísun finančních prostředků do státního rozpočtu (zde můžeme jako příklad uvést pohonné hmoty – **ekologický důvod zavedení daně**), ale i snížit prodej škodlivých produktů (tady můžeme jmenovat tabákové výrobky a alkohol – **zdravotní důvod zavedení daně**). Spotřební

daně stejně jako daň z přidané hodnoty je tvořena přírůžkou k ceně.

Na rozdíl od daně z přidané hodnoty jsou spotřební daně jednorázové (vybírají se v řetězu od výrobce nebo dovozce ke konečnému spotřebiteli pouze jednou) a typické pro ně je i použití pevné sazby daně.

Spotřebními daněmi jsou:

- daň z minerálních olejů,
- daň z lihu,
- daň z piva,
- daň z vína a meziproductů,
- daň z tabákových výrobků.

Jak se vypočítá spotřební daň?

Daň se vypočítá vynásobením základu daně a sazbou daně, která je určena na jednotku množství pro vybraný výrobek. Zvláště je stanoven způsob výpočtu pro pivo a tabákové výrobky

Sazba pro výpočet daně z piva je základní ve výši 24 Kč/hl za každé celé procento extraktu původní mladiny a snížené sazby pro malé nezávislé pivovary. Snížená sazba se váže na velikost produkce malého pivovaru v hl ročně.

U tabákových výrobků je stanovena sazba v závislosti na druhu výrobku, přičemž u cigaret se skládá z procentní části a pevné části. Minimální sazba je stanovena celkem na 1,92 Kč/kus.

Od roku 2004 vykonává její správu Celní úřad, do konce roku 2003 správu vykonával Finanční úřad.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Úvod

ČÁST I: Obecná ustanovení § 1 - § 43

ČÁST II: Zvláštní ustanovení

HLAVA I: Daň z minerálních olejů § 44 - § 65

HLAVA II: Daň z lihu § 66 - § 79

HLAVA III: Daň z piva § 80 - § 91

HLAVA IV: Daň z vína a meziproductů § 92 - § 100b

HLAVA V: Daň z tabákových výrobků § 100c - § 131

ČÁST III: Omezení prodeje lihovin a tabákových výrobků § 132 - § 134

ČÁST IV: Značkování a barvení vybraných minerálních olejů § 134a - § 134k

ČÁST V: Značkování některých dalších minerálních olejů 65 g § 134l - § 134v

ČÁST VI: Správní delikty § 135 - § 135l

ČÁST VII: Společná, přechodná, zrušovací a závěrečná ustanovení

HLAVA I: Společná ustanovení § 136 - § 139

HLAVA II: Přechodná ustanovení § 140

HLAVA III: Zrušovací ustanovení § 141

HLAVA IV: Závěrečné ustanovení § 142

13.3 Daň z nemovitosti

DANĚ - je to **platební povinnost** do veřejného rozpočtu, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů na úhradu **celospolečenských potřeb** (neúčelovost), aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům **ekvivalentní protiplnění** (neekvivalentnost).

DANĚ PŘÍMÉ – jsou takové daně, které ten, který je nese tzn. **poplatník** hradí na úkor svého příjmu, svého majetku, a dopadají na něj přímo formou daně. **Přitom není možný jejich legální přenos na jiný subjekt.**

Charakteristika daně z nemovitosti je upravena v zákoně č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti. *Tato daň je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb.* Daň z nemovitosti se platí na začátku kalendářního roku dopředu a daňové přiznání se odevzdává finančnímu úřadu, v jehož územním obvodu se stavba popřípadě pozemek nachází.

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti

Úvod	§ 1	Hlavička zákona
Část I.	§ 2 - 6	Daň z pozemků
Část II.	§ 7 - 11	Daň ze staveb
Část III.	§ 12 - 16	Společná ustanovení
Část IV.	§ 17 - 17a	Zmocňovací ustanovení
Část V.	§ 18 - 22	Přechodná a závěrečná ustanovení
Poznámky		Poznámky pod čarou

Výpočet daně probíhá na základě sazeb, které jsou uvedeny v zákoně o dani z nemovitostí a výměry pozemku a nemovitostí. Výsledná částka se poté ještě násobí základní koeficienty dle zákona a případně místními koeficienty, které si mohou obce samy stanovit.

Pokud se nemovitost prodává, musí prodávající osoba počítat s **daní z převodu nemovitosti**. *Předmětem daně je převod či přechod vlastnictví k nemovitostem, který proběhl jako úplatný (tedy za peníze). Pokud občan někomu nemovitost daruje (tedy zadarmo), daň z převodu nemovitostí se na tento případ nevztahuje. Poplatník daně je prodávající a její sazba činí 3 %.*

13.3.1 Daň z pozemků

Poplatníkem DANĚ Z POZEMKU je vlastník pozemku. Poplatníkem daně z pozemků u pronajatých pozemků je nájemce.

Předmětem daně z pozemků nejsou:

- a. pozemky zastavěné stavbami uvedenými v [§ 7](#) odst. 1 nebo 2 v rozsahu půdorysu těchto staveb,
- b. lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a lesy zvláštního

určení,

- c. vodní plochy s výjimkou rybníků sloužících k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb,
- d. pozemky určené pro obranu státu.

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky, které jsou vedené v katastru nemovitostí.

13.3.2 Daň ze stavby

Poplatníkem DANĚ ZE STAVBY je vlastník stavby, bytu nebo samostatného nebytového prostoru.

Předmětem daně ze staveb nejsou:

- stavby, v nichž jsou byty nebo samostatné nebytové prostory, které jsou předmětem daně podle odstavce o předmětu daně v § 7,
- stavby přehrad,
- stavby, jimiž se upravuje vodní tok,
- stavby vodovodních řadů a vodárenských objektů včetně úpraven vody, kanalizačních stok a kanalizačních objektů včetně čistíren odpadních vod, jakož i stavby určené k předchozímu čištění vod před jejich vypouštěním do kanalizací,
- stavby na ochranu před povodněmi,
- stavby k zavlažování a odvodňování pozemků,
- stavby rozvodů energií a
- stavby sloužící veřejné dopravě (Stavbami sloužícími veřejné dopravě se rozumějí stavby dálnic, silnic, místních komunikací, veřejných účelových komunikací, letecké stavby, stavby drah a na dráze, stavby vodních cest a přístavů, pokud užívání stavby k veřejné dopravě vyplývá z rozhodnutí příslušného stavebního úřadu, nebo z dříve vydaných rozhodnutí o užívání stavby.)

Předmětem daně ze staveb jsou na území České republiky:

- stavby, pro které byl vydán kolaudační souhlas, nebo stavby užívané před vydáním kolaudačního souhlasu,
- stavby způsobilé k užívání na základě oznámení stavebnímu úřadu nebo stavby podléhající oznámení stavebnímu úřadu a užívané,
- stavby, pro které bylo vydáno kolaudační rozhodnutí nebo kolaudačnímu rozhodnutí podléhající a užívané anebo podle dříve vydaných právních předpisů dokončené,
- byty včetně podílu na společných částech stavby, které jsou evidovány v katastru nemovitostí,
- nebytové prostory včetně podílu na společných částech stavby, které jsou evidovány v katastru nemovitostí.

13.4 Silniční daň

DANĚ - je to **platební povinnost** do veřejného rozpočtu, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů na úhradu **celospolečenských potřeb** (neúčelovost), aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům **ekvivalentní protiplnění** (neekvivalentnost).

DANĚ PŘÍMÉ – jsou takové daně, které ten, který je nese tzn. **poplatník** hradí na úkor svého příjmu, svého majetku, a dopadají na něj přímo formou daně. **Přitom není možný jejich legální přenos na jiný subjekt.**

Charakteristika silniční daně je upravena v zákoně č. 16/1993 Sb., o dani silniční. *Daň silniční se vztahuje na silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla používaná k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti. Bez ohledu na to, zda jsou používána k podnikání, jsou předmětem daně vozidla s největší povolenou hmotností alespoň 12 tun určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v ČR.*

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Úvod	Hlavička zákona
Zákon	§ 1 - 19 Znění zákona
Poznámky	Poznámky pod čarou

Zdaňovacím obdobím u daně silniční je kalendářní rok. Roční sazba daně se zjistí pro každé vozidlo podle údajů uvedených v technických dokladech k vozidlu. Daňové přiznání podává každý poplatník, kterému vzniká daňová povinnost nejpozději do 31. ledna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období, a to i v případech, jedná-li se o poplatníka, kterému přiznání zpracovává daňový poradce nebo poplatníka, jehož úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení.

Předmětem daně silniční jsou:

- *silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrovaná a provozovaná v České republice, jsou-li používána k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti nebo jsou používána v přímé souvislosti s podnikáním anebo k činností, z nichž plynoucí příjmy jsou předmětem daně z příjmů u subjektů nezaložených za účelem podnikání podle zvláštního právního předpisu.*
- *bez ohledu na to, zda jsou používána k podnikání, jsou předmětem daně vozidla s největší povolenou hmotností nad 3,5 tuny určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v České republice.*

Předmětem daně silniční nejsou:

- *speciální pásové automobily a ostatní vozidla podle zvláštního právního předpisu,*
- *zemědělské a lesnické traktory a jejich přípojná vozidla a další zvláštní vozidla podle zvláštního právního předpisu,*
- *vozidla, kterým byla přidělena zvláštní registrační značka.*

Poplatníkem daně je fyzická nebo právnická osoba, která je:

- a) provozovatelem vozidla registrovaného v ČR v registru vozidel a je zapsána v technickém průkazu,*
- b) užívá vozidlo v jehož technickém průkazu je zapsána jako provozovatel osoba, která zemřela, zanikla nebo byla zrušena, anebo vozidlo, jehož držitel je odhlášen z registru vozidel,*
- c) zaměstnavatel, pokud vyplácí cestovní náhrady svému zaměstnanci za použití osobního automobilu,*
- d) osoba, která používá vozidlo registrované a určené jako mobilizační rezerva nebo pohotovostní zásoba,*
- e) stálá provozovna nebo jiná organizační složka osoby se sídlem nebo trvalým pobytem v zahraničí.*

Je-li u téhož vozidla poplatníků více, platí daň společně a nerozdílně.

Základem daně je:

- a) zdvihový objem motoru v cm³ u osobních automobilů s výjimkou osobních automobilů na elektrický pohon,*
- b) součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a počet náprav u návěsů,*
- c) největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav u ostatních vozidel.*

Od daně jsou osvobozena:

- 1. vozidla zpravidla s méně než čtyřmi koly** zapsaná v technickém průkazu vozidla jako kategorie L a jejich přípojná vozidla,
- 2. vozidla diplomatických misí a konzulárních úřadů,**
- 3. vozidla zabezpečující linkovou osobní vnitrostátní**
- 4. vozidla provozovaná ozbrojenými silami,**
- 5. vozidla speciální samosběrová (zametací),**
- 6. vozidla pro dopravu osob nebo vozidla pro dopravu nákladů s největší povolenou hmotností méně než 12 tun,** která mají elektrický nebo hybridní pohon nebo používají jako palivo zkapalněný ropný plyn označovaný jako LPG nebo stlačený zemní plyn označovaný jako CNG, nebo jsou vybavena motorem určeným jeho výrobcem ke spalování automobilového benzínu a ethanolu 85 označovaného jako E85.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

5. Zkuste se zamyslet, zda byste musel platit silniční daň z motorového vozidla (osobní automobil do 3,5 t) pokud byste byl zaměstnancem vysoké školy a Vaše vozidlo byste využíval na služební cesty tzn. bylo by nahlášeno jako v evidenci jako služební.
6. Muselo by mít vaše vozidlo havarijní pojištění nebo ne?

SHRnutí KAPITOLY

1. Zákon o dani z přidané hodnoty – je to zákon č. 235/2004 Sb., skládá se ze dvou částí a 3 příloh. *Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje daň z přidané hodnoty. Daň se uplatňuje na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem.*

Ve stávající daňové soustavě České republiky jsou nepřímými daněmi:

- **daň z přidané hodnoty (DPH – základní sazba DPH**, která platí od 1.1. do 31.12.2012 je **20 %**, **snížená sazba DPH** je **14 %**), od prvního ledna roku 2013 má platit sjednocená sazba DPH 17,5 % bez výjimek. **UNIVERSÁLNÍ DAŇ**
- **spotřební daně** (daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z lihu, daň z minerálních olejů, daň z tabákových výrobků). **SELEKTIVNÍ DAŇ**

Plátcem DPH se stane podnikatel, který z posledních 12 kalendářních měsíců dosáhl obrát 1 000 000 Kč.

Princip daně z přidané hodnoty spočívá v odvedení daně pouze z rozdílu ceny mezi vstupy a výstupy, tedy z toho, o kolik se cena zboží u něho zvýší (kolik k hodnotě přidá). Subjekt platí dodavatelům cenu včetně této daně a sám dostává zaplacenou za zboží včetně této daně. Do státního rozpočtu pak odvede rozdíl mezi obdrženou a zaplacenou daní, případně mu může daň být vrácena.

2. Spotřební daň – patří mezi daně nepřímé, a byla vytvořena proto, aby stát mohl regulovat cenu určitých komodit na trhu. Důvodem pro existenci těchto daní je nejen zvýšit přísun finančních prostředků do státního rozpočtu (zde můžeme jako příklad uvést pohonné hmoty – **ekologický důvod zavedení daně**), ale i snížit prodej škodlivých produktů (tady můžeme jmenovat tabákové výrobky a alkohol – **zdravotní důvod zavedení daně**). Spotřební daně stejně jako daň z přidané hodnoty je tvořena přírůžkou k ceně.

Na rozdíl od daně z přidané hodnoty jsou spotřební daně jednorázové (vybírají se v řetězu od výrobce nebo dovozce ke konečnému spotřebiteli pouze jednou) a typické pro ně je i použití pevné sazby daně.

3. Daň z nemovitosti - charakteristika daně z nemovitosti je upravena v zákoně č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti. *Tato daň je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb.* Daň z nemovitosti se platí na začátku kalendářního roku dopředu a daňové přiznání se odevzdává finančnímu úřadu, v jehož územním obvodu se stavba popřípadě pozemek nachází.

Poplatníkem DANĚ Z POZEMKU je vlastník pozemku. Poplatníkem daně z pozemků u pronajatých pozemků je nájemce.

Poplatníkem DANĚ ZE STAVBY je vlastník stavby, bytu nebo samostatného nebytového prostoru.

4. Silniční daň - charakteristika silniční daně je upravena v zákoně č. 16/1993 Sb., o dani silniční. *Daň silniční se vztahuje na silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla používaná k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti. Bez ohledu na to, zda jsou používána k podnikání, jsou*

předmětem daně vozidla s největší povolenou hmotností alespoň 12 tun určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v ČR.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

7. *Zákon o dani z přidané hodnoty* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 5.5.2012].
Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dph/>.
8. *Daň z přidané hodnoty* [online]. Wikipedie.cz 2012 [cit. 4.5.2012].
Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Da%C5%88_z_p%C5%99idan%C3%A9_hodnoty.
9. *Spotřební daň* [online]. © 2007 – 2012 Internet Info, s.r.o. [cit. 6.5.2012].
Dostupné z URL: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-353-2003-sb-o-spotrebnich-danich/>.
10. *Daň z nemovitosti* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 5.5.2012].
Dostupné z URL: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dan_z_nemovitosti/cast2.aspx.
11. *Silniční daň* [online]. © 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 5.5.2012].
Dostupné z URL: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/silnicnidan/>.

Doplňující zdroje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Daň z přidané hodnoty patří do kategorie daní přímých nebo nepřímých?
2. Daň z přidané hodnoty se odvádí vždy po skončení každého čtvrtletí tzn. do kolika dnů následujícího měsíce?
3. Platí daň z přidané hodnoty všichni při nákupu většiny zboží a služeb?
4. Kterému úřadu odvádíme daň z přidané hodnoty?
5. Jaké dvě dílčí daně tvoří daň z nemovitostí?
6. Povinnost platit daň z nemovitostí vzniká na základě vlastnického nebo užívatelského vztahu k majetku. Na základě jakého dalšího vztahu vzniká povinnost platit daň z nemovitostí?
7. Která vozidla jsou osvobozena od silniční daně?

*Kontrolní otázky***TEST 13**

Vyberte správnou odpověď:

Test

1. Silniční daň platíme za měsíce, ve kterých jsme auto my nebo kdokoliv jiný použili aspoň na kolik dní pro podnikání nebo jinou samostatně výdělečnou činnost?
  - a) 1 den,
  - b) 2 dny,
  - c) 3 dny.
2. Kolika procenty je tvořena daň z přidané hodnoty?
  - a) 20 %,
  - b) 10 %,
  - c) 21 %.
3. Daň silniční se vztahuje:
  - a) Pouze na silniční motorová vozidla bez jejich přípojných vozidel používaných k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti,
  - b) silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla používaná k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti,
  - c) osobní automobily a nákladní automobily používané k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti.

KLÍČ K ŘEŠENÍ*Řešení*

1. a
2. a
3. b

*Kapitola 13.4
Kapitola 13.1
Kapitola 13.4*

SEZNAM POUŽITÝCH ZNAČEK, SYMBOLŮ A ZKRATEK

Informativní, navigační, orientační

	Průvodce studiem
	Shrnutí

Ke splnění, kontrolní, pracovní

	Kontrolní otázka
	Řešení a odpovědi, návody

Výkladové

	K zapamatování
---	----------------

Náměty k zamyšlení, myšlenkové, pro další studium

	Úkol k zamyšlení
	Další zdroje